

CRNA GORA

MINISTARSTVO FINANSIJA

NACIONALNI KOMITET ZA TRGOVINSKE OLAKŠICE

STRATEGIJA TRGOVINSKIH OLAKŠICA 2018-2022

Mart, 2018

Pripremu Strategije podržala:

IZVRŠNI REZIME

Pridruživanje Evropskoj uniji i integracije u multilateralne i regionalne trgovinske tokove za Crnu Goru predstavljaju strateško opredjeljenje, koje podrazumijeva prihvatanje i implementaciju usvojenih vrijednosti i standarda u čitavom nizu oblasti, uključujući i prekograničnu trgovinu.

To opredjeljenje potvrđeno je ratifikacijom Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma iz Marakeša o osnivanju Svjetske Trgovinske Organizacije (Sporazum o trgovinskim olakšicama) i Dodatnog Protokola 5 Centralnoevropskog Sporazuma o izmjeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA Dodatni protokol 5). Pored toga, Programom ekonomskih reformi za Crnu Goru 2018-2020, kao jedan od strateških razvojnih ciljeva definisan je održiv i inkluzivan ekonomski rast koji će doprinijeti smanjenju razvojnog jaza između Crne Gore i prosjeka EU, kao i povećanju kvaliteta života svih njenih građan. Trgovinske olakšice u ovom Programu identifikovane su kao element koji, kroz eliminisanje barijera u trgovini, ima značajan uticaj na rast izvoza i povećanje konkurentnosti crnogorske privrede.

Osim što predstavlja odgovor na niz međunarodnih i nacionalnih obaveza koje proizilaze iz integracionih procesa a koje upućuju na potrebu dodatnog unapređenja efikasnosti prekogranične trgovine, ovom Strategijom se utvrđuje i zajednička agenda za sve nadležne organe u ovoj oblasti. Naime, Strategija trgovinskih olakšica predstavlja horizontalnu javnu politiku, a pojedine oblasti na koje se ona odnosi već su u manjoj mjeri obuhvaćene pojedinim strateškim dokumentima (Program ekonomskih reformi 2018-2020, Strategija integrisanog upravljanja granicom 2014-2018, Poslovna strategija Uprave carina 2016-2018). Koristeći navedene dokumente kao zajedničko polazište, ova Strategija donosi dodatnu vrijednost jer uvodi strateški pristup u regulisanju ove materije, a sa pomenutim dokumentima dijeli zajedničke ciljeve i principe i predstavlja logičan nastavak i nadogradnju dosadašnje javne politike u ovoj oblasti.

Koristeći iskustva i najbolje prakse koje se u ovoj oblasti primjenjuju, Crna Gora ovom Strategijom, na sistematičan način identifikuje sistemska uska grla u prekograničnoj trgovini i, u skladu sa svojim specifičnostima, utvrđuje strateški cilj, operativne ciljeve, pravce i prioritete djelovanja, kao i uloge i odgovornosti nadležnih državnih organa i udruženja privatnog sektora u tom procesu. Na ovaj način, definiše se petogodišnji okvir za izradu drugih sektorskih dokumenta za implementaciju konkretnih reformskih aktivnosti za olakšanje trgovine koji će podržati ciljeve ekonomskog razvoja Crne Gore, kao i ispunjavanje obaveza Crne Gore u skladu sa relevantnim međunarodnim i regionalnim sporazumima.

Strategija predviđa da će do 31. decembra 2022. godine, otkloniti administrativne neefikasnosti u prekograničnom prometu robe koje utiču na konkurentnost zemlje, i na taj način vrijeme kretanja robe preko crnogorskih granica smanjiti za 50 % u odnosu na vrijeme izmjereno u početnoj Studiji mjerenja prosječnog vremena puštanja roba iz 2016. godine, dok će se prateći troškovi smanjiti za 20%.

Za postizanje tog strateškog cilja, Strategija definiše pet „operativnih ciljeva" i, s obzirom na svaki cilj, utvrđuje „mjere" koje će implementirati nadležni organi, i to u najvećoj mjeri - Uprava carina, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i Granična policije, u saradnji sa privatnim sektorom.

Navedeni operativni ciljevi su sljedeći:

- **Unapređenje transparentnosti i pristupa informacijama** - obuhvata povećanje dostupnosti i kvaliteta informacija koje se odnose na prekograničnu trgovinu i uspostavljanje kontakt tačaka u okviru nadležnih organa koje će odgovarati na razumne upite zainteresovanih strana. Namjera je da se kroz transparente, javno objavljene i dosljedne procedure i pravila omogući svim zainteresovanim stranama da u potpunosti budu svjesni svojih prava i obaveza, unaprijedi odnos javnog i privatnog sektora, obezbjeđujući istovremeno otvorenost, međusobno poverenje i poštovanje;
- **Usklađivanje i racionalizacija formalnosti, dokumentacije i taksi** – podrazumijeva vršenje redovne revizije svih formalnosti, dokumentacije, taksi i naknada u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom roba u cilju minimiziranja administrativnih opterećenja poslovne zajednice;
- **Implementiranje procedura pojednostavljenog i ubrzanog puštanja roba** - obuhvata set mjera (poput proširenja primjene pojednostavljenih postupaka i ovlašćenih privrednih subjekata, uvođenje sistema obrade prije dolaska robe i ubzanje protoka kvarljive robe), koje imaju za cilj smanjenje vremena potrebnog za okončanje svih procedura u prekograničnom prometu, čija će se uspješnost pratiti kroz redovno sprovođenje Studije mjerenja prosječnog vremena puštanja roba;
- **Unapređenje saradnje i povećanje efektivnosti graničnih kontrola** – ima za cilj uspostavljanje i razvoj potpuno funkcionalnog sistema za upravljanje rizikom koji će obezbijediti identifikaciju i fokusiranje na pošiljke visokog rizika, razmjenu informacija i vršenje zajedničkih kontrola, kako bi se omogućio adekvatan balans između olakšavanja trgovine i zaštite javnih interesa;
- **Proširenje automatske obrade i elektronske razmjene podataka** - podrazumijeva razvoj i umrežavanje informacionih sistema organa nadležnih za prekogranični promet kojima se unapređuje komunikacija i razmjena podataka između nadležnih organa, kao i između njih i privrednih subjekata, čime se izbjegava dupliranje i smanjuje vrijeme zadržavanja robe.

Za svaki operativni cilj i svaku mjeru definisani su indikatori, i isti su namijenjeni nadležnim organima kao smjernice prilikom utvrđivanja mjera za sprovođenje Strategije. Takođe, namijenjeni su akterima koji vrše nadzor nad sprovođenjem Strategije prilikom utvrđivanja da li su zacrtani ciljevi ispunjeni na predviđeni način.

Pored toga, definisani su organi nadležni za sprovođenje mjera u cilju obezbjeđivanja adekvatnih kadrovskih resursa za realizaciju i uspostavljanja relevantnih polaznih osnova za mjerenje učinka, gdje je to potrebno.

Nacionalni komitet za trgovinske olakšice će biti nadležan za kontinuirano praćenje Strategije, što uključuje ocjenjivanje realizacije i godišnje izvještavanje Vlade o sprovođenju ciljeva i aktivnosti. NKTO će takođe biti zadužen za podršku institucijama koje sprovode aktivnosti definisane u ovoj Strategiji, uključujući pomoć u međuresornoj koordinaciji i kontaktima sa donatorima kako bi se, gdje je potrebno, dobila podrška za eksternu tehničku pomoć. Nacionalni komitet može formirati stalne ili ad hoc radne grupe, koje će biti zadužene za realizaciju pojedinih aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju Strategije.

Osnovni preduslov za realizaciju ove Strategije u praksi je efikasna saradnja i koordinacija između nadležnih, prije svega graničnih organa, kao i njihova saradnja sa privatnim sektorom i drugim državnim organima, institucijama i međunarodnom zajednicom.

STRATEGIJA TRGOVINSKIH OLAKŠICA

STRATEŠKI CILJ

Crna Gora će do kraja 2022. godine otkloniti administrativne neefikasnosti u prekograničnom prometu robe koje utiču na njenu konkurentnost, i na taj način smanjiti vrijeme potrebno za sprovođenje procedura za uvoz, izvoz i tranzit robe za najmanje 50%, a pripadajuće troškove za 20%.

OPERATIVNI CILJEVI I MJERE				2018				2019				2020				2021				2022			
CILJ		MJERA		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1	Unapređenje transparentnosti i pristupa informacijama	1.1.	Unaprijediti dostupost i kvalitet informacija																				
		1.2.	Implementirati kontakt tačke																				
2	Usklađivanje i racionalizacija formalnosti, dokumentacije i taksi	2.1.	Pojednostaviti i harmonizovati formalnosti i dokumentaciju																				
		2.2.	Redovno revidirati vrste i broj taksi i naknada																				
3	Implementiranje procedura pojednostavljenog i ubrzanog puštanja roba	3.1.	Redovno sprovoditi studije o prosječnom vremenu puštanja robe																				
		3.2.	Proširiti primjenu pojednostavljenih postupaka																				
		3.3.	U potpunosti implementirati program OPS																				
		3.4.	Uspostaviti sistem obrade prije dolaska robe																				
		3.5.	Ubrzati kontrolu i carinjenje kvarljive robe																				
4	Unapređenje saradnje i povećanje efektivnosti graničnih kontrola	4.1.	Implementirati sistem za upravljanje rizicima u UBHVF																				
		4.2.	Unaprijediti carinski sistem za upravljanje rizicima																				
		4.3.	Unaprijediti carinsku naknadnu kontrolu																				
		4.4.	Unaprijediti koordinaciju nadležnih graničnih organa																				
5	Proširenje automatske obrade i elektronske razmjene podataka	5.1.	Implementirati elektronsko podnošenje isprava																				
		5.2.	Implementirati Novi kompjuterizovani tranzitni sistem																				
		5.3.	Razviti informacioni sistem UBHVF																				
		5.4.	Inicirati projekat jedinstvenog šaltera za sprovođenje procedura u prekograničnom prometu																				

SADRŽAJ

IZVRŠNI REZIME	2
SKRAĆENICE I AKRONIMI	6
UVOD	7
POLAZNE OSNOVE	9
KONCEPT TRGOVINSKIH OLAKŠICA	9
MEĐUNARODNE OBAVEZE CRNE GORE	10
NACIONALNI DOKUMENTI KOJI DJELIMIČNO REGULIŠU OVU OBLAST	13
ANALIZA POSTOJEĆE SITUACIJE	17
STUDIJA MJERENJA PROSJEČNOG VREMENA PUŠTANJA ROBE 2016	20
ANALIZA VREMENA I TROŠKOVA IZVOZA I UVOZA	22
STRATEŠKI CILJ	24
OPERATIVNI CILJEVI I MJERE	25
OPERATIVNI CILJ 1 UNAPREĐENJE TRANSPARENTNOSTI I PRISTUPA INFORMACIJAMA	26
OPERATIVNI CILJ 2 USKLADIVANJE I RACIONALIZACIJA FORMALNOSTI, DOKUMENTACIJE I TAKSI	28
OPERATIVNI CILJ 3 IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBA	30
OPERATIVNI CILJ 4 UNAPRJEĐENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA	33
OPERATIVNI CILJ 5 PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRADE I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA	36
SPROVOĐENJE STRATEGIJE	39
PRAĆENJE SPROVOĐENJA, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJA	39
NADLEŽNOST ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE	39
POČETNE RADNJE	42
UTVRĐIVANJE REDOSLJEDA I PRIORITETA REALIZACIJE	42
FINANSIRANJE SPROVOĐENJA STRATEGIJE	44
RIZICI I PRETPOSTAVKE	45

SKRAĆENICE I AKRONIMI

CEFTA	Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini
CIS	Carinski informacioni sistem
DP 5	Dodatni protokol 5
EU	Evropska unija
GIZ	Njemačka agencija za međunarodnu saradnju
IFC	Međunarodna finansijska korporacija
NCTS	Novi kompjuterizovani tranzitni sistem
NKTO	Nacionalni komitet za trgovinske olakšice Crne Gore
OPS	Ovlašćeni privredni subjekt
PKCG	Privredna komora Crne Gore
RASFF	Sistem brzog uzbunjivanja i obavješćavanja o direktnom ili indirektnom riziku za zdravlje ljudi koji potiče od hrane ili hrane za životinje
STO	Svjetska trgovinska organizacija
TFA	STO Sporazum o trgovinskim olakšicama
TFSP	Program podrške trgovinskim olakšicama
UNCTAD	Konferencija Ujedinjenih nacija o trgovini i razvoju
UNECE	Ekonomska komisija Ujedinjenih nacija za Evropu
WBG	Grupacija Svjetske banke

UVOD

Vlada Crne Gore je na sjednici, održanoj 13. aprila 2017. godine usvojila Informaciju o obavezama iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama sa Planom tehničke pomoći za punu implementaciju Sporazuma.

S tim u vezi, Vlada je Zaključkom broj 07-1187 od 20. aprila 2017. godine, zadužila NKTO da se obrati međunarodnim donatorima za obezbjeđivanje tehničke pomoći za realizaciju prioriternih oblasti Sporazuma, uključujući i pripremu Strategije trgovinskih olakšica. Za realizaciju ovog zaključka, Ministarstvo finansija je u ime NKTO obezbijedilo podršku Međunarodne finansijske korporacije – članice Grupacije Svjetske banke.

Ministarstvo finansija je formiralo radnu grupu za izradu strategije koju su činili predstavnici sljedećih institucija: Ministarstvo finansija, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Uprava carina, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprava policije, Privredna komora, Udruženje trgovine i Udruženje špeditera Privredne komore.

Strategija identifikuje prioritetne operativne ciljeve i mjere od čijeg ispunjavanja se očekuje da u značajnoj mjeri doprinesu olakšanju prekogranične trgovine u Crnoj Gori. Obim i dinamika aktivnosti utvrđeni su objektivno, uvažavajući postojeća realna ograničenja - poput ograničenih administrativnih kapaciteta i limitirane primjene informacionih tehnologija u poslovanju državnih organa.

Strategiju prati Akcioni plan za njeno sprovođenje koji sadrži sve neophodne elemente za uspješno upravljanje procesom reformi (indikatore, aktivnosti, nadležnosti, rokove i izvore finansiranja).

U pripremi Strategije primjenjivao se sljedeći metodološki pristup:

- Strategija se bazira na odredbama STO Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5 u dijelu mjera nacionalnog karaktera čija implementacija direktno zavisi od nadležnih institucija Crne Gore. Strategijom su obuhvaćene mjere međunarodne saradnje, odnosno obaveze izvještavanja CEFTA Sekretarijata koje proizilaze iz odredaba DP5. Strategijom i Akcionim planom nijesu obuhvaćene mjere koje su predviđene DP5, a koje se preduzimaju na regionalnom nivou, budući da njihova implementacija ne zavisi u značajnoj mjeri od nadležnih državnih organa i institucija Crne Gore;
- Za analizu postojeće situacije i identifikovanje prioriternih oblasti reforme korišćene su nacionalne studije u pogledu stanja trgovinskih olakšica koje su urađene u prethodnom periodu, kao i Indiktor prekogranične trgovine iz Izvještaja Grupacije Svjetske banke o lakoći poslovanja (Doing business report);
- Strategija se fokusira na prioritetne ciljeve koji proizilaze iz ocjene stanja u pomenutim dokumentima. Reforme u oblastima koje nijesu identifikovane kao prioritet na strateškom nivou biće obuhvaćene pravcima djelovanja nadležnih organa i obrađene kroz sektorska i druga poslovna dokumenta;
- Operativni ciljevi su usmjereni ka realnim efektima i rezultatima a ne prema aktivnostima i proizvodima (propisima i drugim dokumentima). Za svaki operativni cilj dati su konkretni i mjerljivi indikatori učinka koji će omogućiti da se godišnje sprovodi monitoring napretka u pogledu ostvarivanja

zacrtnih ciljeva. Sve mjere koje proizilaze iz operativnih ciljeva, takođe, sadrže indikatore uz pomoć kojih će se pratiti stepen realizacije i preduzimati eventualne korektivne mjere. Akcioni plan sadrži indikatore koji su direktno povezani sa aktivnostima koje je potrebno preduzeti radi realizacije mjera utvrđenih Strategijom i koji su fokusirani na operativne rezultate. U cilju poboljšanja pozicije Crne Gore u međunarodnim istraživanjima o prekograničnoj trgovini, prilikom definisanja indikatora u najvećoj mogućoj mjeri korišćeni su pokazatelji relevantnih međunarodnih organizacija (EU Customs blueprint, OECD Trade facilitation indicators, WCO, WBG, UNECE indikatori i dr.) koje sprovode periodična istraživanja iz ove oblasti i vrše rangiranje država po tom osnovu;

- Akcioni plan sadrži podatke o izvorima finansiranja i potrebnu eksternu tehničku pomoć i unapređenje kapaciteta za realizaciju pojedinih aktivnosti. Izvorima finansiranja utvrđeno je da će sredstva potrebna za realizaciju biti obezbijeđena dijelom iz državnog budžeta u okviru redovnih budžetskih sredstava nadležnih institucija, a dijelom iz međunarodnih fondova, domaćih i međunarodnih donacija, kao i iz sredstava predpristupne pomoći. Identifikovane su tri mjere za koje u ovom trenutku ne postoje planirani izvori finansiranja (Implementacija elektronskog podnošenja isprava, Razvoj informacionog sistema Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Iniciranje projekta jedinstvenog šaltera za sprovođenje procedura u prekograničnom prometu). U slučaju ovih mjera, inicirane su dodatne konsultacije sa međunarodnom zajednicom kako bi se identifikovali optimalni modeli implementacije i finansiranja.
- U izradi Strategije umjesto metode javnih konsultacija sa privatnim sektorom, korišćen je pristup njihovog aktivnog učešća. Nevedeno učešće realizovano je na dva nivoa: kroz članstvo u radnoj grupi za izradu Strategije (Privredna komora Crne Gore, Udruženje špeditera i Udruženje trgovine) i kroz postupak usaglašavanja i usvajanje od strane Nacionalnog Komiteta za trgovinske olakšice (Privredna komora Crne Gore, Udruženje špeditera Privredne komore, Udruženje trgovine Privredne komore, Udruženje malih i srednjih preduzeća i preduzetnika Privredne komore, Montenegro Biznis Alijansa i Unija poslodavaca Crne Gore).
- U dijelu konceptualnog i metodološkog formulisanja Strategije, u potpunosti su uvažene sugestije nadležnog Direktora za koordinaciju, praćenje usklađenosti i praćenje sprovođenja strategija Ministarstva evropskih poslova.

POLAZNE OSNOVE

KONCEPT TRGOVINSKIH OLAKŠICA

Trgovinske olakšice su koncept usmjeren na sistemsko stvaranje optimalnog okruženja za obavljanje spoljnotrgovinskog poslovanja. Smanjenjem kompleksnosti, vremena i troškova sprovođenja procedura u prekograničnom prometu robe, trgovinske olakšice obezbjeđuju da se ove procedure odvijaju na efikasan, transparentan i predvidljiv način.

Trgovinske olakšice pokrivaju širok spektar oblasti i aktivnosti kao što su:

- Usklađivanje i unapređenje važećih zakona i propisa koji se bave međunarodnim prometom robe;
- Pojednostavljenje administrativnih i graničnih formalnosti, praksi i dokumenata;
- Razvoj i integracija informacionih sistema različitih graničnih organa kako bi se unaprijedila razmjena informacija;
- Transparentnost koja podrazumijeva da su informacije o carinskim i drugim relevantnim propisima javno objavljene i lako dostupne svim zainteresovanim stranama.

Svoj globalni značaj, ali i obaveznost, ovaj koncept je dobio zaključivanjem STO Sporazuma o trgovinskim olakšicama u decembru 2013. godine, koji je Crna Gora ratifikovala 27. marta 2016. godine, a kojim se članice STO obavezuju da sprovedu čitav set mjera kako bi dodatno unaprijedili i olakšali međunarodnu trgovinu.

Slijedeći ovaj primjer, a imajući u vidu da nisu sve CEFTA ekonomije ujedno i članice STO-a, CEFTA strane su potpisale DP 5 kojim su se sporazumjeli da dodatno eliminišu prepreke u njihovoj međusobnoj trgovini kroz:

- usklađivanje inspekcijskih gračnih kontrola bez narušavanja njihove svrhe, pravilnog sprovođenja ili njihove efikasnosti;
- ulaganje u informacione i komunikacione tehnologije kako bi se obezbijedila elektronska razmjena dokumenata, podataka i informacija između CEFTA strana;
- unapređenje kvaliteta analize rizika;
- međusobno priznavanje sertifikata ovlašćenih privrednih subjekata (OPS).

MEĐUNARODNE OBAVEZE CRNE GORE

Glavne međunarodne obaveze Crne Gore u pogledu trgovinskih olakšica sadržane su u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, Privremenom sporazumu o trgovini i trgovinskim pitanjima i relevantnim pregovaračkim poglavljima, STO Sporazumu o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5.

1. **PRISTUPANJE EVROPSKOJ UNIJI** - Crna Gora je 15. decembra 2008. godine aplicirala za članstvo u Evropskoj uniji. Nakon pozitivnog mišljenja Evropske komisije o aplikaciji 2010., pregovori o pristupanju formalno su započeti u junu 2012. godine. Kao uslov za članstvo, Crna Gora je u obavezi da usvoji, implementira i primijeni svu postojeću pravnu tekovinu EU („acquis“). Trenutno (mart, 2018) otvoreno je 30 od 35 poglavlja pravne tekovine za pregovore, od kojih su 3 privremeno zatvorena.

Od posebne važnosti za ovu Strategiju je pregovaračko poglavlje o carinskoj uniji (Poglavlje 29), kojim se od Crne Gore zahtijeva usklađivanje zakonodavstva u carinskoj oblasti, dokazivanje postojanja odgovarajućih kapaciteta za sprovođenje i izvršenje i pristupanje zajedničkim računarskim sistemima EU; poglavlje o bezbjednosti hrane, veterinarskoj i fitosanitarnoj politici (Poglavlje 12); i poglavlje o pravosuđu, slobodi i bezbjednosti (Poglavlje 24), koje obuhvata granične kontrole.

Ključni značaj pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji u kontekstu ove Strategije je u tome što će se zahtijevati da sve reforme za olakšavanje trgovine - npr. unaprjeđenja u zakonodavstvu, procedurama, informacionim sistemima – budu primenjene na način koji je u potpunosti usklađen sa modelom EU.

2. **SPORAZUM O TRGOVINSKIM OLAKŠICAMA STO (TFA)** - Crna Gora je STO Sporazum o trgovinskim olakšicama ratifikovala 27. marta 2016. godine i zvanično obavijestila STO o prihvatanju 10. maja 2016. godine. Na nivou STO, Sporazum je stupio na snagu 22. februara 2017. godine, nakon što su ga usvojile dvije trećine članica STO-a, i za Crnu Goru je obavezujući od tog datuma.

Sporazum o trgovinskim olakšicama sadrži „odredbe o posebnom i diferencijalnom tretmanu“ koje imaju za cilj da podrže zemlje članice u razvoju (i najmanje razvijene zemlje članice), u njegovom sprovođenju. Ove odredbe dopuštaju svakoj od ovih članica da sama utvrdi:

- kada će sprovoditi i svaku tehničku mjeru novog sporazuma, na osnovu sopstvene procjene svojih kapaciteta i prioriteta, i
- za koju od tih tehničkih mjera će zemlji trebati eksterna tehnička podrška i podrška za unapređenje kapaciteta za njeno sprovođenje.

Crna Gora je 7. oktobra 2014. godine STO-u podnijela notifikaciju za mjere koje spadaju u “kategoriju A”- mjere su već implementirane, odnosno koje je spremna da sprovede od dana stupanja na snagu Sporazuma.

“Kategorije B” (mjere za čiju implementaciju je potrebno dodatno vrijeme) i “kategorije C” (mjere koje zahtijevaju dodatno vrijeme i eksternu tehničku podršku kako bi bile implementirane) notifikovane su 31. maja 2017. godine.

Tabela 1 Pregled kategorija B i C i rokovi implementacije

KATEGORIJE B (Dodatno vrijeme)	2020	7.4. Upravljanje rizikom
	2020	7.5. Naknadna kontrola
	2020	7.8. Ekspresne pošiljke
	2022	11.5-10 Tranzitne procedure i kontrole
KATEGORIJE C (Dodatno vrijeme+Tehnička podrška)	2022	1.2. Informacije dostupne putem interneta
	2020	1.3. Kontakt tačke
	2020	1.4. Notifikacije – obavještenja
	2020	5.1. Obavještenje za poboljšane kontrole ili inspekcije
	2020	6.1. Opšta pravila o provizijama i naknadama nametnutim prilikom uvoza ili izvoza ili u vezi sa uvozom i izvozom
	2022	7.1. Obrada prije dolaska robe
	2020	7.6. Mjerenje i objavljivanje prosječnog vremena puštanja roba
	2020	7.9. Kvarljiva roba
	2024	10.4. Princip jednog prozora

1. **CEFTA DODATNI PROTOKOL (DP) 5** - CEFTA Dodatni protokol predstavlja regionalni sporazum o trgovinskim olakšicama i odnosi se na sve CEFTA potpisnice, bez obzira da li su članice STO ili ne. Potpisan je 26. maja 2017. godine, u crnogorskom Parlamentu ratifikovan je 26. decembra 2017. godine, a na snagu će stupiti nakon što ga ratifikuju tri CEFTA članice. Instrument ratifikacije Crna Gora je dostavila 6. marta 2018. godine.

DP 5 je trenutno ratifikovan u još dvije CEFTA strane (Makedonija i Moldavija), i isti će stupiti na snagu 30 dana nakon prijema trećeg instrumenta ratifikacije, a što se očekuje u najkraćem roku.

Pored odredbi koje su identične sa odredbama iz STO Sporazuma o trgovinskim olakšicama, CEFTA DP5 propisuje i neke odredbe koje zahtijevaju snažniju primjenu određenih mjera, poput:

- odredbe koje zahtijevaju primjenu mjera od strane svih graničnih organa, ne samo Uprave carina (npr. mjere za žalbe, kazne i upravljanje rizicima);
- odredbe koje zahtevaju objavljivanje ne samo u štampanoj, već i u elektronskoj formi, na nacionalnom i engleskom jeziku (npr. mjera o objavljivanju informacija o naknadama i drugim dažbinama); i
- odredbe koje zahtevaju da državna uprava sprovede mjeru, a ne samo da uloži „najbolje napore“ u tom pravcu (na primjer, mjeru o elektronskim plaćanjima).

Pored gore navedenog, CEFTA DP 5 uključuje i dodatne zahtjeve namijenjene produbljivanju i jačanju prekogranične saradnje među članicama CEFTA-e koji se odnose na:

- razmjenu podataka o transakcijama i informacijama o riziku; i
- odredbe koje omogućavaju međusobno priznavanje statusa Ovlašćenog privrednog subjekta (OPS) među državama CEFTA-e.

NACIONALNI DOKUMENTI KOJI DJELIMIČNO REGULIŠU OVU OBLAST

Program ekonomskih reformi Crne Gore 2018-2020, Strategija integrisanog upravljanja granicom 2014-2018 i Poslovna strategija Uprave carine 2016-2018 uključuju određene elemente trgovinskih olakšica, koji su prikazani u daljem tekstu i uzeti u obzir prilikom izrade ove Strategije.

1. **PROGRAM EKONOMSKIH REFORMI CRNE GORE 2018-2020** - Vladin *Program ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2018-2020* ključni je nacionalni dokument koji se koristi u dijalogu sa Evropskom komisijom i državama članicama EU i predstavlja najvažniji strateški dokument zemlje za srednjoročno makroekonomsko i fiskalno programiranje. Ovaj dokument definiše strateški razvojni cilj Crne Gore na sljedeći način: *Održivi i inkluzivni ekonomski rast koji će doprinijeti smanjenju razvojnog jaza između Crne Gore i prosjeka EU¹, a time i poboljšanju kvaliteta života svih njenih građana.*

Identifikovane su dvije grupe mjera ekonomske politike za postizanje ovog strateškog razvojnog cilja: (i) mjere koje se odnose na jačanje makroekonomske stabilnosti zemlje i (ii) mjere usmjerene na rješavanje strukturnih problema u privredi, odnosno smanjenje ili eliminisanje prepreka ekonomskom rastu i jačanje ukupne konkurentnosti zemlje.

Jedan takav strukturni problem koji predstavlja značajnu prepreku ekonomskom rastu i konkurentnosti odnosi se na usku izвозnu bazu i nizak stepen diverzifikacije izvoza, za koje se tvrdi da doprinose visokom spoljnotrgovinskom deficitu Crne Gore, kao i nizak nivo dodatne vrijednosti u proizvodnji.

U cilju prevazilaženja ove prepreke, Program obavezuje na reformu trgovinskih olakšica u cilju postizanja strateških razvojnih ciljeva, propisujući da će Vlada sprovoditi ove reforme kroz uvođenje mjera iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP5. U tom smislu, a u cilju obezbjeđenja pune implementacije ovih Sporazuma, Program obavezuje na usvajanje Strategije trgovinskih olakšica i Akcionog plana za njenu implementaciju u 2018. godini. Očekuje se da će puna implementacija Sporazuma doprinijeti smanjenju trgovinskih troškova, redukovanju vremena zadržavanja na granici i unapređenju koordinacije i efikasnosti državnih organa nadležnih za prekogranično kretanje robe.

2. **STRATEGIJA INTEGRISANOG UPRAVLJANJA GRANICOM 2014-2018** - Primarni fokus Strategije integrisanog upravljanja granicom (IUG) Ministarstva unutrašnjih poslova za period 2014-2018 je bezbjednost. Njen cilj je „Da se osigura efikasan rad granične policije i drugih odjeljenja koja imaju nadležnost nad državnom granicom kako bi se zaštitila državna bezbjednost i sigurnost Evropske unije, posebno u borbi protiv ilegalnih migracija i prekograničnog kriminala”.²

¹ Mjeri se u smislu BDP po glavi stanovnika, izraženom u standardima kupovne moći. BDP po glavi stanovnika u Crnoj Gori iznosi 47% prosjeka EU.

² Vlada Crne Gore, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Strategija integrisanog upravljanja granicom za period 2014-2018 (od 4. marta 2014. godine).

Strategija integrisanog upravljanja granicom sadrži i neke elemente trgovinskih olakšica. Konkretno, u okviru strateškog cilja 4 - međuresorska saradnja, Strategija definiše aktivnosti i mjere radi njenog unapređenja.

Tabela 2 Strategija IUG: Aktivnosti i mjere koje sadrže elemente trgovinskih olakšica

AKTIVNOST	MJERE
Usklađivanje pravnog okvira	Unapređenje međuresorske saradnje kroz izmjene postojećeg Sporazuma o međusobnoj saradnji u IUG.
Koordinacija aktivnosti uključenih organa	Unapređenje međuresorske saradnje: • redovni sastanci Međuresorske komisije; • koordinacija rada Stručnih radnih timova; • analiza izvještaja o saradnji; • izrada godišnjeg izvještaja o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije IUG.
	Koordinacija aktivnosti graničnih službi: • saradnja svih relevantnih organa; • planiranje i sprovođenje zajedničkih akcija na graničnim prelazima i u unutrašnjosti; • koordinacija rada graničnih službi na graničnim prelazima i u unutrašnjosti; • zajedničko korišćenje opreme; • zajedničke specijalizovane obuke; • planiranje i realizacija zajedničkih akcija; • redovni zajednički sastanci na svim nivoima.
Usaglašavanje i dalji razvoj standardnih procedura	Sprovođenje zajedničke analize rizika: • usaglašavanje metodologije za zajedničku analizu rizika sa CIRAM-om; • izrada zajedničke analize rizika.
Unapređenje saradnje u obuci	Sprovođenje zajedničke obuke: • analiza i ažuriranje programa zajedničke obuke/razmjene obuka; • zajednička obuka u skladu s ažuriranim programom obuke.
Komunikacija i razmjena informacija i podataka	Sprovođenje postojećeg sporazuma o saradnji između relevantnih organa: • inoviranje postojećih sporazuma i njihovo sprovođenje.
Interoperabilnost IT sistema	Uspostavljanje tehničkih preduslova za razmjenu informacija između relevantnih organa: • obezbjeđivanje standarda za zaštitu podataka; • sprovođenje ovlašćenog pristupa podacima u skladu sa Sporazumom o međusobnoj saradnji u IUG; • zajedničko planiranje i kupovina neophodne opreme po potrebi.

3. **POSLOVNA STRATEGIJA UPRAVE CARINE 2016-2018** - Ministarstvo finansija, Poslovnom strategijom Uprave carina za period 2016-2018, definiše viziju, misiju i sedam (7) strateških ciljeva. Jedan od strateških ciljeva odnosi se na olakšavanje trgovine - *Strateški cilj 4: Unapređenje trgovinskih olakšica i unapređenje partnerstva sa poslovnom zajednicom.*

Da bi se ostvario cilj olakšavanja trgovine, Poslovna strategija definiše sljedeće posebne ciljeve i aktivnosti na visokom nivou koje Uprava carina treba preduzeti. Navedeno uključuje mere za sprovođenje pojednostavljenih procedura, program OPS, postupak ekspresne pošiljke, automatizovane sisteme EU za uvoz i tranzit (SKU i NCTS) i komunikacione strategije za informisanje javnosti.

Tabela 3 Poslovna strategija Uprave carina: ciljevi i postupci trgovinskih olakšica

POSEBNI CILJEVI	AKTIVNOST
Implementacija novog i poboljšanje postojećih mehanizama za olakšavanje trgovine	1. Izrada smjernica za pojednostavljeni postupak na osnovu fakture, u skladu sa odredbama o primjeni Carinskog zakona; 2. Izrada smjernica za pojednostavljeni postupak na osnovu računovodstvene evidencije, u skladu sa odredbama o primjeni Carinskog zakona; 3. Sprovođenje aktivnosti u cilju implementacije OPS-a; 4. Učešće u pilot projektu - uzajamno priznavanje sertifikata OPS u zemljama CEFTA-e; 5. Izrada uputstva o tretmanu poštanskih pošiljki; 6. Izrada instrukcija za ekspresne pošiljke; 7. Izrada uputstava o stavljanju robe u putnički saobraćaj; 8. Priprema za realizaciju projekta uvođenja Sistema kontrole uvoza (SKU).
Preduzimanje aktivnosti za implementaciju novog računarskog tranzitnog sistema, kao i implementaciju konvencije o zajedničkom tranzitu i konvencije o olakšavanju trgovine robama	1. Implementacija tenderske procedure za projekat IPA 2014; 2. Uspostavljanje organizacione jedinice za tranzit i organizacione jedinice za pomoć korisnicima; 3. Sprovođenje svih neophodnih aktivnosti za nacionalnu implementaciju NCTS-a;

Implementacija sistema upravljanja kvotama	1. Sprovedene aktivnosti za implementaciju sistema upravljanja kvotama.
Poboljšanje partnerstva sa privrednom zajednicom	1. Potpisivanje Memoranduma o razumijevanju sa privrednim subjektima i njihovim udruženjima; 2. Izrada Strategije za odnose sa javnošću, uključujući imenovanje portparola za interne i eksterne komunikacije.

ANALIZA POSTOJEĆE SITUACIJE

U proteklih nekoliko godina Crna Gora je značajno unaprijedila ambijent za obavljanje prekogranične trgovine. Usvojen je set propisa iz oblasti carina i bezbjednosti hrane, veterine i fitosanitarne politike koji su u velikoj mjeri usaglašeni sa standardima EU, i koji čine dobar okvir za uspostavljanje novog režima spoljnotrgovinskog poslovanja. Takođe, ratifikovani su i međunarodni sporazumi i konvencije u ovoj oblasti.

Formiranjem Nacionalnog komiteta za trgovinske olakšice kao koordinacionog tijela za praćenje procesa reformi vezanih za trgovinske olakšice u skladu sa Sporazumom o trgovinskim olakšicama Svjetske trgovinske organizacije i drugim povezanim sporazumima iz ove oblasti, uspostavljen je i adekvatan institucionalni okvir.

Međutim, privrednici i dalje prijavljuju mnoge barijere sa kojima se suočavaju u svom poslovanju, a rezultati sprovedenih studija i međunarodnih izvještaja pokazuju da je puno ostvareno na usvajanju adekvatnih propisa, ali su potrebni dodatni naponi kako bi ova rješenja funkcionisala u praksi i kako bi se osiguralo da Crna Gora zadovoljava standarde konkurentne tržišne ekonomije. To pokazuju i kvalitativne procjene situacije u Crnoj Gori u pogledu trgovinskih olakšica date u nekoliko studija izrađenih u prethodnom periodu:

- Procjena predstavnika graničnih organa u svrhu utvrđivanja usaglašenosti sa STO Sporazumom o trgovinskom olakšicama (jul 2014. godine);
- UNCTAD, Izvještaj o analizama i preporukama o politici trgovinskih olakšica i netarifnim mjerama u lancima snabdijevanja pićima i auto djelovima (januar 2016. godine);
- IFC-WBG, Studija mjerenja prosječnog vremena puštanja robe (novembar - decembar 2016. godine).

Za barijere koje su evidentirane ovim dokumentima date su preporuke za njihovo eliminisanje. Navedene preporuke su u okviru ovog dokumenta formulisane kao mjere, a njihov prikaz i detaljna razrada, navedeni su u dijelu Strategije koji se odnosi na Operativne ciljeve i mjere³. Pregled evidentiranih barijera i preporuka za njihovo poboljšanje dati su u sljedećoj tabeli:

BARIJERE	PREPORUČENA POBOLJŠANJA
Nedovoljno razvijena transparentnost koja podrazumijeva da su informacije koje se odnose na prekograničnu	1.1. Unaprijediti kvalitet i dostupnost informacija objavljivanjem i redovnim ažuriranjem propisa, procedura, formulara i dokumentacije koji su potrebni za sprovođenje postupaka uvoza, izvoza i tranzita robe;

³ Strana 27 ove Strategije.

ANALIZA POSTOJEĆE SITUACIJE

BARIJERE	PREPORUČENA POBOLJŠANJA
trgovinu tačne, konzistentne i lako dostupne svim zainteresovanim stranama, te da postoji mogućnost dobijanja odgovora na njihova pitanja u najkraćem roku.	1.2. Uspostaviti kontakt tačke u okviru svih nadležnih institucija koje će blagovremeno odgovarati na razumne upite zainteresovanih strana;
Kompleksne, skupe i dugotrajne procedure i nepostojanje poslovnog okruženja koji obezbjeđuje jasne i jednostavne formalnosti bez narušavanja njihove svrhe, njihovog pravilnog sprovođenja ili njihove efikasnosti.	2.1. Sprovesti analizu i izvršiti reviziju postojećih formalnosti i dokumentacije sa ciljem njihovog pojednostavljenja i harmonizacije;
	2.2. Redovno vršiti reviziju taksi i naknada koje se naplaćuju u postupcima, i u vezi sa postupcima uvoza, izvoza i tranzita sa ciljem smanjenja njihovog broja i raznolikosti;
Nedovoljna efikasnost postupka carinjenja, posebno kada je u pitanju roba koja podliježe veterinarskoj, fitosanitarnoj i kontroli	3.1. Uspostaviti sistem redovnog mjerenja prosječnog vremena puštanja roba u prekograničnom prometu;
	3.2. Proširiti primjenu pojednostavljenih carinskih postupaka;
	3.3. U potpunosti razviti i sprovesti program ovlašćenih privrednih subjekata sa transparentnom procedurom za podnošenje zahtjeva i autorizaciju ovlašćenih privrednih subjekata sa jasno definisanim prednostima za privrednike;
	3.4. Usvojiti i implementirati postupke obrade prije dolaska robe, koji omogućavaju sistematizovanu procjenu rizika robnih transakcija od strane carinskih i inspekcijskih organa usvajanjem standardizovanih regionalnih i EU procedura, formata i komunikacionih protokola;
	3.5. Usvojiti propise i implementirati operativne procedure kako bi se obezbijedilo da kontrola i puštanje kvarljive robe imaju prioritet i obavljaju se u najkraćem mogućem vremenu;
Nedovoljno funkcionalan sistem za upravljanje rizikom koji ne obezbjeđuje identifikaciju i fokusiranje na pošiljke visokog rizika, razmjenu informacija i vršenje zajedničkih kontrola, kako bi se omogućio adekvatan balans između olakšavanja trgovine i zaštite javnih interesa.	4.1. Usvojiti i implementirati funkcionalan sistem upravljanja rizikom i selektivnost kao osnovu za kontrolu robe koja podliježe veterinarskoj, fitosanitarnoj i kontroli bezbjednosti hrane;
	4.2. Dodatno unaprijediti sistem upravljanja rizicima u Upravi carina koji će osigurati identifikaciju visokorizičnih pošiljki, kontinuiranu analizu, procjenu i tretiranje;
	4.3. Unaprijediti naknadnu carinsku kontrolu koja omogućava carinskoj administraciji da sprovodi svoje zadatke (carinjenje i kontrolu robe i prikupljanja prihoda), uz istovremeno olakšavanje spoljnotrgovinskog prometa;

ANALIZA POSTOJEĆE SITUACIJE

BARIJERE	PREPORUČENA POBOLJŠANJA
Nedovoljno unapređena koordinacija graničnih organa.	4.4. Poboljšati koordinaciju nadležnih graničnih organa, uključujući usaglašavanje radnog vremena, uspostavljanje zajedničkog pristupa upravljanju rizicima, zajedničkih kontrola i međusobnog povezivanja informacionih sistema;
Nedovoljno razvijena informaciona infrastruktura i različit nivo automatizacije graničnih organa.	5.1. Unaprijediti propise i izvršiti nadogradnju CISa kako bi se omogućilo elektronsko dostavljanje deklaracija i prateće dokumentacije za uvoz, izvoz i tranzit robe, bez zahtjeva za papirnim primjerkom;
	5.2. Sprovesti sve neophodne aktivnosti za nacionalnu implementaciju NCTS-a radi povećanja efikasnosti i efikasnosti u tranzitnom postupku; bolje prevencije i otkrivanja prevara i ubrzanja i sigurnosti izvršenih transakcija u tranzitnom postupku;
	5.3. Implementirati informacioni sistem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove;
	5.4. Usvojiti i održavati sistem internog i eksternog izdavanja smjernica za nadležne organe radi poboljšanja nivoa kontrola ili inspekcija shodno zahtjevima EU, Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP5;
	5.5. Inicirati uspostavljanje "jedinstvenog šaltera" (Single window) koji će omogućiti elektronsko podnošenje i obradu zahtjeva i cjelokupne dokumentacije vezane za uvoz, izvoz ili tranzit roba na jednom mjestu;

Uklanjanjem evidentiranih barijera otkloniće se administrativne prepreke i uska grla u prekograničnoj trgovini za koja se očekuje da će, iako ne dominantno, imati uticaja na rast izvoza. Međutim, u većoj mjeri će uticati na unapređenje ekonomskog rasta i konkurentnosti privrede i osigurati uspjeh drugih strateških prioriteta. Naime, uklanjanje ovih prepreka bitno je u kontekstu reformi u sklopu procesa napredovanja Crne Gore ka punopravnom članstvu u Evropskoj uniji i pojačanoj konkurenciji koja to prati, i biće od velikog značaja za sposobnost Crne Gore da se ravnopravno uključi u taj sistem.

Kao pokušaj adekvatne procjene postojeće situacije, kao korisne reference, u ovom dokumentu navedeni su Studija mjerenja prosječnog vremena puštanja robe koju je tokom novembra i decembra 2016. godine sprovela Uprava carina Crne Gore uz tehničku podršku Međunarodne finansijske korporacije (IFC) i Izvještaj Svjetske banke o lakoći poslovanja za 2018. - indikator prekogranična trgovina.

Ključni zaključci izvedeni na osnovu ovih analiza pokazuju sljedeće:

- Vrijeme i troškovi uvoza ili izvoza iz Crne Gore značajno prelaze prosječne vrijednosti EU u pogledu vremena uvoza i troškova koji su 10 i više puta veći od EU prosjeka;

- Vrijeme i troškovi izvoza u Crnoj Gori povoljni su u poređenju sa onim iz drugih CEFTA zemalja; međutim, vrijeme i troškovi uvoza dva i više puta premašuju prosjek ostalih CEFTA ekonomija;
- Iako unutrašnji tranzit čini veliki udio u vremenu potrebnom za uvoz i izvoz, na najfrekventnijoj trgovinskoj ruti u Crnoj Gori (Granični prelaz Dobrakovo – carinski terminal Podgorica), postoje značajne mogućnosti za smanjenje vremena trajanja ovih procedura (na graničnim prelazima i na unutrašnjim carinskim terminalima);

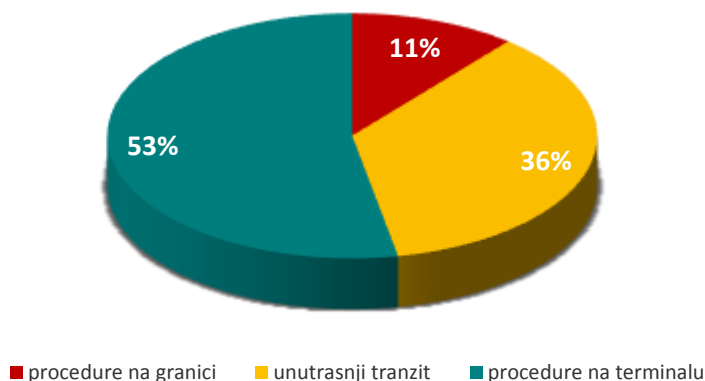
Sve reforme za olakšanje trgovine - *npr.* zakonodavstvo, procedure, granične formalnosti, informacijski sistemi - moraju biti sprovedene na način koji je u potpunosti usklađen sa zahtjevima EU kako bi Crna Gora ispunila obaveze za članstvo u EU.

STUDIJA MJERENJA PROSJEČNOG VREMENA PUŠTANJA ROBE 2016

Prosječno vrijeme oslobađanja roba koje se uvoze preko graničnog prelaza Dobrakovo i carine na terminalu Podgorica iznosi **16 sati i 4 minuta**, od čega **36% (5 sati i 44 minuta)** pripada vremenu potrebnom za unutrašnji tranzit od graničnog prelaza do unutrašnjeg terminala. Vrijeme je mjereno od momenta dolaska kamiona na crnogorsku granicu do konačnog puštanja robe nakon carinske kontrole i napuštanja terminala od strane vozača.

U ukupnom vremenu procentualno najviše učestvuju procedure na terminalu (43%), od čega je je najduže trajala procedura primopredaje dokumentacije od strane vozača špediteru - **3 sata i 55 minuta (33%)**. Na ukupno vrijeme trajanja ove procedure utiče činjenica da se puštanje robe u slobodan promet na terminalu može obaviti samo u prijedpodnevnoj smjeni (07,00-14,30) te, ukoliko kamion na terminal dođe po isteku tog vremena, primopredaja i ostale procedure na terminalu mogu se izvršiti tek narednog dana.

Grafikon 1 Prosječno vrijeme puštanja robe u drumskom saobraćaju (%)

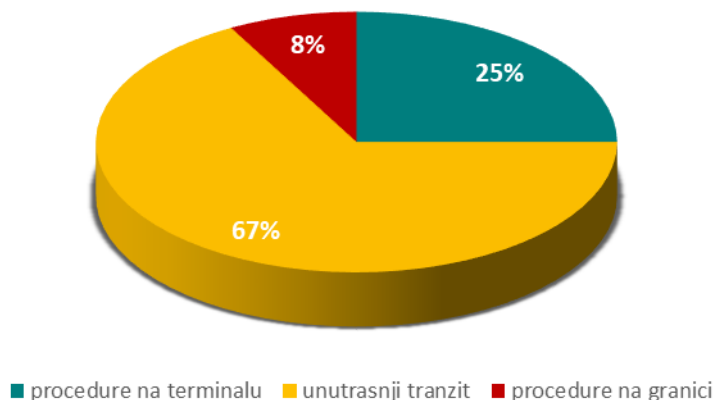

ANALIZA POSTOJEĆE SITUACIJE

Ovo mjerenje vremena je evidentirano 2016. godine, u studiji koju je sprovedla Uprava carina uz podršku IFC-članice Grupacije Svjetske banke. U studiji je utvrđeno da se vrijeme carinjenja prilikom uvoza može značajno razlikovati u zavisnosti od prirode pojedinačnog uvoza. Naime, usljed organizacije rada inspeksijskih službi, uslovljenom kadrovskim nedostacima, vrijeme čekanja na granici za robu koja je predmet veterinarske kontrole četiri puta je duže nego za drugu robu na graničnom prelazu. Sa druge strane, ukupno vrijeme za uvoz robe za koju je odobren pojednostavljeni carinski postupak na osnovu fakture i/ili carinjenje na granici mnogo je kraće jer se takva roba pušta u slobodan promet direktno na granici u roku od 1 sat i 22 minuta od momenta dolaska na granicu.

Prosječno vrijeme carinjenja robe za **izvoz** iz Crne Gore drumskim saobraćajem na istoj ruti je oko **8 sati**, mjereno od deklarisanja izvoza na unutrašnjem terminalu do napuštanja carinske teritorije Crne Gore. To je okvirno polovina vremena potrebnog za uvoz, gdje je unutrašnji tranzit takođe najveći faktor i čini **67%** ukupnog vremena. Procedure na carinskom terminalu Podgorica trajale su u mjenom periodu u prosjeku dva sata, dok je na graničnom prelazu Dobrakovo bilo potrebno 38 minuta da se okončaju sve procedure.

Grafikon 2 Prosječno vrijeme izvoza roba u drumskom saobraćaju (%)

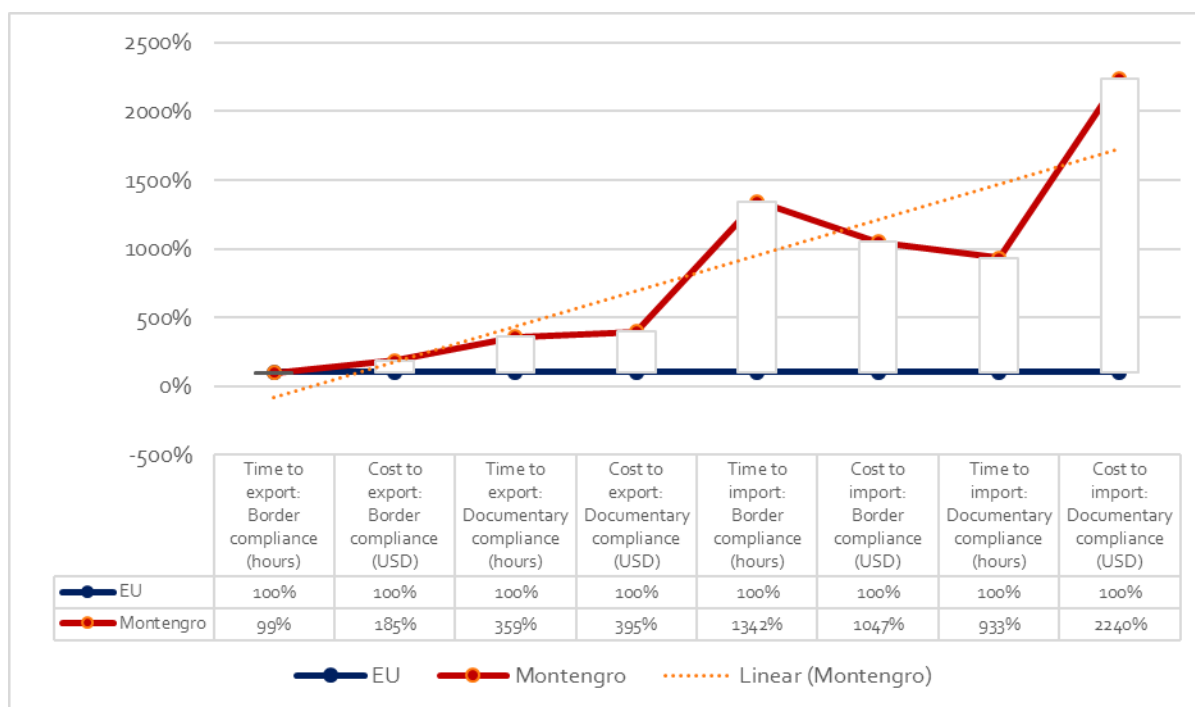

ANALIZA VREMENA I TROŠKOVA IZVOZA I UVOZA

Prema istraživanju *Doing Business* Svjetske banke iz 2017, vrijeme i troškovi trgovine robom preko granica Crne Gore znatno su veći od prosjeka u EU. Ovo odstupanje je naročito izraženo za uvoz gdje vrijeme i troškovi 10 puta i više premašuju prosjek EU.

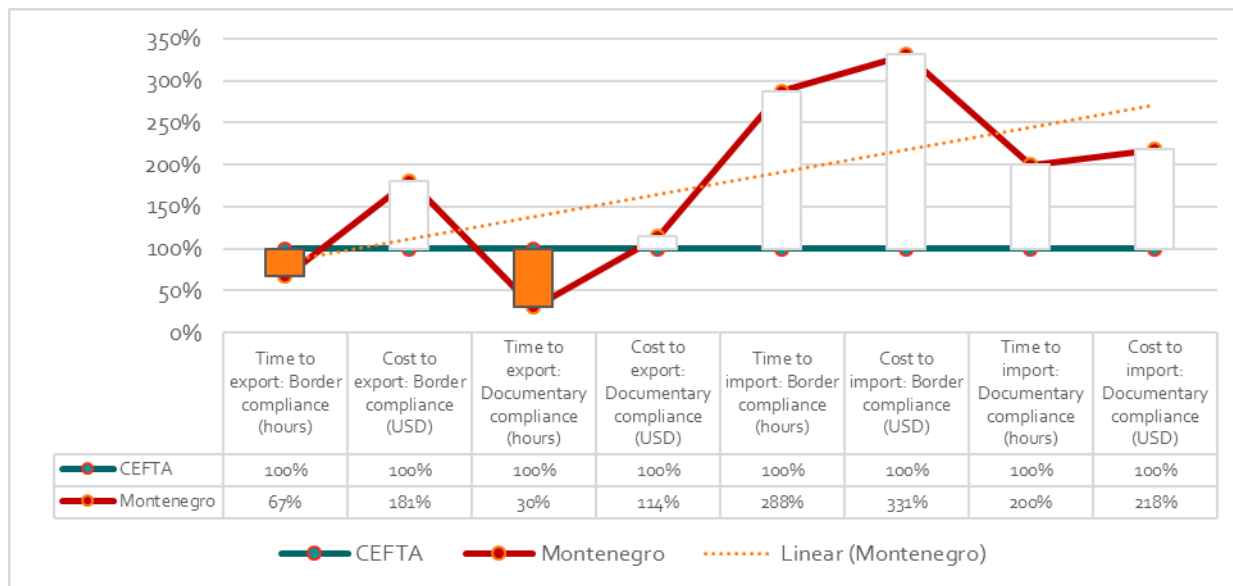
Grafikon 3 Prekogranično kretanje robe: odstupanje od prosjeka EU (%)

Iako su vrijeme i troškovi izvoza iz Crne Gore povoljni u poređenju sa prosjekom ostalih CEFTA zemalja, vrijeme i troškovi uvoza su u Crnoj Gori 2 do 3 puta veći nego u ovim drugim zemljama.

Grafikon 4: Prekogranično kretanje robe - Odstupanje od drugih CEFTA zemalja (%)

Prema izvještaju *Doing Business* Svjetske banke za 2018. godinu, Crna Gora je po lakoći prekogranične trgovine rangirana na 44. mjestu, od ukupno 190 ekonomija. S obzirom na gore pomenutu neusaglašenosti u vremenu i troškovima uvoza i izvoza, mjesto koje je zauzela Crna Gora prema izvještaju *Doing Business* 2018 najmanje je povoljno u odnosu na zemlje CEFTA, (Kosovo je niže rangirano)⁴ i daleko je iza prosječnog rangiranja zemalja EU, odnosno 13. mjesta.

⁴ Međutim, ne postoji velika razlika u rangiranju među zemljama CEFTA-e, pošto je Albanija rangirana najviše, na 24. mjestu, a Kosovo najniže, na 51. mjestu.

STRATEŠKI CILJ

Strateški razvojni cilj Crne Gore definisan Programom ekonomskih reformi 2018-2020 je održiv i inkluzivan ekonomski rast koji će doprinijeti smanjenju razvojnog jaza zemlje u odnosu na prosjek EU i povećanju kvaliteta života svih njenih građana. Za ostvarenje navedenog strateškog cilja razvoja, Vlada Crne Gore kombinuje dvije grupe mjera ekonomske politike. Prva grupa mjera se odnosi na jačanje makroekonomske stabilnosti, fiskalne i finansijske, dok je druga grupa mjera ekonomske politike usmjerena na rješavanje strukturnih problema u ekonomiji, odnosno otklanjanje ključnih prepreka za unapređenje konkurentnosti zemlje i povećanje potencijalnog privrednog rasta na srednji i dugi rok.

Strateški cilj Strategije trgovinskih olakšica proizilazi iz druge grupe mjera ekonomske politike, i u funkciji je otklanjanja administrativnih neefikasnosti u prekograničnom prometu robe koje ugrožavaju izvozni potencijal Crne Gore i, shodno tome, konkurentnost njene privrede.

Strateški cilj:

Crna Gora će do kraja 2022. godine otkloniti administrativne neefikasnosti u prekograničnom prometu robe koje utiču na njenu konkurentnost, i na taj način smanjiti vrijeme potrebno za sprovođenje procedura za uvoz, izvoz i tranzit robe za najmanje 50%, a pripadajuće troškove za 20%.

Implementacijom mjera iz ove Strategije biće uspostavljen integrisan i efikasan sistem za olakšanje prekogranične trgovine koji će, kroz unapređenje saradnje sa poslovnom zajednicom, uticati na smanjenje vremena i troškova potrebnih za sprovođenje procedura za uvoz, izvoz i tranzit roba. Takođe, očekuje se da će se povećanje efikasnosti predviđeno ovom Strategijom odraziti na unapređenje pozicije Crne Gore u međunarodnim istraživanjima o prekograničnoj trgovini, kao što su Doing business izvještaj Grupacije Svjetske banke - indikator prekogranične trgovine, Logistics Performance Index, OECD Trade Facilitation Indicators, i na bliže usaglašavanje prosječnog vremena puštanja robe sa vremenima u zemaljama EU.

Praćenje ispunjenosti strateškog cilja vršiće se kroz praćenje i vrednovanje učinaka i efekata primjene akcionog plana, i izvještavanje o postignutim rezultatima. Radi što efikasnijeg praćenja strateškog cilja koristiće se rezultati i metodologija iz Studije mjerenja prosječnog vremena puštanja roba iz 2016. godine kao polazna osnova. Radi potpunog uvida u stepen ostvarenja cilja i eventualnog preduzimanja korektivnih aktivnosti, Studija mjerenja prosječnog vremena puštanja roba će se sprovesti 2019. i 2021. godine.

OPERATIVNI CILJEVI I MJERE

Pet operativnih ciljeva definisanih u ovom poglavlju su glavne oblasti fokusa ovog strateškog dokumenta koji će doprinijeti realizaciji strateškog cilja. Navedeni ciljevi odnose se na sljedeće:

1. **Unapređenje transparentnosti i pristupa informacijama** - obuhvata povećanje dostupnosti i kvaliteta informacija koje se tiču prekogranične trgovine i uspostavljanje kontakt tačaka u okviru nadležnih organa koje će odgovarati na razumne upite zainteresovanih strana. Svrha je da se kroz transparente, javno objavljene i dosljedne procedure i pravila omogući svim zainteresovanim stranama da u potpunosti budu svjesni svojih prava i obaveza, unaprijedi odnos javnog i privatnog sektora, obezbjeđujući istovremeno otvorenosti, međusobno poverenje i poštovanje;
2. **Usklađivanje i racionalizacija formalnosti, dokumentacije i taksi** – podrazumijeva vršenje redovne revizije svih formalnosti, dokumentacije, taksi i naknada u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom roba u cilju minimiziranja administrativnih i fiskalnih opterećenja poslovne zajednice;
3. **Implementiranje procedura pojednostavljenog i ubrzanog puštanja roba** - obuhvata set mjera (poput proširenja primjene pojednostavljenih postupaka i ovlašćenih privrednih subjekata, uvođenje sistema obrade prije dolaska robe i ubrzanje protoka kvarljive robe), koje imaju za cilj smanjenje vremena potrebnog za okončanje svih procedura u prekograničnom prometu, čija će se uspješnost pratiti kroz redovno sprovođenje studije mjerenja prosječnog vremena puštanja robe;
4. **Unapređenje saradnje i povećanje efektivnosti graničnih kontrola** – ima za cilj uspostavljanje i razvoj potpuno funkcionalnog sistema za upravljanje rizikom koji će obezbijediti identifikaciju i fokusiranje na pošiljke visokog rizika, razmjenu informacija i vršenje zajedničkih kontrola, kako bi se omogućio adekvatan balans između olakšavanja trgovine i zaštite javnih interesa;
5. **Proširenje automatske obrade i elektronske razmjene podataka** - podrazumijeva razvoj i integraciju informacionih sistema organa nadležnih za prekogranični promet kojima se unapređuje komunikacija i razmjena između nadležnih organa, kao i između njih i privrednih subjekata, čime se izbjegava dupliranje i smanjuje vrijeme zadržavanja robe.

Za svaki operativni cilj definisan je jedan ili više **indikatora učinka**. Ovi indikatori namijenjeni su za usmjeravanje nadležnih organa prilikom izrade mjera za sprovođenje, da ukažu na očekivane rezultate i utvrde da li su ciljevi ispunjeni.

Svaki operativni cilj sadrži jednu ili više pratećih **mjera**, koje predstavljaju konkretne radnje ili projekte koje treba da sprovede jedan ili više organa u pravcu realizacije operativnog cilja. Strategija sadrži ukupno 18 mjera i svaka od njih definisana je u skladu sa rokovima realizacije koji proizilaze iz obaveza Crne Gore prema Sporazumu o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5.

U cilju usmjeravanja nadležnih organa, kao i praćenja i mjerenja napretka, za svaku mjeru definisani su **indikatori**. Ovim indikatorima pratiće se uspješnost implementacije u smislu kvantiteta, kvaliteta i vremenskog okvira. Pregled indikatora dat je u tekstu Strategije, dok je njihova dalja razrada prikazana u Akcionom planu.

OPERATIVNI CILJ 1 | UNAPREĐENJE TRANSPARENTNOSTI I PRISTUPA INFORMACIJAMA

Putem Interneta i kroz uspostavljanje kontakt tačaka svim zainteresovanim stranama biće omogućen lak pristup informacijama potrebnim za usklađivanje sa pravilima i procedurama za uvoz, izvoz ili tranzit robe, na način kako je predviđeno Sporazumom o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP5.

INDIKATOR UČINKA

- 1.1. Od 1. januara 2021. godine 70% anketiranih zainteresovanih strana prijavljuju visok stepen zadovoljstva informacijama objavljenim na internet stranicama graničnih organa u pogledu tačnosti, korisnosti i ažurnosti informacija.
- 1.2. Od 1. januara 2020. godine 70% anketiranih zainteresovanih strana prijavljuju visok stepen zadovoljstva radom kontakt tačaka u pogledu tačnosti, korisnosti i vremena dobijanja odgovora upućenih od strane kontakt tačaka.

MJERA 1.1. UNAPRIJEDITI DOSTUPNOST I KVALITET INFORMACIJA

Nadležni organi će objavljivati i redovno ažurirati informacije, formulare i dokumentaciju koji su potrebni za sprovođenje procedura za uvoz, izvoz i tranzit robe, u skladu sa Sporazumom o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5.

INDIKATOR UČINKA	1. Procenat informacija koje su objavljene shodno članu 1.1. i 1.2. Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5;
OBRAZLOŽENJE	Sporazum o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5 propisuju obavezu objavljivanja, na lako dostupan način, informacija koje se odnose na prekogranično poslovanje, i to: • procedure i opis postupaka za uvoz, izvoz i tranzit, uključujući procedure za žalbu ili reviziju, kojima se vlade, trgovci i druge zainteresovane strane obavještavaju o praktičnim koracima potrebnim za uvoz, izvoz i tranzit roba; • kontakt podaci laboratorija u kojim se može izvršiti ponovljeno ispitivanje uvezene robe; • pravila o porijeklu, vrednovanju, restrikcijama, zabranama i kvotama; • naknade i troškove koji se plaćaju prilikom ili u vezi sa uvozom, izvozom ili tranzitom; • obavezni obrasci i dokumentacija; • druge informacije u vezi sa prekograničnim prometom roba zahtijevane odredbama Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP5.

MJERA 1.2. USPOSTAVITI KONTAKT TAČKE

Svaki nadležni organ će uspostaviti kontakt tačku/e koja će odgovarati na pitanja zainteresovanih strana o uslovima uvoza, izvoza i tranzita robe i obezbjeđivati primjerke potrebnih obrazaca, formulara i dokumenata, u skladu sa Sporazumom o trgovinskim olakšicama.

INDIKATOR UČINKA	1. Procenat odgovora na relevantne upite koje obezbjeđuju kontakt tačke;
OBRAZLOŽENJE	Sporazumom o trgovinskim olakšicama predviđeno je osnivanje jedne ili više kontakt tačaka, zbog čega će nadležni organi imati obavezu da imenuje kontakt osobu/e koja će odgovarati na razumna pitanja ili zahtjeve koji se odnose na uslove uvoza, izvoza ili tranzita ili zahtjeve vezano za potrebne obrasce, formulare i dokumenta. Shodno Sporazumu o trgovinskim olakšicama, zemlje članice definišu razuman vremenski rok za dostavljanje odgovora na postavljena pitanja, koji varira u zavisnosti od prirode ili složenosti zahtjeva.

OPERATIVNI CILJ 2 | USKLAĐIVANJE I RACIONALIZACIJA FORMALNOSTI, DOKUMENTACIJE I TAKSI

Formalnosti i dokumentacija koje zahtijevaju nadležni organi za uvoz, izvoz ili tranzit robe biće usaglašeni sa relevantnim standardima EU, a takse i naknade koje se naplaćuju u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom roba biće analizirane na godišnjem nivou u cilju smanjenja njihovog broja i vrsti, gdje je to moguće.

INDIKATOR UČINKA

- 1.1. Do 31. decembra 2022., formalnosti i dokumentacija za uvoz, izvoz i tranzit robe, koje zahtijeva Uprava carina su u potpunosti usklađeni sa zakonodavstvom EU.
- 1.2. Do 31. decembra 2022., formalnosti i dokumentacija za uvoz, izvoz i tranzit robe koje zahtijeva Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove su u potpunosti usklađeni sa zakonodavstvom EU i primjenjivim odredbama CEFTA DP 5.
- 1.3. Do 31. decembra 2020., takse i naknade koje se naplaćuju u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom robe su pojednostavljene, konsolidovane i/ili eliminisane u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti sa relevantnim zahtjevima EU.

MJERA 2.1. POJEDNOSTAVITI I HARMONIZOVATI FORMALNOSTI I DOKUMENTACIJU

Svake druge godine nakon isteka 2018 (godina predviđena za stupanje na snagu CEFTA DP 5), nadležni organi će analizirati svoje procedure i dokumenta potrebna za uvoz, izvoz i tranzit robe i implementirati preporuke za njihovo usklađivanje, pojednostavljenje i smanjenje na osnovu kriterijuma i na način kako to predviđa CEFTA DP 5.

INDIKATOR UČINKA	1. Procenat dokumentacije koja je usklađena, pojednostavljena i/ili eliminisana.
OBRAZLOŽENJE	CEFTA DP 5 zahtijeva da zemlje potpisnice preispituju zahtjeve u pogledu formalnosti i dokumentacije najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu DP 5. Nakon završetka prvog preispitivanja, naredna preispitivanja obavljaju se svake dvije godine. Cilj ovog preispitivanja je da se osigura: • da su takvi zahtjevi usvojeni i/ili primijenjeni u cilju brzog carinjenja i puštanja robe u slobodan promet, naročito kvarljive robe; • da su takvi zahtjevi usvojeni i/ili primijenjeni na način koji ima za cilj skraćenje vremena i smanjenje troškova usklađenosti za sve učesnike u lancu snabdijevanja; • da je odabrana najmanje restriktivna mera za trgovinu kada postoje dvije ili više

	<i>opravdano dostupne alternativne mjere za ispunjavanje cilja ili ciljeva politike; i</i> <i>da se takvi zahtjevi ne primjenjuju, uključujući njihove djelove, ako više nije potrebno.</i> Zajednički komitet CEFTA-e izradiće procedure za analizu i razmjenu relevantnih informacija i najboljih praksi između strana potpisnica najkasnije šest mjeseci nakon stupanja na snagu protokola. Odredbe Sporazuma o trgovinskim olakšicama takođe propisuju redovnu reviziju formalnosti, dokumentacije i podataka, ne određujući, pri tom, vremenske intervale u kojima će se revizija vršiti.
MJERA 2.2. REDOVNO REVIDIRATI BROJ I VRSTE TAKSI I NAKNADA	
Ministarstvo finansija će, u saradnji sa relevantnim institucijama, godišnje vršiti reviziju i pripremati preporuke za smanjenje broja i vrsti taksi i naknada koje se naplaćuju u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom robe, u obimu u kojem je to moguće.	
INDIKATOR UČINKA	1. Učestalost vršenja revizije taksi i naknada u cilju smanjenja njihovog broja i vrsti.
OBRAZLOŽENJE	Sporazum o trgovinskim olakšicama zahtijeva da se periodično vrši revizija taksi i naknada u cilju smanjenja njihovog broja i vrsti. CEFTA DP 5 propisuje obavezno objavljivanje pregleda taksi i naknada u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom robe, koji će sadržati: spisak taksi i naknada, razloge za njihovo postojanje, nadležni organ i način vršenja uplate. Takođe, i CEFTA DP 5 uvedena je obaveza revidiranja taksi i naknada na godišnjem nivou. O navedenom podnosi se izvještaj CEFTA Komitetu za trgovinske olakšice. Izvještaj o prvoj reviziji dostavlja se na prvom sastanku CEFTA Komiteta za trgovinske olakšice, koji se održava godinu dana nakon stupanja DP5 na snagu.

OPERATIVNI CILJ 3 | IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBA

Granični organi će obezbijediti sve uslove za punu implementaciju postupka pojednostavljenog i ubrzanog puštanja roba u skladu sa Sporazumom o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5.

INDIKATOR UČINKA

- 3.1. Do 31. decembra 2022., procedure pojednostavljenog i ubrzanog puštanja roba su u potpunosti usaglašene sa EU zakonodavstvom i relevantnim EU zahtjevima.

MJERA 3.1. REDOVNO SPROVODITI STUDIJE MJERENJA PROSJEČNOG VREMENA PUŠTANJA ROBE

Uprava carina će, u saradnji sa drugim nadležnim graničnim organima od 2019. godine i svake treće godine nakon toga, mjeriti i objavljivati prosječno vrijeme puštanja roba u postupcima uvoza, izvoza i tranzita. Rezultati mjerenja će se objavljivati na internet strani Uprave carina odmah po usvajanju Studije (studija je završena do juna i objavljena do decembra iste godine).

INDIKATOR UČINKA

1. Studije mjerenja prosječnog vremena puštanja roba biće sprovedene i objavljene u 2019. i 2022. godini.

OBRAZLOŽENJE

Sporazumom o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5, članice se ohrabruju da u redovnim vremenskim intervalima sprovedu mjerenje prosječnog vremena puštanja robe i rezultate mjerenja objavljuju.

U kontekstu Strategije trgovinskih olakšica, ova aktivnost je neophodna kako bi se NKTO-u i ostalim akterima omogućilo praćenje realizacije strateškog cilja, i s tim u vezi eventualno preduzimale korektivne aktivnosti.

MJERA 3.2. PROŠIRITI PRIMJENU POJEDNOSTAVLJENIH POSTUPAKA

Uprava carina će, u koordinaciji sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i udruženjima privatnog sektora, izraditi i implementirati programe za povećanje primjene pojednostavljenih postupaka za uvoz i izvoz robe.

INDIKATOR

1. Procenat deklaracija obrađenih u okviru pojednostavljenih postupaka u odnosu na ukupan broj deklaracija.

OBRAZLOŽENJE	Pojednostavljeni postupci predviđeni Carinskim zakonom omogućavaju svim licima koja posjeduju odobrenje da ocarine uvezenu robu brže nego u redovnom postupku uvoza, koristeći pojednostavljenu (fakturnu) deklaraciju ili kućno carinjenje. Robe koje su predmet kontrola Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove trenutno nijesu obuhvaćene pojednostavljeni postupcima što značajno ograničava benefite od ovih postupaka. Ova aktivnost zahtijeva da Uprava carina, u tijesnoj saradnji sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i poslovnim udruženjima, procijeni barijere za povećanu upotrebu ovih postupaka. Takođe, da se shodno tome izrade i primjenjuju koordinisane mjere za smanjenje ovakvih barijera i podsticanje veće primjene od strane privrede, za one robe za koje je dozvoljeno korišćenje pojednostavljene (fakturne) deklaracije ili kućnog carinjenja.
---------------------	--

MJERA 3.3. U POTPUNOSTI IMPLEMENTIRATI PROGRAM OVLAŠĆENOG PRIVREDNOG SUBJEKTA

Uprava carina će realizovati program OPS-a koji je u potpunosti u skladu sa kriterijumima propisanim relevantnim EU zakonodavstvom.

INDIKATORI UČINKA	1. Nivo usklađenosti crnogorskog OPS programa sa kriterijumima EU; 2. Procenat uvoznih/izvoznih deklaracija koje su podnijete od strane privrednih subjekata koji imaju OPS status u odnosu na ukupan broj uvoznih/izvoznih deklaracija.
OBRAZLOŽENJE	Implementacija OPS programa koja je u potpunosti u skladu sa zakonodavstvom EU omogućiće crnogorskim ovlašćenim privrednim subjektima da dobiju status OPS-a u drugim zemljama CEFTA-e (u skladu sa CEFTA DP 5) i potencijalno u zemljama EU, što će ubrzati ulazak izvoznika iz Crne Gore na ta tržišta.

MJERA 3.4. USPOSTAVITI SISTEM OBRADJE PRIJE DOLASKA ROBE

Uprava carina i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će prihvatati i obrađivati podatke i dokumenta potrebne za carinjenje robe prije njenog dolaska.

INDIKATORI	1. Procenat elektronske obrade ZUDa, ZVUDa od strane Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove; 2. Procenat implementacije uvoznih/izvoznih sigurnosnih sažetih deklaracija;
-------------------	--

OBRAZLOŽENJE	Sporazum o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5 zahtijevaju od potpisnica da usvoji i primjenjuje procedure koje dozvoljavaju da se dokumentacija i druge potrebne informacije, dostave unaprijed kako bi obrada počela prije dolaska roba sa ciljem da se ubrza oslobađanje roba nakon dolaska. Postupak podnošenja deklaracije prije dolaska robe dopušta uvozniku da dostavi i zahtijeva od graničnih organa da obrade svu potrebnu dokumentaciju prije nego što roba stigne u Crnu Goru, kako bi se ista brže pustila slobodan promet. Ova aktivnost zahtijeva da Uprava carina sprovede postupake obrade prije dolaska robe. Ova aktivnost, takođe, zahtijeva da Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, po potrebi, razvije i implementira procedure obrade prije dolaska za robe čija je kontrola u njihovoj nadležnosti. U tom smislu, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će obezbijediti da veterinarski i fitosanitarni inspektori imaju pristup TRACES sistemu u skladu sa EU propisima. Uprava carina i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će koordinirati razvoj i implementaciju relevantnih procedura i sa privatnim sektorom, preduzeti mjere kako bi se ohrabrilo njihovo korišćenje od strane privrednih subjekata.
---------------------	---

MJERA 3.5. UBRZATI KONTROLU I CARINJENJE KVARLJIVE ROBE

Uprava carina i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će implementirati mjere koje daju prednost kvarljivoj robi i omogućiti ubranu kontrolu i carinjenje takve robe.

INDIKATOR UČINKA	1. Prosječno vrijeme potrebno za okončanje svih formalnosti za carinjenje kvarljive robe.
OBRAZLOŽENJE	U skladu sa Sporazumom o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5, Uprava carina i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove primjenjivaće mjere koje je obezbijediti brzo carinjenje kvarljive robe, i to: (a) u normalnim okolnostima u najkraćem mogućem periodu; i (b) u posebnim okolnostima kada je to prikladno uraditi, van radnog vremena carinskog i drugih relevantnih organa. Ove mjere uključuju aktivnosti kojima se tim robama daje prioritet prilikom vršenja kontrola na graničnom prelazu kao i na mjestu krajnjeg odredišta. U slučajevima kašnjenja u oslobađanju kvarljivih roba, na pisani zahtjev, uvoznik će, u mjeri u kojoj je to moguće, dobiti informaciju o razlozima kašnjenja.

OPERATIVNI CILJ 4 | UNAPRJEĐENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA

Do 31. decembra 2022., efektivnost graničnih kontrola biće povećana kroz unaprijeđenje primjene upravljanja rizicima, proširenu primjenu naknadne kontrole i poboljšanu koordinaciju između graničnih organa;

INDIKATOR UČINKA

- 4.1. Do 2022.godine, efektivnost sistema upravljanja rizicima u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je ekvivalentna efektivnostima sistema za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarnu politiku uporedivih sistema EU zemalja članica.
- 4.2. Do 2021. godine, efektivnost sistema upravljanja rizicima Uprave carina je ekvivalentna efektivnostima uporedivih sistema carinskih administracija zemalja članica EU, što ukazuje procenat dokumentarnih i fizičkih kontrola robe i procenat registrovanih neregularnosti kontrolisanih pošiljki.

MJERA 4.1. IMPLEMENTIRATI SISTEM ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA U UPRAVI ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u potpunosti će implementirati sistem za upravljanje rizicima za kontrolu robe u postupcima uvoza, izvoza i tranzita, u skladu sa zahtjevima EU i CEFTA DP 5.

INDIKATOR UČINKA	1. Procenat registrovanih neregularnosti u odnosu na procenat dokumentarnih i fizičkih kontrola, uključujući uzorkovanje;
OBRAZLOŽENJE	Sporazum o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5 zahtijevaju da svi granični organi usvoje i/ili vode sistem upravljanja rizicima za kontrolu u svim fazama uvoza, izvoza i tranzita robe (npr. prije dolaska, na granici, tokom naknadne kontrole); da koriste odgovarajuće kriterijume selektivnosti; i da fokusiraju kontrolu na pošiljke visokog rizika. Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će formalno usvojiti i održavati efikasan i u potpunosti funkcionalan sistem za upravljanje rizicima. Navedeni sistem podrazumijeva razvoj i implementaciju politika, sistema, procedura i instrumenata čija primjena će obezbijediti identifikaciju visoko rizičnih pošiljki i balans između olakšavanja trgovine i kontrola u cilju zaštite zdravlja ljudi, životinja i bilja u skladu sa EU standardima.

MJERA 4.2. UNAPRIJEDITI CARINSKI SISTEM ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA

Uprava carina će unaprijediti svoj sistem za upravljanje rizicima koji će u potpunosti osigurati identifikaciju, analizu, procjenu i tretiranje rizika i primjenu odgovarajućih korektivnih mjera, u slučajevima kada je to potrebno.

INDIKATOR UČINKA	1. Procenat registrovanih neregularnosti u odnosu na procenat dokumentarnih i fizičkih kontrola,; 2. Procenat neregularnosti pošiljki na zelenom kanalu evidentiranih kroz naknadnu kontrolu.
OBRAZLOŽENJE	Sporazum o trgovinskim olakšicama zahtijeva da članice: • usvoje ili održavaju sistem upravljanja rizikom u carinskoj kontroli; • carinsku kontrolu i, ukoliko je to moguće, druge relevantne granične kontrole, koncentrišu na visokorizične pošiljke i ubrzavanje oslobađanja, ne ograničavajući pravo kontrole metodom slučajnog uzorka kao dio njenog upravljanja rizikom; • upravljanje rizikom baziraju na procjeni rizika putem odgovarajućeg kriterijuma za selekciju.

MJERA 4.3. UNAPRIJEDITI CARINSKU NAKNADNU KONTROLU

Uprava carina će dalje razviti i proširiti primjenu naknadne kontrole kako bi se osigurala usklađenost sa carinskim i drugim relevantnim i pripadajućim zakonima i propisima sa ciljem ubrzanja carinjenja robe, u skladu sa zahtjevima iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5.

INDIKATOR UČINKA	1. Procenat uvoznih transakcija određenih za puštanje kroz naknadnu kontrolu (plavi kanal);
OBRAZLOŽENJE	Zakonska osnova za sprovođenje naknadne kontrole utvrđena je carinskim zakonodavstvom. Uprava carina formirala je Odsjek za naknadnu kontrolu i zaposlila službenike za vršenje ove kontrole. Mjere koje su neophodne za dalje jačanje carinske naknadne kontrole, uključuju angažovanje dodatnog kvalifikovanog kadra u Odsjeku, sprovođenje tehničkih obuka (s akcentom na jačanje računovodstvenih i revizijskih vještine), i razvoj IT alata za podršku radu inspektora za naknadu kontrolu.

MJERA 4.4. KOORDINIRATI AKTIVNOSTI NADLEŽNIH GRANIČNIH ORGANA

Uprava carina, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i Granična policija će:

- a) *prilagoditi i uskladiti radne dane i čase na graničnim prelazima i unutrašnjim terminalima kako bi zadovoljili opravdane potrebe trgovinske zajednice i osigurali nesmetan i brz promet robe;*
- b) *zaposliti odogovarajući broj inspektora kako bi se zadovoljile opravdane potrebe trgovinske zajednice i osigurao nesmetan i brz promet robe;*
- c) *u potpunosti sinhronizovati i uskladiti svoje granične procedure u postupcima uvoza, izvoza i tranzita robe radi olakšavanja trgovine i eliminisanja dupliranja zahtjeva i nepotrebnih zadržavanja; i*
- d) *koordinirati i sarađivati u sprovođenju granične kontrole robe, uključujući i vršenje zajedničkih kontrola robe, kako je predviđeno CEFTA DP 5.*

INDIKATORI UČINKA	1. Usaglašenost radnog vremena graničnih organa – na graničnim prelazima i u unutrašnjim terminalima koji značajno učestvuju u međunarodnom prometu robe; 2. Procenat zajedničkih kontrola u odnosu na ukupan broj kontrola robe.
OBRAZLOŽENJE	Sporazum o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5 zahtijevaju od graničnih organa da sarađuju i koordiniraju svoje aktivnosti kako bi olakšali trgovinu, uključujući usklađivanje radnih dana i sati, usklađivanje procedura i formalnosti, zajedničko korišćenje objekata i vršenje zajedničkih kontrola. Ove mjere će predstavljati nastavak i nadogradnju postojećih inicijativa za koordinaciju, definisanih u okviru Strategije integrisanog upravljanja granicom, a u cilju olakšavanja trgovine u skladu sa EU zahtjevima.

OPERATIVNI CILJ 5 | PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRADE I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA

Transakcije između ekonomskih operatera i Uprave carina i Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove koje se odnose na uvoz, izvoz i tranzit roba biće u potpunosti elektronske, uz korišćenje papira i manualnog postupka samo u izuzetnim slučajevima. Uprava carina, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i Granična policija će pokrenuti razvoj i, gdje je to izvodljivo, implementirati procedure i sisteme za elektronsku razmjenu podataka u cilju koordinacije graničnih aktivnosti kako bi se pojednostavila i ubrzala obrada i kontrola robe u skladu sa EU zahtjevima.

INDIKATOR UČINKA

- 5.1. Do 31. decembra 2022., najmanje 70 % uvoznih, izvoznih i tranzitnih transakcija biće u potpunosti automatizovane (bespapierne).

MJERA 5.1. IMPLEMENTIRATI ELEKTRONSKO PODNOŠENJE ISPRAVA

Uprava carina će omogućiti elektronsko dostavljanje deklaracija i prateće dokumentacije za uvoz, izvoz i tranzit robe, bez obaveze podnošenja papirnog primjerka.

INDIKATORI UČINKA	1. Procenat prihvaćenih elektronskih carinskih deklaracija bez obaveze podnošenja papirnog primjerka; 2. Procenat prihvaćenih elektronskih pratećih dokumenata bez obaveze podnošenja papirnog primjerka.
OBRAZLOŽENJE	Trenutno, carinska deklaracija može se podnijeti elektronskim putem, ali se nakon toga mora dostaviti potpisani papirni primjerak. Uprava carina će implementirati elektronski potpis za carinsku deklaraciju, omogućiti da se deklaracija i sva prateća dokumentacija podnose elektronskim putem i eliminisati potrebu za podnošenjem potpisanog papirnog primjerka.

MJERA 5.2. IMPLEMENTIRATI NOVI KOMPJUTERIZOVANI TRANZITNI SISTEM (NCTS)

Uprava carina će u potpunosti primijeniti Novi kompjuterizovani tranzitni sistem (NCTS), Konvenciju o zajedničkom tranzitu i Konvencija o pojednostavljivanju formalnosti za trgovinu robom (uključujući i Jedinstvenu carinsku upravu), u skladu sa zahtjevima i standardima EU.

INDIKATOR UČINKA	1. Procenat izrađenih i obrađenih deklaracija u NCTS u odnosu na ukupan broj tranzitnih deklaracija.
OBRAZLOŽENJE	Osnovni princip carinskog tranzitnog postupka je da se omogući kretanje robe iz jedne u drugu carinarnicu u okviru iste ili neke druge carinske teritorije, bez naplate carine i drugih dažbina koji se mogu primijeniti na uvezenu ili izvezenu robu bez primjene mjera trgovinske politike, a pod uslovom da se ispune svi zahtjevi koji se odnose na plombe, rokove ili obezbjeđenje i slično. Osnovni benefiti NCTS odnose se na: povećanje

efikasnosti i efikasnosti u tranzitnom postupku; bolja prevencije i otkrivanje prevara i ubrzanje i sigurnost izvršenih transakcija u tranzitnom postupku.

MJERA 5.3. RAZVITI INFORMACIONI SISTEM UPRAVE ZA BEZBJEDNOST HRANE

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će razviti informacioni sistem za podršku graničnim veterinarskim i fitosanitarnim inspektorima i inspektorima za bezbjednost hrane, i omogućiti elektronsko dostavljanje prateće dokumentacije za uvoz, izvoz i tranzit robe, bez zahtjeva za papirnim primjerkom.

INDIKATOR UČINKA	1. Procenat automatizovanih u odnosu na ukupan broj transakcija Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove;
-------------------------	--

OBRAZLOŽENJE	Trenutno, veterinarske i fitosanitarne aktivnosti granične kontrole u potpunosti su zasnovane na manuelnim i papirnim postupcima. Implementacija ove mjere zahtijeva da do 31. decembra 2022. godine Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove razvije informacioni sistem koji će omogućiti automatizovanu obradu podataka.
---------------------	--

Osnovni cilj implementacije ovog sistema je veći nivo efikasanosti i efektivnosti inspekcijskog nadzora radi postizanja bolje primjene propisa, uz stvaranje balansa između zahtjeva prema privrednim subjektima i zaštite zdravlja ljudi, životinja i bilja. Implementacijom informacionog sistema omogućiće se primjena savremenog evropskog koncepta u poslovanju i postupanju inspekcijskih organa, i to na nekoliko nivoa:

- na nivou privrednih subjekata nad kojima se vrši nadzor – uvođenje i primjenu sistema preuzimanja odgovornosti za bezbjednost hrane, zdravlje životinja i bilja i drugih roba (pesticide, đubriva...) te ubrzanje i pojednostavljenje protoka roba;
- na nivou inspektora - efikasnu razmjenu podataka, organizaciju posla i primjenu upravljanja rizicima radi postizanja optimalnog nivoa efikasnosti i kvaliteta inspekcijskog nadzora;
- na nivou institucije - bolje upravljanje resursima i praćenje inspekcijskog nadzora u realnom vremenu;
- na nivou integrisanog upravljanja granicom - efikasnu koordinaciju kontrola primjenom zajedničkog planiranja i vršenja kontrola;
- na nivou države - unaprjeđenje primjene propisa i smanjenje barijera, čime će se ojačati konkurentnost privrede.

MJERA 5.4. INICIRATI PROJEKAT JEDINSTVENOG ŠALTERA ZA SPROVOĐENJE PROCEDURA U PREKOGRANIČNOM PROMETU

U toku perioda koji obuhvata ova Strategije iniciraće se razvoj jedinstvenog šaltera za obavljanje svih graničnih formalosti na jednom mjestu, koji će omogućiti tehnički dizajn i implementaciju sistema do 2024. godine.

INDIKATOR UČINKA	1. Stepen realizacije aktivnosti na uspostavljanju koncepta „jedinstvenog šaltera“.
OBRAZLOŽENJE	Zemlje članice Svjetske trgovinske organizacije ohrabruju se na uspostavljanje "jedinstvenog šaltera" (Single window) koji će omogućiti elektronsko podnošenje zahtjeva i cjelokupne dokumentacije vezane za uvoz, izvoz ili tranzit roba na jednom mjestu, samo jednom, nakon čega bi isti bili stavljeni na uvid svim nadležnim organima. Takođe, podnosilac zahtjeva bi po istom principu pravovremeno dobijao odgovor na navedeni zahtjev. Ovaj sistem podrazumijeva elektronsko uvezivanje i razmjenu podataka između svih nadležnih graničnih službi, zbog čega je za njegov razvoj, neophodno obezbijediti značajnu tehničku i finansijsku podršku. Crna Gora je notifikovala STO da će do 1. januara 2024. godine implementirati jedinstveni šalter za prekograničnu trgovinu. Iako navedeni rok prevazilazi period važenja ove Strategije, a imajući u vidu kompleksnost projekta, faze vizioniranja, planiranja i analize neophodno je okončati do 31. decembra 2022. godine. To će stvoriti pretpostavke za rad na fazama tehničkog razvoja koje će započeti direktno nakon toga.

SPROVOĐENJE STRATEGIJE

PRAĆENJE SPROVOĐENJA, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJA

Da bi se obezbijedila puna primjena Strategije, NKTO će biti nadležan za kontinuirano praćenje i izvještavanje Vlade o sprovođenju ciljeva i mjera. Osnov za praćenje sprovođenja i odgovarajućeg izvještavanja o sprovođenju Strategije je Akcioni plan za njenu implementaciju.

Praćenje sprovođenja (monitoring) Strategije se sprovodi u redovnim vremenskim intervalima, na polugodišnjem nivou. S tim u vezi, nadležne institucije dostavljaju polugodišnje i godišnje izvještaje o realizaciji strateških mjera i aktivnosti NKTO-u. Praćenjem će se identifikovati ostvareni napredak, detaljnije analizirati problemi i prepreke nastale u procesu sprovođenja Strategije, i eventualno preduzimati korektivne mjere.

Redovno izvještavanje se sprovodi na godišnjem nivou. NKTO usvaja godišnji izvještaj i dostavlja ga Vladi Crne Gore. Finalni izvještaj o sprovođenju Strategije dostavlja se u roku od šest mjeseci po isteku roka predviđenog za sprovođenje Strategije i objavljuje se na sajtu Ministarstva finansija.

Za potrebe koordinacije procesa monitoringa i izvještavanja o realizaciji mjera i aktivnosti iz Strategije i Akcionog plana, Ministarstvo finansija će u ime NKTO formirati Operativni tim koji će sačinjavati predstavnici javnog i privatnog sektora. Ovaj tim će procjenjivati i realizaciju planiranih rezultata u Akcionom planu na godišnjem nivou i, ako je potrebno, preispitivati definisane mjere i ciljeve. O zaključcima i nalazima Operativni tim će izvještavati NKTO.

Evaluacijom se utvrđuje stepen realizacije Strategije i sprovodi se po isteku perioda obuhvaćenog Strategijom. Evaluacija se sprovodi korišćenjem raznih izvora podataka uključujući izvještaje institucija koji će se sistematski upoređivati sa eksternim izvorima informacija, poput intervjua, istraživanja, periodičnih međunarodnih studija i izvještaja i drugih izvora. U zavisnosti od vrste pokazatelja, procjenjuje se realizacija i efekti planiranih i realizovanih aktivnosti. Evaluaciju će vršiti unutrašnje jedinice ili eksterni konsultanti koji nisu bili uključeni u proces kreiranja ili implementacije Strategije.

NADLEŽNOST ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE

Ovu Strategiju u okviru svojih nadležnosti sprovode državni organi u saradnji sa udruženjima privatnog sektora. U slučajevima kada je aktivnost u nadležnosti više organa, onaj organ koji ima pretežnu nadležnost preuzima odgovornost za njeno izvršenje, a svi ostali su imenovani kao partnerske institucije.

Institucije direktno nadležne za sprovođenje Strategije su državni organi zastupani u NKTO, i to: Ministarstvo finansija, Ministarstvo ekonomije, Uprava carina, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne

SPROVOĐENJE STRATEGIJE

poslove, Uprava policije, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo javne uprave, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Agencija za zaštitu životne sredine i Agencija za lijekove i medicinska sredstva. S obzirom da će dinamika implementacije ove Strategije zavisiti od kapaciteta i spremnosti privrede za prilagođavanje strateškim mjerama, za njeno sprovođenje biće zadužena i udruženja privatnog sektora zastupana u NKTO, i to: Privredna komora Crne Gore, Udruženje špeditera Privredne komore, Udruženje trgovine Privredne komore, Udruženje malih i srednjih preduzeća i preduzetnika Privredne komore, Montenegro Biznis Alijansa i Unija poslodavaca Crne Gore.

NKTO može osnovati stalne i privremene radne grupe za implementaciju pojedinih strateških ciljeva i mjera Strategije i aktivnosti iz Akcionog plana, koje će funkcionisati uz međuresorske metode rada, koordinaciju, komunikaciju i timski rad.

Operativni tim za koordinaciju praćenja i izvještavanja o realizaciji Strategije će, ukoliko za to budu ispunjeni neophodni uslovi, i direktno učestvovati u realizaciji interresornih aktivnosti, kao što su mjere i aktivnosti predviđene operativnim ciljem 1.

Tabela 4 Institucije nadležne za sprovođenje Strategije trgovinskih olakšica

MJERA		NADLEŽNOST			
		UC	UBH	GP	Ostale institucije
1.1.	Unaprijediti dostupnost i kvalitet informacija	✓	✓	✓	✓
1.2.	Implementirati kontakt tačke	✓	✓	✓	✓
2.1.	Pojednostaviti i harmonizovati formalnosti i dokumentaciju	✓	✓	✓	✓
2.2.	Redovno revidirati vrste i broj taksi i naknada	✓	✓	✓	✓
3.1.	Redovno sprovoditi Studije o mjerenja prosječnog vremena puštanja robe	✓	✓	✓	✓
3.2.	Proširiti primjenu pojednostavljenih postupaka	✓	✓		✓
3.3.	U potpunosti implementirati program ovlaštenog privrednog subjekta	✓	✓		✓
3.4.	Uspostaviti sistem obrade prije dolaska robe	✓	✓		
3.5.	Ubrzavati kontrolu i carinjenje kvarljive robe	✓	✓		
4.1.	Implementirati sistem za upravljanje rizicima u Upravi za bezbjednost hrane		✓		✓

SPROVOĐENJE STRATEGIJE

MJERA		NADLEŽNOST			
		UC	UBH	GP	Ostale institucije
4.2.	Unaprijediti carinski sistem za upravljanje rizicima	√			
4.3.	Unaprijediti carinsku naknadnu kontrolu	√			
4.4.	Koordinirati aktivnosti nadležnih graničnih organa	√	√	√	√
5.1.	Implementirati elektronsko podnošenje isprava	√	√		
5.2.	Implementirati novi kompjuterizovani tranzitni sistem (NCTS)	√			√
5.3.	Razviti informacijski sistem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		√		√
5.4.	Inicirati projekat jedinstvenog šaltera za sprovođenje procedura u prekograničnom prometu	√	√	√	√

POČETNE RADNJE

NKTO i organi nadležni za sprovođenje Strategije će preduzeti sljedeće radnje kako bi se osiguralo da se aktivnosti sprovedu na način koji je u skladu sa ciljevima i rokovima datim ovom Strategijom:

- Utvrditi i nedostajuće polazne osnove za mjerenje učinka i stepena realizacije Strategije;
- Pripremiti i usvojiti smjernice za praćenje i izvještavanje o realizaciji Strategije;
- U postupku ažuriranja postojećih i izrade novih poslovnih strategija i planova nadležnih organa obuhvatiti dodjeljene aktivnosti;

UTVRĐIVANJE REDOSLJEDA I PRIORITETA REALIZACIJE

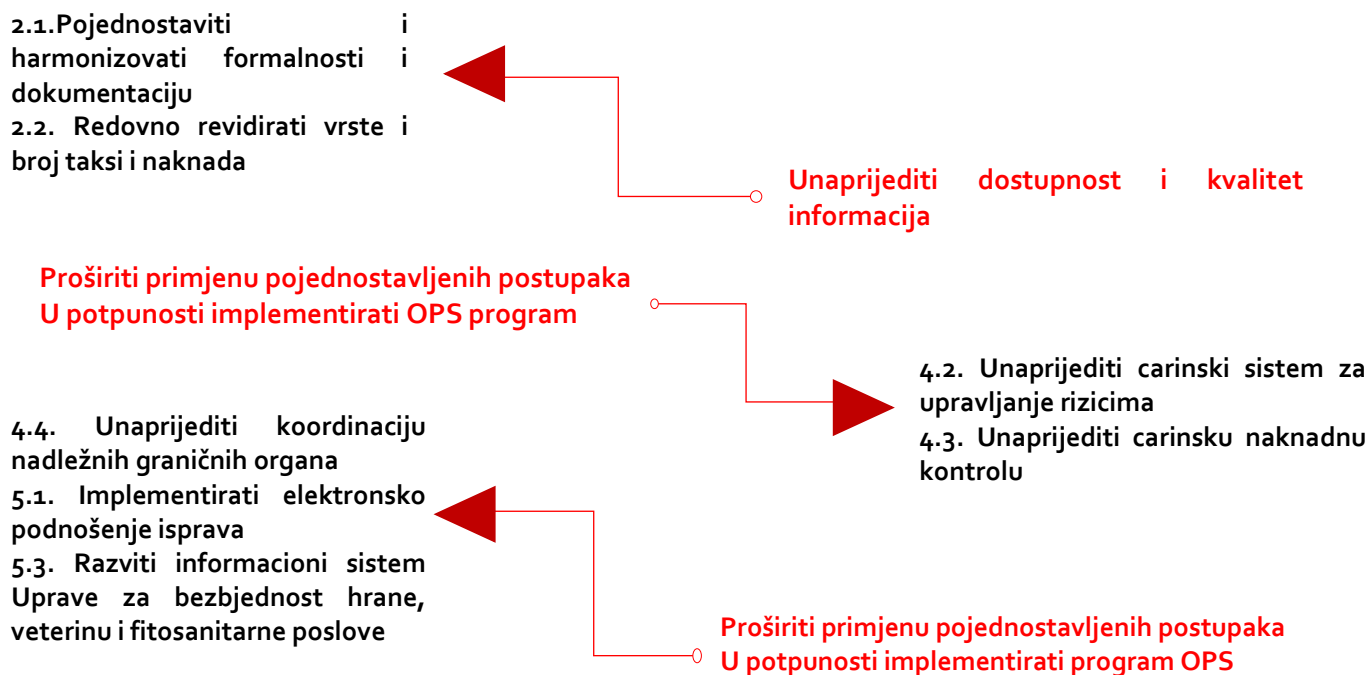
Vremenski rok za implementaciju strateških mjera određuju djelimično obaveze Crne Gore prema Sporazumu o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5. Budući da rokovi realizacije obaveza iz DP 5 teku od datuma njegovog stupanja na snagu koji u momentu izrade Strategije nije poznat kao polazna osnova za utvrđivanje rokova korišćeni su datumi iz notifikacija kategorija B i C podnijete Svjetskoj trgovinskoj organizaciji.

Tabela 5: Rokovi za implementaciju strateških mjera uslovljeni STO notifikacijom

2020		2022		2024	
Kontakt tačke	1.2.	Informacije dostupne putem interneta	1.1.	Princip jednog prozora	5.5.
Obavještenje za poboljšane kontrole ili inspekcije	4.1	Obrada prije dolaska robe	3.4.		
Opšta pravila o provizijama i naknadama u vezi sa uvozom i izvozom	2.2.	Tranzitne procedure i kontrole	5.2.		
Upravljanje rizikom	4.2				
Naknadna kontrola	4.3				
Kvarljiva roba	3.5				

Ne postoje slične obaveze u pogledu preostalih strateških aktivnosti. Međutim, implementacija nekih od ovih aktivnosti zavisi od prethodne implementacije drugih, kako je navedeno na slici dolje:

Pri definisanju prioriteta i redoslijeda aktivnosti pošlo se od pretpostavke da je osnovna komponenta optimalnog poslovnog okruženja za prekograničnu trgovinu postojanje transparentnog sistema. Takav sistem podrazumijeva da su pravila jasna, da strane lako mogu doći do potrebnih informacija, da su procedure jednostavne i ekonomične, da svi učesnici imaju isti tretman, te da, shodno tome, imaju povjerenje u sistem, koji im je poznat u razumnom obimu. Ipak, da bi se uspostavio ovakav sistem potrebno je prvenstveno izvršiti analizu i reviziju postojećih formalnosti, dokumentacije i taksi a zatim pristupiti unapređenju transparentnosti i pristupa informacijama.

Među najznačajnijim mjerama za ubrzanje postupka carinjenja robe definisani su proširenje primjene pojednostavljenih postupaka i uspostavljanje sistema ovlašćenih privrednih subjekata. Riječ je o institutima koji podrazumijevaju da privredni subjekti ispunjavaju određene specifične kriterijume u pogledu usaglašenosti sa propisima, solventnosti, zadovoljavajućeg sistema vođenja poslovne evidencije, bezbjednosti lanca snabdijevanja i sl.. Na taj način stiče se status pouzdanog partnera a time i značajne olakšice u odnosu na druge privredne subjekte. Uspostavljanje ovih instituta mora pratiti i adekvatno unapređenje kapaciteta carinske administracije u pogledu upravljanja rizikom i, još više, u pogledu vršenja naknadnih carinskih kontrola kako bi se obezbijedilo da se vrši adekvatan nadzor nad subjektima i njihovim poslovanjem nakon dobijanja povlašćenog statusa.

Uspostavljanje jedinstvenog šaltera podrazumijeva prethodnu implementaciju gotovo svih mjera i aktivnosti definisanih u ovoj Strategiji, naročito onih koji se odnose na analizu poslovnih procesa, pojednostavljenje i standardizaciju formalnosti, dokumentacije i podataka i obradu prije dolaska robe. Ipak, za njegovu uspješnu implementaciju neophodno je uspostaviti adekvatnu koordinaciju između nadležnih organa, razviti njihove automatizovane operative sisteme i uspostaviti interoperabilnost.

FINANSIRANJE SPROVOĐENJA STRATEGIJE

Sredstva za implementaciju aktivnosti iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije trgovinskih olakšica finansiraće se iz sljedećih izvora:

- Budžet Crne Gore;
- IPA projekat – NCTS;
- Projekata iz Programa podrške trgovinskim olakšicama koji se realizuje u saradnji sa IFC - članicom Grupacije Svjetske banke;
- Projekta "Podrška olakšavanju trgovine između zemalja CEFTA strana" Evropske komisije koji implementiraju GIZ i ITC;
- Drugih projekata i instrumenata predpristupne pomoći;
- Drugih međunarodnih izvora.

Aktivnosti koje se finansiraju iz budžeta biće realizovane kao dio redovnih poslova državnih organa za čije poslovanje nijesu potrebna dodatna sredstva, osim onih koji su u budžetu već predviđeni i opredijeljeni za zaposlene. Svaka institucija, nosilac ili partner u realizaciji aktivnosti, snosi troškove rada svojih predstavnika.

Za realizaciju aktivnosti iz mjera 1.1., 4.4., 5.2. kojima je predviđena mogućnost angažovanja dodatnog broja izvršilaca, biće urađene početne analize kojima će se identifikovati trenutno stanje, i u skladu sa istim napraviti procjene o preraspoređivanju ili potrebama za dodatnim kadrovskim osnaživanjem.

Troškove rada predstavnika privatnog sektora snose njihove institucije. Troškovi implementacije pojedinih strateških aktivnosti biće na teretu privrednih subjekata u smislu unapređenja internih procedura, procesa i IT sistema.

Mjere i odnosne aktivnosti, koje spadaju u domen investicionih aktivnosti, a za koje trenutno ne postoje planirani izvor finansiranja i nije bilo moguće precizno procijeniti iznos sredstava potreban za njihovu realizaciju su sljedeći:

- Mjera 5.1. - Implementirati elektronsko podnošenje isprava;

SPROVOĐENJE STRATEGIJE

- Mjera 5.3. - Razviti informacijski sistem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove,
- Mjera 5.5. - Inicirati projekat jedinstvenog šaltera za sprovođenje procedura u prekograničnom prometu.

Takođe, u slučaju ovih mjera, inicirane su dodatne konsultacije sa međunarodnom zajednicom kako bi se identifikovali optimalni modeli implementacije i finansiranja. Procjene Grupacije svjetske banke u okviru Projekta za trgovinske i transportne olakšice kreću se u iznosu od cca 5 mil. \$ za punu implementaciju principa jednog šaltera, a kojim bi bile obuhvaćene i sve mjere iz operativnog cilja 5.

RIZICI I PRETPOSTAVKE

Uspješna implementacija ove Strategije podliježe sljedećim opštim rizicima i pretpostavkama (utiču na sve strateške mjere) i posebnim rizicima i pretpostavkama (utiču na određene strateške mjere):

Tabela 6 Rizici za implementaciju Strategije i planovi ublažavanja

RIZIK	OPIS	STRATEGIJA UBLAŽAVANJA
OPŠTI RIZICI I PRETPOSTAVKE		
Nedostatak potrebnih finansijskih sredstava	Iako se primenjuje na sve strateške mjere, ovaj rizik je posebno značajan u odnosu na one strateške mjere koje uključuju implementaciju automatizovanih sistema.	Istražiti različite modele obezbjeđivanja sredstava, uključujući obuku zaposlenih za realizaciju aktivnosti, gdje je to potrebno; učestvovati i/ili organizovati donatorske konferencije za obezbjeđivanje nedostajućih sredstava i sl.; Razmotriti alternativne pristupe implementaciji ili reprogramiranje rada i izmjena utvrđenih prioriteta.
Nedostatak potrebnih administrativnih kapaciteta	U graničnim organima je na raspolaganju ograničen broj kvalifikovanog kadra za sprovođenje ove Strategije.	Istražiti različite mogućnosti za unapređenje kapaciteta, uključujući zapošljavanje novih službenika, obuku zaposlenih koji trenutno nemaju potrebna znanja i vještine, identifikovanje i preraspoređivanje zaposlenih koji mogu doprinijeti realizaciji aktivnosti.
Nedostatak	Snažna i održiva posvećenost Vlade	Dalje raditi na obezbjeđivanju kvalitetnog

SPROVOĐENJE STRATEGIJE

RIZIK	OPIS	STRATEGIJA UBLAŽAVANJA
političke podrške	i graničnih vlasti za postizanje ciljeva postavljenih u ovoj Strategiji je od ključnog značaja za njen uspjeh.	informisanje Vlade Crne Gore o benefitima trgovinskih olakšica i iznosu ušteda u vremenu i novcu, odnosno stepenu povraćaja uloženi sredstava za realizaciju aktivnosti, kao i promociji benefita i ušteda koje privredna zajednica implementacijom ove Strategije može ostvariti.
POSEBNI RIZICI I PRETPOSTAVKE		
Ograničeno učešće i prilagođavanje od strane privatnog sektora	Mnogi indikatori mjerenja uspješnosti definisani u ovoj strategiji ne mogu se postići bez aktivnog učešća privatnog sektora; npr. strateške mjere proširenja korišćenja pojednostavljenih procedura ili implementiranja programa OPS i sl. Ove i druge strateške mjere mogu zahtijevati od privrednih subjekata, od kojih su mnogi finansijski ograničeni, da dodatno ulažu u promjenu svojih internih procedura, procesa i IT sistema.	Osigurati da je u okviru plana komunikacije posebna pažnja posvećena komunikaciji sa privatnim sektorom; Obezbijediti da mjere koje se implementiraju pružaju nedvosmislene i konkretne olakšice za privatni sektor kako bi isti, shodno realnim benefitima, donio adekvatnu odluku o investiranju u svoje resurse za prilagođavanje novim zahtjevima poslovnog okruženja.
Različit stepen informatičkog razvoja graničnih organa	Korišćenje informacionih tehnologija od strane graničnih organa u procesu uvoza i izvoza se značajno razlikuje: određeni organi su visoko automatizovani, dok su drugi uglavnom ili u potpunosti zasnovani na papirnom poslovanju. Ovi različiti nivoi razvoja mogu uticati na uspješnu implementaciju onih strateških mjera koje uključuju koordinaciju kontrola i elektronsku razmjenu podataka.	Aktivno podržati raspravu na nivou Vlade Crne Gore o implementaciji Zakona o elektronskoj upravi i Nacionalnom okviru interoperabilnosti. Intenzivirati aktivnosti na obezbjeđivanju donatorske podrške za implementaciju automatizovanih sistema.

SPROVOĐENJE STRATEGIJE

RIZIK	OPIS	STRATEGIJA UBLAŽAVANJA
Nedostatak tehničke i pomoći u unapređenju kapaciteta	Vlada Crne Gore je Planom tehničke pomoći za punu implementaciju Sporazuma o trgovinskim olakšicama identifikovala potrebe za tehničkom i pomoći za unapređenje kapaciteta od spoljnih izvora kako bi podržala sprovođenje određenih strateških mjera.	U izradi ove strategije uspostavljena je adekvatna komunikacija sa međunarodnim donatorima i prije njenog usvajanja je obezbijeđena podrška za realizaciju najvećeg broja aktivnosti. Aktivnosti za koje nije obezbijeđena donatorska podrška uglavnom spadaju u domen investicionih projekata koji podrazumijevaju dodatne konsultacije i angažovanje od strane Vlade Crne Gore.

Aneks 1

Pregled povezanosti članova Sporazuma o trgovinskim olakšicama sa mjerama iz Strategije trgovinskih olakšica 2018-2022

Sporazum o trgovinskim olakšicama	Naziv mjere iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama	Kategorija mjere	R. b. relevantne mjere iz Strategije	Naziv mjere iz Strategije
Član 1.1	Objavljivanje	A	1.1.	Unaprijediti dostupnost i kvalitet informacija
Član 1.2	Informacije dostupne na internetu	C	1.1.	Unaprijediti dostupnost i kvalitet informacija
Član 1.3	Kontakt tačke	C	1.2	Implementirati kontakt tačke
Član 1.4	Obavješćavanje	C		Napomena: Notifikacija o kategorijama A, B i C dostavljena Sekretarijatu STO-a, zbog čega su se stvorili uslovi za prelazak u kategoriju A.
Član 2.1	Prilika da se da komentar i informacije prije stupanja na snagu	A		
Član 2.2	Konsultacije	A		
Član 3	Unaprijed data obavezujuća rješenja	A		
Član 4	Pravo na žalbu i reviziju	A		
Član 5.1	Obavješćenja za poboljšanu kontrolu i inspekciju	C	4.1.	Uspostavljanje sistema za upravljanje rizicima Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
Član 5.2	Zadržavanje	A		
Član 5.3	Procedure testiranja	A		
Član 6.1	Opšta pravila o provizijama i naknadama nametnutim prilikom uvoza ili izvoza ili u vezi sa uvozom i izvozom	C	2.2	Redovno revidirati broj taksi i naknada

SPROVOĐENJE STRATEGIJE

Sporazum o trgovinskim olakšicama	Naziv mjere iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama	Kategorija mjere	R. b. relevantne mjere iz Strategije	Naziv mjere iz Strategije
Član 6.2	Specifična pravila o provizijama i naknadama nametnutim prilikom uvoza ili izvoza ili u vezi sa uvozom i izvozom	A	2.2	Redovno revidirati broj taksi i naknada
Član 6.3	Kaznena pravila	A		
Član 7.1	Obrada prije dolaska robe	C	3.4	Uspostaviti sistem obrade prije dolaska robe
			5.1	Implementirati elektronsko podnošenje isprava
			5.3	Razviti informacioni system Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
Član 7.2	Elektronsko plaćanje	A	5.3	Razviti informacioni system Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
Član 7.3	Odvajanje oslobađanja od konačne odluke o carini, porezu, provizijama, naknadama	A		
Član 7.4	Upravljanje rizikom	B	4.1	Implementirati sistem za upravljanje rizicima u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
			4.2	Unaprijediti carinski sistem za upravljanje rizicima
Član 7.5	Naknadna kontrola	B	4.3	Unaprijediti carinsku naknadnu kontrolu
Član 7.6	Mjerenje i objavljivanje prosječnog vremena puštanja robe	C	3.1	Redovno sprovoditi Studiju mjerenja prosječnog vremena puštanja robe
Član 7.7	Mjere za trgovinske olakšice za autorizovane operatere	A	1.3	U potpunosti implementirati program ovlašćenog privrednog subjekta
			1.2	Proširiti primjenu pojednostavljenih

SPROVOĐENJE STRATEGIJE

Sporazum o trgovinskim olakšicama	Naziv mjere iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama	Kategorija mjere	R. b. relevantne mjere iz Strategije	Naziv mjere iz Strategije
				postupaka
Član 7.8	Ubrzane pošiljke	B		Predviđeno tekućim projektom koji Uprava carina realizuje u saradnji sa DHLom i GlZom.
Član 7.9	Kvarljiva roba	C	3.5	Ubrzati kontrolu i carinjenje kvarljive robe
Član 8	Saradnja graničnih organa	A	4.4	Koordinirati aktivnosti nadležnih organa
Član 9	Kretanje robe pod carinskom kontrolom namjenjene uvozu	A		
Član 10.1	Formalnosti i potrebna dokumentacija	A	2.1	Pojednostaviti i harmonizovati formalnosti i dokumentaciju
Član 10.2	Prihvatanje kopija	A		
Član 10.3	Upotreba međunarodnih standarda	A		
Član 10.4	Princip "Jednog šaltera"	C	5.5	Inicirati projekat "Jedinstvenog šaltera" za sprovođenje procedura u prekograničnom prometu
Član 10.5	Kontrola prije otpreme robe	A		
Član 10.6	Upotreba carinskih brokera	A		
Član 10.7	Uobičajna granična procedura i jedoobrazni zahtjevi za dokumentacijom	A	4.4	Koordinirati aktivnosti nadležnih organa
Član 10.8	Odbijena roba	A		
Član 10.9	Privremeni uvoz robe/aktivno i pasivno oplemenjivanje	A		
Član 11.1–11.3	Tranzitne naknade, propisi i formalnosti	A		
Član 11.4	Nediskriminacija u oblasti tranzita	A		

SPROVOĐENJE STRATEGIJE

Sporazum o trgovinskim olakšicama	Naziv mjere iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama	Kategorija mjere	R. b. relevantne mjere iz Strategije	Naziv mjere iz Strategije
Čl. 11.5–11.10	Tranzitne procedure i kontrole	B	5.2	Implementirati Novi kompjuterizovani tranzitni sistem
Čl. 11.11–11.15	Tranzitne garancije	A	5.2	Implementirati Novi kompjuterizovani tranzitni sistem
Čl. 11.16–11.17	Tranzitna saradnja i koordinacija	A		
Član 12	Carinska saradnja	A		

CRNA GORA

MINISTARSTVO FINANSIJA

NACIONALNI KOMITET ZA TRGOVINSKE OLAKŠICE

AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE TRGOVINSKIH OLAKŠICA 2018 - 2022

Strategija trgovinskih olakšica 2018-2022 definiše operativne ciljeve čija realizacija će doprinijeti olakšanju prekogranične trgovine. Akcioni plan je sastavni dio Strategije kao njen pridruženi dokument, odnosno instrument za njeno sprovođenje.

Strategijom trgovinskih olakšica definisan je strateški cilj koji predviđa da će do 31. decembra 2022. godine vrijeme potrebno za sprovođenje procedura za uvoz, izvoz i transit robe biti smanjeno za najmanje 50%, a pripadajući troškovi za 20%. Dostizanje ovog **strateškog cilja** zavisice od realizacije pet **operativnih ciljeva**, čija će se dinamika i stepen realizacija mjeriti uz pomoć **indikatora učinka**. Za svaki operativni cilj preciziran je set **mjera** koje prate **indikatori** za praćenje i ocjenjivanje stepena ispunjenosti.

Akcionim planom definisane su **aktivnosti** koje u naznačenim rokovima treba da preduzmu nadležne institucije, kako bi se postigao određeni **rezultat** koji doprinosi realizaciji mjere. Za svaku aktivnost ukazano je na izvore finansiranja - u formi redovnih budžetskih sredstava ili potrebe za međunarodnim izvorima finansiranja. Takođe, naznačene su aktivnosti koje se realizuju ili su dogovorene za realizaciju u saradnji sa međunarodnim partnerskim institucijama.

Polazne vrijedosti indikatora (učinka), koje u trenutku pripreme Strategije nije bilo moguće utvrditi, biće utvđene u okviru početnih analitičkih aktivnosti za realizaciju Strategije. "Godina realizacije" za svaki indikator odnosi se na period do 31. decembra naznačene godine.

Akcioni plan će se revidirati i eventualno dopunjavati na dvogodišnjem nivou, kako bi se osiguralo efikasno sprovođenje ciljeva zacrtanih u Strategiji trgovinskih olakšica 2018-2022.

OPERATIVNI CILJ 1 UNAPRIJEĐENJE TRANSPARENTNOSTI I PRISTUPA INFORMACIJAMA

INDIKATORI UČINKA OPERATIVNOG CILJA	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost	Rok realizacije
1. <i>Stepen zadovoljstva koji anketirane zainteresovane strane prijavljuju u pogledu tačnosti, korisnosti i ažurnosti informacija objavljenih na internet stranicama graničnih organa.</i>	Utvrđiti polaznu vrijednost	70%	31. decembar 2020.
2. <i>Stepen zadovoljstva koji anketirane zainteresovane strane prijavljuju u pogledu tačnosti, korisnosti i vremena dobijanja odgovora upućenih od strane kontakt tačaka.</i>	Utvrđiti polaznu vrijednost	70%	31. decembar 2019.

MJERA 1.1. UNAPRIJEDITI DOSTUPNOST I KVALITET INFORMACIJA

Nadležni organi će objavljivati i redovno ažurirati informacije, formulare i dokumentaciju koji su potrebni za sprovođenje procedura za uvoz, izvoz i tranzit robe, u skladu sa Sporazumom o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5.

INDIKATOR	VRIJEDNOST		ROK		UČINAK
	Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije	
1. Procenat informacija koje su objavljene shodno članu 1.1. i 1.2. Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5.	Utvrđiti polaznu vrijednost	100%	<u>Član 1.1 i CEFTA DP 5.:</u> 2018	<u>Član 1.1. i CEFTA DP 5.:</u> 2019	Sve informacije po osnovu člana 1.1. i 1.2. Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5 objavljene su i lako dostupne na internet stranama nadležnih organa, uključujući opis procedura za uvoz, izvoz i tranzit, žalbu ili reviziju, formulare i potrebnu dokumentaciju, itd.
			<u>Član 1.2 i CEFTA DP 5.:</u> 2018	<u>Član 1.2 i CEFTA DP 5.:</u> 2020	

OPERATIVNI CILJ 1 - UNAPRIJEĐENJE TRANSPARENTNOSTI I PRISTUPA INFORMACIJAMA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	REZULTAT
		VOĐEĆA	PARTNERSKA			
1.1.1.	Pripremiti analizu postojeće situacije – popis trenutno objavljenih informacija, potencijalne korisnike i njihove potrebe, mogućnosti i prakse nadležnih organa u vezi sa objavljivanjem na internet stranicama i dati preporuke u skladu sa obavezama iz Sporazum o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP5;	NKTO	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	IV kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva.	Pripremljena je analiza postojeće situacije i date preporuke za unaprijeđenje.
1.1.2.	Imenovati osobu (e) i / ili kancelariju u okviru svakog nadležnog organa za realizaciju obaveza objavljivanja trgovinskih informacija, i o tome obavijestiti NKTO;	Nadležni organi				Uspostavljen je institucionalni okvir za objavljivanje informacija u elektronskom obliku.
1.1.3.	Pripremiti i uputiti na usvajanje proceduru kojom će se: precizirati vrste i način objavljivanja, prikupljanja i pripreme informacija, uključujući pripremu na engleskom jeziku; vršiti periodični interni monitoring i evaluacija; precizirati pitanje pravne valjanosti; i utvrditi metodologija i način vršenja eksterne evaluacije (anketa i sl.) zadovoljstva objavljenim informacijama;	NKTO	Nadležni organi	III kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Potrebna eksterna finansijska podrška za prevođenje informacija iz člana 1.2 na jedan od službenih jezika STO-a.	Usvojene su neophodne procedure za objavljivanje informacija.
1.1.4.	Pripremiti i objaviti informacije iz člana 1.1. Sporazuma o trgovinskim olakšicama;	Nadležni organi		IV kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva.	Informacije iz člana 1.1. objavljene su na internet stranama nadležnih organa.
1.1.5.	Pripremiti i objaviti informacije iz člana 1.2. Sporazuma o trgovinskim olakšicama;	Nadležni organi		IV kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva.	Informacije iz člana 1.2. objavljene su na internet stranama nadležnih organa.

OPERATIVNI CILJ 1 - UNAPRIJEĐENJE TRANSPARENTNOSTI I PRISTUPA INFORMACIJAMA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	REZULTAT
		VODEĆA	PARTNERSKA			
1.1.6.	Identifikovati potrebe za angažovanjem dodatnog broja službenika, sa akcentom na Upravu za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	Nadležni državni organi	III kvartal 2019	Dodatna budžetska sredstva u slučaju potrebe za angažovanjem novih službenika.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti.
1.1.6.	Identifikovati potrebe za obukama i ciljne grupe i implementirati program obuka;	NKTO	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	III kvartal 2019 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva. Potrebna eksterna donatorska podrška za izgradnju kapaciteta za izradu i ažuriranje praktičnih vodiča, instrukcija i uputstava; i realizaciju drugih potrebnih obuka.	

OPERATIVNI CILJ 1 - UNAPRIJEĐENJE TRANSPARENTNOSTI I PRISTUPA INFORMACIJAMA**MJERA 1.2. USPOSTAVITI KONTAKT TAČKE**

Svaki nadležni organ će uspostaviti kontakt tačku/e koja će odgovarati na pitanja zainteresovanih strana o uslovima uvoza, izvoza i tranzita robe i obezbjeđivati primjerke potrebnih obrazaca, formulara i dokumenata, u skladu sa Sporazumom o trgovinskim olakšicama.

INDIKATOR		VRIJEDNOST		ROK		UČINAK		
		Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije			
1. Procenat odgovora na relevantne upite koje obezbjeđuju kontakt tačke.		0	90%	2019	2020	U okviru svakog nadležnog organa funkcioniše kontakt tačka koja odgovora na razumna pitanja u vezi uvoza, izvoza i tranzita i obezbjeđuje primjerke potrebnih obrazaca, formulara i dokumenata.		
R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE			INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
				VODEĆA	PARTNERSKA			
1.2.1.	Pripremiti analizu postojećih mogućnosti nadležnih organa u vezi sa radom kontakt tačaka i dati preporuke za implementaciju u skladu sa zahtjevima Sporazuma o trgovinskim olakšicama. Navedenom analizom identifikovati i potencijalne korisnike i njihove zajedničke potrebe za informacijama;			NKTO	Nadležni organi	I kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Potrebna tehnička podrška za uspostavljanje „kontakt tačaka“,	Pripremljena je analiza postojećih mogućnosti i date preporuke za uspostavljanje kontakt tačaka.
1.2.2.	Definisati pravni okvir za uspostavljanje kontakt tačaka i pripremiti odluku kojom će se imenovati osoba (e) ili kancelarija u okviru svakog nadležnog organa koja će obavljati funkciju kontakt tačke;					II kvartal 2019	definisanje pravnog okvira i upoznavanje sa primjerima dobre prakse u ovoj oblasti;	Uspostavljeni su pravni i institucionalni okvir za funkcionisanje kontakt tačaka.
1.2.3.	Pripremiti za usvajanje standardne procedure koje definišu procese rada i djelovanja kontakt tačaka (standarde za obradu zahtjeva, vrijeme potrebno za odgovor, standardne obrasce i formulare, način komunikacije, prikupljanje i objavljivanje odgovora na najčešće postavljena pitanja i sl.);			NKTO	Nadležni organi	III kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Potrebna tehnička podrška za definisanje	Usvojene su procedure za rad kontakt tačaka.

OPERATIVNI CILJ 1 - UNAPRIJEĐENJE TRANSPARENTNOSTI I PRISTUPA INFORMACIJAMA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
1.2.4.	Uspostaviti mehanizam za periodični interni monitoring i evaluaciju rada kontakt tačaka i utvrditi metodologiju i način sprovođenja eksterne evaluacije (anketa i sl.) rada kontakt tačaka;	NKTO	Nadležni organi	III kvartal 2019	operativnih procedura, modaliteta saradnje i razmjene informacija između nadležnih organa;	
1.2.5.	Identifikovati potrebe za obukama i ciljne grupe i implementirati program obuka;	Nadležni organi		III kvartal 2019 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva. Potrebna tehnička podrška za obuke i izgradnju kapaciteta „kontakt tačaka“.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti za rad kontakt tačaka.

OPERATIVNI CILJ 2 USKLAĐIVANJE I RACIONALIZACIJA FORMALNOSTI, DOKUMENTACIJE I TAKSI

INDIKATORI UČINKA OPERATIVNOG CILJA		Polazna vrijednost		Ciljana vrijednost	Rok realizacije
1. <i>Stepen usklađenosti nacionalnih zahtjeva za formalnostima i dokumentacijom koji Uprava carina u postupcima uvoza, izvoza i tranzita robe zahtjeva, u odnosu na relevantne EU zahtjeve.</i>		Djelimično usaglašeno		U potpunosti usaglašeno	31. decembar 2022.
2. <i>Stepen usklađenosti nacionalnih zahtjeva za formalnostima i dokumentacijom koji Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u postupcima uvoza, izvoza i tranzita robe zahtjeva, u odnosu na relevantne EU zahtjeve.</i>		Djelimično usaglašeno		U potpunosti usaglašeno	31. decembar 2022.
3. <i>Takse i naknade koje se naplaćuju u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom robe su pojednostavljene, konsolidovane i/ili eliminisane u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti sa relevantnim zahtjevima EU.</i>		Utvrđiti polaznu vrijednost		- 15%	31. decembar 2020.
MJERA 2.1. POJEDNOSTAVITI I HARMONIZOVATI FORMALNOSTI I DOKUMENTACIJU					
Svake druge godine nakon isteka 2018 (godina predviđena za stupanje na snagu CEFTA DP 5), nadležni organi će analizirati svoje procedure i dokumenta potrebna za uvoz, izvoz i tranzit robe i implementirati preporuke za njihovo usklađivanje, pojednostavljenje i smanjenje na osnovu kriterijuma i na način kako to predviđa CEFTA DP 5.					
INDIKATOR	VRIJEDNOST		ROK		UČINAK
	Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije	
1. Procenat dokumentacije koja je usklađena, pojednostavljena i/ili eliminisana.	Utvrđiti polaznu vrijednost	Usaglašeno sa EU zahtjevima	2018	2022	Nadležni organi su, shodno procedurama koje propisuje CEFTA DP5, implementirali preporuke za usklađivanje, pojednostavljenje i smanjenje formalnosti i dokumentacije vezane za uvoz, izvoz i tranzit robe, kako bi ih uskladili sa EU zahtjevima.

OPERATIVNI CILJ 2 - USKLAĐIVANJE I RACIONALIZACIJA FORMALNOSTI, DOKUMENTACIJE I TAKSI

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
2.1.1.	Sačiniti popis svih procedura i prateće dokumentacije u prekograničnom prometu robe i izvršiti analizu i poređenje sa EU standardima i shodno tome predložiti mjere za poboljšanje, u skladu sa EU zahtjevima;	NKTO	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	IV kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Predviđeno EU projektom „Podrška olakšanju trgovine između CEFTA strana“ koji realizuje GIZ u saradnji sa ITC	Pripremljena je analiza i date preporuke za usklađivanje, pojednostavljenje i smanjenje formalnosti i dokumentacije.
2.1.2.	Usaglasiti procedure i metodologiju nadležnih organa za analizu dokumentacije i formalnosti sa procedurama revizije izdatim od strane CEFTA Zajedničkog komiteta u skladu sa CEFTA DP 5;	Nadležni državni organi		IV kvartal 2019	(projekat se odnosi na sektore povrća i gvožđa i čelika).	Usaglašene su procedure za vršenje analize formalnosti i dokumentacije.
2.1.3.	Izraditi i objaviti priručnike koji će nadležnim organima biti vodič za analizu postojećih i predloženih formalnosti i dokumentacije u prekograničnoj trgovini;	NKTO	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora		Redovna budžetska sredstva. Predviđeno EU projektom „Podrška olakšanju trgovine između CEFTA strana“ koji realizuje GIZ u saradnji sa ITC (projekat se odnosi na sektore povrća i gvožđa i čelika).	Pripremljene instrukcije za analizu formalnosti i dokumentacije.
2.1.4.	Dostaviti Vladi na razmatranje predlog preporuka za usklađivanje, pojednostavljene i smanjenje formalnosti i dokumentacije;	NKTO	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	I kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva.	Usvojen predlog zaključaka za usklađivanje, pojednostavljenje i smanjenje formalnosti i dokumentacije.

OPERATIVNI CILJ 2 - USKLAĐIVANJE I RACIONALIZACIJA FORMALNOSTI, DOKUMENTACIJE I TAKSI

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
2.1.5.	Izvršiti usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u skladu sa preporukama i zaključcima Vlade za harmonizaciju, pojednostavljenje i smanjenje formalnosti i dokumentacije.	Nadležni državni organi	Udruženja privatnog sektora	IV kvartal 2022	Redovna budžetska sredstva. Potrebna tehnička pomoć za prilagođavanje zakonodavnog okvira.	Usvojeni propisi kojima se obezbjeđuje harmonizacija, pojednostavljenje i smanjenje formalnosti i dokumentacije.
2.1.6.	Identifikovati potrebe za obukama i ciljne grupe i implementirati program obuka;	Nadležni državni organi	Udruženja privatnog sektora	IV kvartal 2019 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva. Predviđeno EU projektom „Podrška olakšanju trgovine između CEFTA strana“ koji realizuje GIZ u saradnji sa ITC (projekat se odnosi na sektore povrća i gvožđa i čelika).	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti za realizaciju mjere.

OPERATIVNI CILJ 2 - USKLAĐIVANJE I RACIONALIZACIJA FORMALNOSTI, DOKUMENTACIJE I TAKSI

MJERA 2.2. REDOVNO REVIDIRATI BROJ I VRSTE TAKSI I NAKNADA

Ministarstvo finansija će, u saradnji sa relevantnim institucijama, godišnje vršiti reviziju i pripremati preporuke za smanjenje broja i vrsti taksi i naknada koje se naplaćuju u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom robe, u obimu u kojem je to moguće.

INDIKATOR		VRIJEDNOST		ROK		UČINAK		
		Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije			
Učestalost vršenja revizije taksi i naknada u cilju smanjenja njihovog broja i vrsti.		Nije utvrđena obaveza revizije	Jednom godišnje	2018	31. decembar svake godine	Revizija taksi i naknada u cilju smanjenja njihovog broja i vrsti se sprovodi na godišnjem nivou.		
R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE			INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
				VODEĆA	PARTNERSKA			
2.2.1.	U prijedlog zaključaka koji Vlada uz Strategiju treba da usvoji uključiti zahtjev da će Ministarstvo finansija, u saradnji sa nadležnim organima, vršiti godišnju reviziju taksi i naknada u vezi sa uvozom i izvozom, u svrhe utvrđene Sporazumom o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5 i u skladu sa EU zahtjevima;			Ministarstvo finansija	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	I kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva.	Uspostavljen pravni osnov.
2.2.2.	Sačiniti pregled svih taksi i naknada koje se naplaćuju u vezi sa uvozom i izvozom robe (propisane zakonom ili se primjenjuju u praksi), izvršiti analizu i poređenje sa EU standardima i dati preporuke za pojednostavljenje, konsolidacija i eliminisanje, gdje je to moguće, a u skladu sa EU zahtjevima;			Ministarstvo finansija	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	II kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Predviđeno EU projektom „Podrška olakšanju trgovine između CEFTA strana“ koji realizuje GIZ u saradnji sa ITC (projekat se odnosi na sektore povrća i gvožđa i čelika). Iskazana spremnost TFSP IFC za pružanje	Pripremljeni su pregled i analiza i date preporuke u skladu sa EU zahtjevima.

OPERATIVNI CILJ 2 - USKLAĐIVANJE I RACIONALIZACIJA FORMALNOSTI, DOKUMENTACIJE I TAKSI

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
					dodatne tehničke podrške.	
2.2.3.	Sprovesti obuke u nadležnim državnim organima za vršenje pregleda i tehnika za pojednostavljenje, konsolidaciju i smanjenje broja i vrsti taksi i naknada u skladu sa EU zahtjevima;	NKTO	Nadležni organi	IV kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Predviđeno EU projektom „Podrška olakšanju trgovine između CEFTA strana“ koji realizuje GIZ u saradnji sa ITC (projekat se odnosi na sektore povrća i gvožđa i čelika). Iskazana spremnost TFSP IFC za pružanje dodatne tehničke podrške.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti za realizaciju mjere
2.2.4.	Dostaviti Vladi na razmatranje predlog preporuka za pojednostavljenje, konsolidaciju i smanjenje broja i vrsti taksi i naknada;	Ministarstvo finansija		I kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva.	Usvojen predlog zaključaka za pojednostavljenje, konsolidaciju i smanjenje broja i vrsti taksi i naknada.
2.2.5.	Dostaviti jedinstveni pregled taksi i naknada CEFTA Komitetu za trgovinske olakšice i godišnje dostavljati ažurirane liste taksi i naknada;	NKTO	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	IV kvartal 2019 i u kontinuitetu	Redovna budžetska sredstva.	Uspostavljen je sistem komunikacije sa CEFTA Sekretarijatom.

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

OPERATIVNI CILJ 3 IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

INDIKATOR UČINKA OPERATIVNOG CILJA			Polazna vrijednost		Ciljana vrijednost	Rok realizacije	
1. <i>Usaglašenost procedura pojednostavljenog i ubrzanog puštanja robe sa EU zakonodavstvom i relevantnim EU zahtjevima.</i>			U značajnoj mjeri neusaglašeno.		U potpunosti usaglašeno	31. decembar 2022.	
MJERA 3.1. REDOVNO SPROVODITI STUDIJE MJERENJA PROSJEČNOG VREMENA PUŠTANJA ROBE							
Uprava carina će, u saradnji sa drugim nadležnim graničnim organima od 2019. godine i svake treće godine nakon toga, mjeriti i objavljivati prosječno vrijeme puštanja roba u postupcima uvoza, izvoza i tranzita. Rezultati mjerenja će se objavljivati na internet strani Uprave carina odmah po usvajanju Studije (Studija je završena do juna i objavljena do decembra iste godine).							
INDIKATOR		VRIJEDNOST		ROK		UČINAK	
		Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije		
1. Studije mjerenja prosječnog vremena puštanja robe biće sprovedene i objavljene u 2019. i 2022. godini.		Studija 2016.	Sprovedena i objavljena Studija	2019	2019	Prosječno vrijeme puštanja robe mjeriće se redovno, na osnovu Studija koje će po uzoru na Studiju iz 2016 biti sprovedene i objavljene u 2019 i 2022. godini.	
			Sprovedena i objavljena Studija	2022	2022		
R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE		INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
			VODEĆA	PARTNERSKA			
3.1.1.	U predlog zaključaka koji Vlada uz Strategiju treba da usvoji uključiti zahtjeve da će se počev od 2019, svake treće godine, sprovoditi i objavljivati studija mjerenja prosječnog vremena puštanja roba u cilju praćenja realizacije ove Strategije;		Ministarstvo finansija	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	I kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva.	Uspostavljen je pravni okvir za redovno sprovođenje i objavljivanje Studije.

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
3.1.2.	Formirati interesornu radnu grupu za pripremu i sprovođenje Studija mjerenja prosječnog vremena puštanja robe 2019. i 2022.	Ministarstvo finansija	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	III kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva.	Uspostavljen je i institucionalni okvir za redovno sprovođenje i objavljivanje Studija.
3.1.3.	Usvojiti proceduru za sprovođenje Studije mjerenja prosječnog vremena puštanja robe, uključujući uloge i odgovornosti svih institucija i njihovih učesnika u postupku mjerenja;	Uprava carina/Stalna radna grupa	Nadležni organi, Udruženja privatnog sektora	IV kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva.	Usvojene su procedure za periodično sprovođenje Studija i objavljivanje rezultata.
3.1.4.	Izvršiti procjenu upitnika koji su korišćeni u polaznom mjerenju sprovedenom 2016. godine kako bi se utvrdilo da li je potrebno unijeti dodatna pitanja koja su relevantna za procjenu uspješnosti realizacije Strategije;					
3.1.5.	Identifikovati potrebe za obukama i ciljne grupe i implementirati program obuka - uključujući i vršenje probnog mjerenja;	Uprava carina/Stalna radna grupa	Nadležni organi, Udruženja privatnog sektora	I kvartal 2019 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti
3.1.6.	Sprovesti i objaviti Studiju mjerenja prosječnog vremena puštanja robe 2019;	Uprava carina/Stalna radna grupa	Nadležni organi, Udruženja privatnog sektora	II - IV kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Obezbjedeana donatorska podrška IFC kroz TFSPprogram WBG.	Sprovedena i objavljena Studija 2019.
3.1.7.	Sprovesti i objaviti Studiju mjerenja prosječnog vremena puštanja robe 2022;	Uprava carina/Stalna radna grupa	Nadležni organi, Udruženja privatnog sektora	II - IV kvartal 2022	Redovna budžetska sredstva.	Sprovedena i objavljena Studija 2022.

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE**MJERA 3.2. PROŠIRITI PRIMJENU POJEDNOSTAVLJENIH POSTUPAKA**

Upava carina će, u koordinaciji sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i udruženjima privatnog sektora, izraditi i implementirati programe za povećanje primjene pojednostavljenih postupaka za uvoz i izvoz robe.

INDIKATOR		VRIJEDNOST		ROK		UČINAK		
		Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije			
1. Procenat deklaracija obrađenih u okviru pojednostavljenih postupaka u odnosu na ukupan broj deklaracija.		2 %	min 40%	2018	2020	Najmanje 40% svih deklaracija je obrađeno u okviru pojednostavljenih postupaka.		
R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE			INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
				VODEĆA	PARTNERSKA			
3.2.1.	Formirati interresornu radnu grupu za proširenje primjene pojednostavljenih postupaka.			Ministarstvo finansija	Uprava carina, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, ostali nadležni državni organi	I kvartal 2018	Redovna bužetska sredstva.	Uspostavljen je institucionalni okvir za realizaciju mjere
3.2.2.	Identifikovati barijere koje ograničavaju širu upotrebu pojednostavljenih carinskih postupaka od strane privrednih subjekata i preporučiti mjere u tu svrhu;			Privredna komora	Uprava carina, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, ostala Udruženja privatnog sektora	II kvartal 2018	Redovna sredstva.	Identifikovane su barijere i pripremljene preporuke za proširenje primjene pojednostavljenih postupaka.

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
3.2.3.	Pripremiti i objaviti instrukcije za sprovođenje pojednostavljenih postupaka i pripremiti vodič za popunjavanje upitnika o samoprocjeni;	Uprava carina	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	II kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva. U okviru tekućeg projekta, koji se kroz WBG TFSPprogram realizuje u saradnji sa IFC.	Unaprijeđen je pravni okvir za sprovođenje pojednostavljenih postupaka.
3.2.4.	Izvršiti nadogradnju CIS-a potrebnu za punu implementaciju pojednostavljenih procedura.			III kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva. Zahtijeva dodatna sredstva privrednih subjekata za nadogradnju njihovih informacionih sistema kako bi podržali korišćenje pojednostavljenih postupaka. U okviru tekućeg projekta, koji se kroz WBG TFSPprogram realizuje u saradnji sa IFC.	Izvršena je nadogradnja CIS-a
3.2.5.	Sprovesti obuke ovlašćenih inspekcijskih službenika o načinu vršenja procjene rizika privrednih subjekata koji podnesu zahtjev za dobijanje odobrenja za sprovođenje pojednostavljenih postupaka, kao i procjene rizika sa aspekta zaštite zdravlja ljudi, životinja i bilja u odnosu na vrstu robe kojom subjekti posluju;	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	Uprava carina	II kvartal 2018 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva. U okviru tekućeg projekta, koji se kroz WBG TFSPprogram realizuje u saradnji sa IFC om.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti za realizaciju mjere.
3.2.6.	Sprovesti obuke za carinske službenike u dijelu vršenja prethodne i nanadne kontrole privrednih subjekata kojima je odobren pojednostavljeni postupak, uključujući sprovođenje naknadne kontrole na licu mjesta (izabrani privredni subjekt);	Uprava carina				

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

MJERA 3.3. U POTPUNOSTI IMPLEMENTIRATI PROGRAM OVLAŠĆENOG PRIVREDNOG SUBJEKTA								
Uprava carina će realizovati program OPS-a koji je u potpunosti u skladu sa kriterijumima propisanim relevantnim EU zakonodavstvom.								
INDIKATOR		VRIJEDNOST		ROK		UČINAK		
		Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije			
1. Nivo usklađenosti crnogorskog OPS programa sa kriterijumima EU.		Značajno neusaglašen	U potpunosti usklađen	2018	2020	Crnogorski OPS program u potpunosti je usklađen sa kriterijumima EU za uspostavljanje OPS programa.		
2. Procenat uvoznih/izvoznih deklaracija koje su podnijete od strane privrednih subjekata koji imaju OPS status u odnosu na ukupan broj uvoznih/izvoznih deklaracija.		0%	min 20%	2020	2022	Najmanje 20% svih uvoznih i izvoznih deklaracija su podnijete od strane privrednih subjekata koji imaju OPS status.		
R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE			INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
				VODEĆA	PARTNERSKA			
3.3.1.	Dostaviti Vladi na usvajanje Predlog Uredbe o uslovima za odobravanje statusa OPS na carinskom području Crne Gore;			Ministarstvo finansija	Uprava carina	II kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva.	Usvojena Uredba o uslovima za odobravanje statusa OPS na carinskom području Crne Gore.

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTAŃJA ROBE

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
3-3-2.	Pripremiti i usaglasiti Program i plan implementacije OPS programa; ¹	Uprava carina	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	IV kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva. U okviru tekućeg projekta, koji se kroz WBG TFSPprogram realizuje u saradnji sa IFC-om, uz saradnju sa GIZ-om.	Pripremljene operativne smjernice za sprovođenje OPS programa.
3-3-3.	Usvojiti i objaviti: - instrukcije za sprovođenje OPS programa; - smjernice za OPS (opšte informacije, uslovi za sticanje statusa, postupak donošenja odluka, upravljanje dodijeljenim statusom), uključujući upitnik za samoprocjenu i uputstvo za njegovo popunjavanje; prijetnje, rizike i moguća rješenja; - primjere potrebnih obrazaca - program promocije i komunikacioni plan za promociju OPS programa	Uprava carina	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	I kvartal 2019		
3-3-4.	Izraditi analizu trenutnih mogućnosti CISA za implementaciju OPS programa i pripremiti preporuke za nadogradnju CISA (tehnička specifikacija, razvoj, testiranje i puštanje u produkciju);	Uprava carina		I kvartal 2019 - III kvartal 2019	Potrebna dodatna budžetska sredstva. U okviru tekućeg projekta, koji se kroz WBG TFSPprogram realizuje u saradnji sa IFC-om, uz saradnju sa GIZ-om.	CIS je funkcionalno unaprijeđen da podrži implementaciju OPS programa.
3-3-5.	Implementirati preporuke za nadogradnju CISA kako bi podržao punu primjenu OPS programa;	Uprava carina	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	IV kvartal 2021	Potrebna dodatna budžetska sredstva. Identifikovati mogućnosti donatorske podrške.	

¹ U dijelu regionalnog međusobnog priznavanja OPS sertifikata podrška će biti obezbijeđena kroz EU projekat „Podrška olakšanju trgovine između CEFTA strana“ koji realizuje GIZ u saradnji sa ITC.

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
3.3.6.	Implemetirati obuke: • privrednih subjekata o primjeni OPS programa; • inspektora Uprave za bezbjednost hrane, veterine i fitosanitarnih poslova o pojmu, značaju, načinu vršenja procjene rizika privrednih subjekata koji podnesu zahtjev za dobijanje OPS statusa kao i radi procjene rizika sa aspekta zaštite zdravlja ljudi, životinja i bilja u odnosu na vrstu robe kojom subjekat posluje; • carinske službenike u dijelu vršenja prethodne i nanadne kontrole;	Uprava carina	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	II kvartal 2019 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva. U okviru tekućeg projekta, koji se kroz WBG TFSPprogram realizuje u saradnji sa IFC-om	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti za realizaciju mjere

MJERA 3.4. USPOSTAVITI SISTEM OBRADE PRIJE DOLASKA ROBE

Uprava carina i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će prihvatati i obrađivati podatke i dokumenta potrebne za carinjenje robe prije njenog dolaska.

INDIKATOR	VRIJEDNOST		ROK		UČINAK
	Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije	
1. Procenat elektronske obrade ZUDa i ZVUDa od strane Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.	0	100%	2019	2022	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će u potpunosti implementirati elektronski zajednički ulazni dokument (ZUD) i zajednički veterinarski ulazni dokument (ZVUD) i ostale propisane sertifikate i dokumenta u elektronskom formatu.
2. Procenat implementacije uvoznih/izvoznih sigurnosnih sažetih deklaracija.	0	100%	2019	2022	Uvozna/izvozna sigurnosna sažeta deklaracija će se podnositi carinskom organu prije dolaska robe u skladu sa propisima, kao i izuzecima datim u propisima.

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
3.4.1.	Pripremiti analizu nacionalnog zakonodavstva za punu implementaciju ZVUD&ZUD kojima će se obezbijediti prethodna najava pošiljke i eliminisati potreba podnošenja zahtjeva za pregled pošiljke i izvještaj o izvršenom pregledu pošiljke i dati preporuke za unapređenje u skladu sa EU zahtjevima;	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		II kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Potrebna donatorska podrška. Razmotriti mogućnosti za obezbjeđivanjem sredstava predpristupne pomoći.	Pripremljene su analize i date preporuke za uspostavljanje sistema obrade prije dolaska robe, u skladu sa EU zahtjevima.
3.4.2.	Pripremiti analizu postojećeg stanja (uključujući zakonodavni okvir), identifikovati prepreke i dati preporuke za implementaciju sistema obrade prije dolaska robe;	Uprava carina		I kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva. Potrebna donatorska podrška. Razmotriti mogućnosti za obezbjeđivanjem sredstava predpristupne pomoći.	
3.4.3.	Pripremiti i objaviti operativna uputstva za implementaciju podnošenja sigurnosne sažete deklaracija prije podnošenja robe;	Uprava carina		IV kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva.	Uspostavljene su operativne procedure za podnošenje deklaracija prije dolaska robe.
3.4.4.	Dizajnirati i implementirati potrebne promjene ili nadogradnju CIS-a za implementaciju uvozne/izvozne sigurnosne sažete deklaracije i obradu deklaracija prije dolaska robe;	Uprava carina	Udruženja privatnog sektora	II kvartal 2022	Redovna budžetska sredstva. Potrebna donatorska podrška. Razmotriti mogućnosti za obezbjeđivanjem sredstava	Uspostavljena je informaciona podrška za podnošenje deklaracija prije dolaska robe.

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
					predpristupne pomoći.	
3.4.5.	Obezbijediti tehničke pretpostavke i implementirati elektronsko podnošenje ZVUD & ZUD;	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	Udruženja privatnog sektora	III kvartal 2022	Redovna budžetska sredstva. Potrebna donatorska podrška. Razmotriti mogućnosti za obezbjeđivanjem sredstava predpristupne pomoći.	
3.4.6.	Pristupiti TRACES sistemu;					
3.4.7.	Identifikovati potrebe za obukama i ciljne grupe i implementirati program obuka;	Uprava carina	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	IV kvartal 2019 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva. Potrebna donatorska podrška. Razmotriti mogućnosti za obezbjeđivanjem sredstava predpristupne pomoći.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti za realizaciju mjere.

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

MJERA 3.5. UBRZATI KONTROLU I CARINJENJE KVARLJIVE ROBE

Uprava carina i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će implementirati mjere koje daju prednost kvarljivoj robi i omogućiti ubrzanu kontrolu i carinjenje takve robe.

INDIKATOR		VRIJEDNOST		ROK		UČINAK				
		Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije					
1. Prosječno vrijeme potrebno za okončanje svih formalnosti za carinjenje kvarljive robe.		<u>Studija 2016:</u>	- 30%	2018	2021	Prosječno vrijeme okončanja svih formalnosti potrebnih za carinjenje kvarljive robe - na graničnim prelazima i unutrašnjim terminalima skraćeno je za 30%.				
R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE			INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA		ISHOD	
				VODEĆA	PARTNERSKA					
3.5.1.	Pripremiti analizu postojećih uslova koji utiču na brzinu puštanja kvarljive robe na graničnim prelazima i unutrašnjim terminalima (uključujući operativne postupke, koordinaciju/saradnju, infrastrukturu, ICT, itd.) i dati preporuke NKTO o mjerama za pojednostavljenje i ubrzanje puštanja takve robe;			Privredna komora	Uprava carina/ Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Granična policije, ostala udruženja	IV kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva. Iskazana spremnost IFC za pružanje tehničke podrške kroz WBG TFSPprogram.		Pripremljena je analiza sa predlogom preporuka za ubrzano puštanje kvarljive robe.	

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
			privatnog sektora			
3.5.2.	Pripremiti Analizu relevantnih propisa i dati preporuke za unaprijeđenje koje će omogućiti ubrzano puštanje kvarljive robe, uključujući analizu procedura nadležnih graničnih organa (UC, UBHVFP, GP);	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	Ministarstvo finansija, Uprava carina, Granična policija, Udruženja privatnog sektora	IV kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Potrebna tehnička pomoć i podrška za izmjene i dopune/prilagođavanje zakonskih odredbi i procedura za postupanje i hitno puštanje kvarljive robe u slobodan promet; Iskazana spremnost IFC za pružanje tehničke podrške kroz WBG TFSPprogram.	
3.5.3.	Pripremiti i usvojiti procedure kojima će se obezbijediti da se: • pod redovnim okolnostima kvarljiva roba carini u najkraćem mogućem roku; i • u izuzetnim okolnostima, kada je potrebno, kvarljiva roba carini van radnog vremena carinskih i drugih nadležnih organa; • kvarljivoj robi daje prioritet u slučaju zakazivanja pregleda i kontrola koja mogu biti potrebne; • u slučajevima značajnog kašnjenja u puštanju kvarljive robe u slobodan promet, a na zahtjev uvoznika, nadležni organ dostavlja dopis o razlozima za kašnjenje;	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	Uprava carina, nadležni državni organi	IV kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Potrebna tehnička podrška za: • pripremu izmjena i dopuna zakonskih odredbi i procedura za postupanje i ubrzano puštanje kvarljive robe;	Uspostavljen je pravni sistem za ubrzano carinjenje kvarljive robe.

OPERATIVNI CILJ 3 – IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
3.5.4.	Redefinisati postojeće međuresorne sporazume i operativna uputstva kako bi se osigurala saradnja i koordinacija graničnih organa u vezi sa kontrolom i puštanjem kvarljive robe kao prioritete;	NKTO	Nadležni državni organi	II kvartal 2020	izradu formalnih međuresornih sporazuma, operativnih smjernica ili standarda; Iskazana spremnost IFC za pružanje tehničke podrške kroz WBG TFSPprogram.	
3.5.5.	Implementirati preporuke za unaprijeđenje CIS koje će omogućiti ubrzano puštanje kvarljive robe;	Uprava carina		III kvartal 2021	Potrebna dodatna budžetska sredstva. Potrebna tehnička, informatička i finansijska pomoć i podrška za nadogradnju CIS-a u cilju ubranog carinjenja kvarljive robe.	Uspostavljena informaciona podrška za ubrzano puštanje kvarljive robe.
3.5.6.	Identifikovati potrebe za zajedničkim specijalističkim obukama i implementirati plan zajedničkih obuka;	Nadležni granični organi	Privredna komora	IV kvartal 2019 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva. Iskazana spremnost IFC za pružanje tehničke podrške kroz WBG TFSPprogram.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti.

OPERATIVNI CILJ 4 UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA

INDIKATORI UČINKA OPERATIVNOG CILJA		Polazna vrijednost		Ciljana vrijednost		Rok realizacije	
1. Efektivnost sistema upravljanja rizicima u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u odnosu na efektivnost uporedivih sistema EU zemalja članica.		Utvrđiti polaznu vrijednost		U potpunosti ekvivalentna efektivnostima uporedivih sistema za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarnu politiku zemalja članica EU.		31. decembar 2022.	
2. Efektivnost sistema upravljanja rizicima Uprave carina u odnosu na efektivnost uporedivih sistema EU zemalja članica.		Utvrđiti polaznu vrijednost		U potpunosti ekvivalentna efektivnostima uporedivih sistema za upravljanje rizicima carinskih administracija zemalja članica EU.		31. decembar 2020.	
MJERA 4.1. IMPLEMENTIRATI SISTEM ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA U UPRAVI ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE							
Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u potpunosti će implementirati sistem za upravljanje rizicima za kontrolu robe u postupcima uvoza, izvoza i tranzita, u skladu sa zahtjevima EU i CEFTA DP 5.							
INDIKATOR		VRIJEDNOST		ROK		UČINAK	
		Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije		
1. Procenat registrovanih neregularnosti u odnosu na procenat dokumentarnih i fizičkih kontrola, uključujući uzorkovanje.		Utvrđiti polaznu vrijednost	Ekvivalentnost sa EU sistemima	2019	2022	Efektivnost sistema upravljanja rizicima u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je ekvivalentna efektivnostima sistema za bezbjednost hrane zemalja članica EU, što ukazuje procenat dokumentarne i fizičke kontrole (uključujući i uzorkovanja) robe.	

OPERATIVNI CILJ 4 – UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
4.1.1.	Pripremiti analizu postojeće situacije i dati preporuke za poboljšanja kako bi se obezbijedilo da se kontrola robe u prekograničnom prometu zasniva na riziku, u skladu sa važećim zakonodavstvom i dobrom praksom EU;	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		I kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Predviđeno EU projektom „Podrška olakšanju trgovine između CEFTA strana,“ koji realizuje GIZ u saradnji sa ITC.	Pripremljena je analiza i date preporuke za unaprijeđenje sistema upravljanja rizikom.
4.1.2.	Procijeniti postojeći sistem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove za izdavanje obavještenja ili uputstva nadležnim organima za poboljšanje nivoa kontrola ili inspekcija na granici u pogledu hrane, zdravlja životinja i bilja i drugih roba i dati preporuke za usklađivanje sa Sporazumom o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5;	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		II kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva.	Pripremljena je analiza i date preporuke za unaprijeđenje sistema obavještanja.
4.1.3.	Izraditi i usvojiti strateški okvir za upravljanje rizikom, organizacionu strukturu, operativne procedure i / ili operativna uputstva neophodna za efikasno sprovođenje kontrola roba zasnovanih na riziku uključujući mehanizme kako bi se kontinuirano nadgledalo da su kontrolne akcije djelotvorne i konzistentne i da se preduzimaju korektivne mjere kada se identifikuju nedostaci;	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		III kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva. Iskazana spremnost pružanja tehničke podrške od strane IFC kroz TFSPprogram WBG.	Uspostavljen je konceptualni, metodološki i pravni okvir za upravljanje rizikom
4.1.4.	Uspostaviti godišnji i višegodišnji plan kontrole kako bi se osiguralo da se službene kontrole vrše na bazi rizika i na efikasan način.	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		IV kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Iskazana spremnost pružanja tehničke podrške od strane IFC kroz TFSPprogram WBG.	Usvojen plan kontrola baziran na procjeni rizika.

OPERATIVNI CILJ 4 – UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
4.1.5.	Izvršiti: • reviziju indikatora za identifikaciju rizika; • analizu i kategorizaciju/ klasifikaciju rizika, u smislu njihove vjerovatnoće i posljedica; • reviziju profila rizika i prioritizaciju rizika; • metodičko uvođenje efektivnog programa uzorkovanja zasnovanog na riziku.	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		II kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva. Iskazana spremnost pružanja tehničke podrške od strane IFC kroz TFSPprogram WBG.	Uspostavljen je sistem za procjenu rizika.
4.1.6.	Izraditi plan ranog upozoravanja i obavještanja u slučaju akcidenta: definisati akcidente, definisati način upozoravanja i obavještanja i uraditi plan;	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		II kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva.	Izrađeni su planovi upozoravanja i obavještanja u slučaju akcidenta.
4.1.7.	Uspostaviti: • mehanizam za redovno dobijanje povratnih informacija od lokalnih jedinica koji se u potpunosti primjenjuje; • formalni sistem za procjenu efektivnosti profila rizika (zajedno sa povratnim informacijama o rezultatima kontrola) koji će obezbijediti procjenu i kontinuiranu evaluaciju postojećih profila rizika.	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		IV kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva. Postoji spremnost pružanja tehničke podrške od strane IFC kroz TFSPprogram WBG.	Uspostavljen je sistem koji obezbjeđuje mjerenje i evaluaciju efektivnosti postojećeg sistema za upravljanje rizikom.
4.1.8.	Obezbijediti tehničke uslove (informatičke i komunikacijske) za direktnu razmjenu podataka uključujući pristup RASFF, ADNS i EUROPHYT bazi podataka SIS	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		I kvartal 2021	Tehnička pomoć za IT aplikacije	Uspostavljena infomatička podrška za sistem uzbuñivanja.

OPERATIVNI CILJ 4 – UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
4.1.9.	Utvrditi potrebe za obukom i ciljne grupe implementirati program obuka.					
MJERA 4.2. UNAPRIJEDITI CARINSKI SISTEM ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA						
Uprava carina će unaprijediti svoj sistem za upravljanje rizicima koji će u potpunosti osigurati identifikaciju, analizu, procjenu i tretiranje rizika i primjenu odgovarajućih korektivnih mjera, u slučajevima kada je to potrebno.						
INDIKATOR		VRIJEDNOST		ROK		UČINAK
		Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije	
1. Procenat registrovanih neregularnosti u odnosu na procenat dokumentarnih i fizičkih kontrola.		Utvrditi polaznu vrijednost	Ekvivalentnost za EU sistemima	2018	2022	Efektivnost sistema upravljanja rizicima Uprave carina je ekvivalentna efektivnostima sistema carinskih administracija zemalja članica EU, što ukazuje procenat registrovanih neregularnosti u odnosu na broj dokumentarnih i fizičkih kontrola.
2. Procenat neregularnosti posiljki na zelenom kanalu evidentiranih kroz naknadnu kontrolu.		Utvrditi polaznu vrijednost	Ne postoje značajnije povrede u 500 deklaracija na zelenom kanalu	2018	2022	Ne postoje značajnije povrede u 500 deklaracija na zelenom kanalu koje je odabrala Uprava carina za godišnju naknadnu kontrolu.
R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
4.2.1.	Osigurati da je mehanizam za redovno dobijanje povratnih informacija od lokalnih jedinica uspostavljen i u potpunosti funkcionalan;	Uprava carina		IV kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva.	Uspostavljen je sistem koji obezbjeđuje mjerenje i

OPERATIVNI CILJ 4 – UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
4.2.2.	Osigurati da elektronski sistem upravljanja rizicima ima mogućnost da sistematski identifikuje vezu između unesenih podataka i podataka iz izvještaja o prekršajima ili obavještajnih podataka;					evaluaciju efektivnosti postojećeg sistema za upravljanje rizikom.
4.2.3.	Uspostaviti formalni sistem za procjenu efektivnosti profila rizika koji će obezbijediti procjenu i kontinuiranu evaluaciju postojećih profila rizika;					
4.2.4.	Utvrditi potrebe za obukom službenika Uprave carina u implementaciji sistema upravljanja rizicima i implementirati program obuka.	Uprava carina		I kvartal 2018 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Predviđeno EU projektom „Podrška olakšanju trgovine između CEFTA strana“ koji realizuje GIZ u saradnji sa ITC.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti

MJERA 4.3. UNAPRIJEDITI CARINSKU NAKNADNU KONTROLU

Uprava carina će dalje razviti i proširiti primjenu naknadne kontrole kako bi se osigurala usklađenost sa carinskim i drugim relevantnim i pripadajućim zakonima i propisima sa ciljem ubrzanja carinjenja robe, u skladu sa zahtjevima iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5.

INDIKATOR	VRIJEDNOST		ROK		UČINAK
	Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije	
1. Procenat uvoznih transakcija određenih za puštanje kroz naknadnu kontrolu (plavi kanal).	Utvrditi polaznu vrijednost	40%	2018	2022	Procenat uvoznih transakcija određenih za puštanje kroz plavi kanal (ili puštanje bez ispitivanja, kroz naknadnu kontrolu) raste po 5 % svake godine počev od 2018.

OPERATIVNI CILJ 4 – UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
4.3.1.	Obezbijediti odgovarajuće softverske alate za podršku rada carinskih kontrolora (npr. Standardni softver za podršku revizora sa sistemom za upravljanje dokumentima, upravljanje tokovima posla, znanja, itd.)	Uprava carina		IV kvartal 2019	Zahtijeva dodatna budžetska sredstva. Potrebna tehnička i finansijska donatorska podrška.	Obezbijedena informatička podrška za efikasno sprovođenje naknadne kontrole.
4.3.2.	Implementirati informatičku aplikaciju za direktno povezivanje Odsjeka za naknadnu kontrolu sa analizom rizika u cilju izrade godišnjih i vanrednih planova kontrola	Uprava carina				
4.3.3.	Organizovati dodatne obuke carinskih službenika koji vrše naknadnu kontrolu u dijelu računovodstva i tehnika revizije kroz programe obuke;	Uprava carina		I kvartal 2018 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva.	

MJERA 4.4. KOORDINIRATI AKTIVNOSTI NADLEŽNIH GRANIČNIH ORGANA

Uprava carina, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i Granična policija će:

- prilagoditi i uskladiti radne dane i časove na graničnim prelazima i unutrašnjim terminalima kako bi zadovoljili opravdane potrebe trgovinske zajednice i osigurali nesmetan i brz promet robe;*
- u potpunosti sinhronizovati i uskladiti svoje granične procedure u postupcima uvoza, izvoza i tranzita robe radi olakšavanja trgovine i eliminisanja dupliranja zahtjeva i nepotrebnih zadržavanja; i*
- koordinirati i sarađivati u sprovođenju granične kontrole robe, uključujući i vršenje zajedničkih kontrola robe, kako je predviđeno CEFTA DP 5.*

OPERATIVNI CILJ 4 – UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA

INDIKATOR		VRIJEDNOST		ROK		UČINAK		
		Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije			
1. Usaglašenost radnog vreme graničnih organa - GP i unutrašnjim terminalima koji značajno učestvuju u međunarodnom prometu robe.		Utvrđiti polaznu vrijednost	Usaglašeno sa potrebama privredne zajednice	2019	2021	Radno vrijeme graničnih organa usklađeno je na graničnim prelazima i unutrašnjim terminalima koji značajno učestvuju u međunarodnom prometu robe, u mjeri u kojoj je to potrebno kako bi se zadovoljile razumne potrebe privredne zajednice;		
2. Procenat zajedničkih kontrola u odnosu na ukupan broj kontrola robe.		Utvrđiti polaznu vrijednost	20%	2020	2022	Granični organi će koordinirati i sarađivati u sprovođenju graničnih kontrola robe i vršiti zajedničke kontrole robe kako je to predviđeno CEFTA DP 5;		
R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE			INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
				VOĐEČA	PARTNERSKA			
4.4.1.	Pripremiti analizu radnog vremena svih nadležnih organa na graničnim prelazima i unutrašnjim terminalima i postojećih sporazuma o međusobnoj saradnji graničnih organa, stepena njihove implementacije i odrediti područja na kojima je potrebna dodatna saradnja između službi: odrediti prioritete i definisati način saradnje;			NKTO u saradnji sa Mješovitom komisijom za integrisano upravljanje granicom	Uprava carina Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Granična policija Udruženja privatnog sektora	I kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva Postoji spremnost pružanja tehničke podrške od strane IFC kroz TFSPprogram WBG.	Pripremljene su analize i date preporuke za usklađivanje radnog vremena.
4.4.2.	Sprovesti mapiranje i analizu poslovnih procesa graničnih organa za carinjenje robe.			NKTO u saradnji sa Mješovitom komisijom za integrisano upravljanje granicom	Uprava carina Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Granična policija	III kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva Postoji spremnost pružanja tehničke podrške od strane IFC kroz TFSPprogram WBG.	Sprovedeni su mapiranje i analiza poslovnih procesa graničnih organa za carinjenje robe.

OPERATIVNI CILJ 4 – UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
			Udruženja privatnog sektora			
4.4.3.	Pripremiti analizu postojećeg stanja i potreba u implementaciji sistema zajedničke analize rizika i zajedničkog sprovođenja kontrola;	Uprava carina	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Granična policija	IV kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva Postoji spremnost pružanja tehničke podrške od strane IFC kroz TFSPprogram WBG.	Pripremljene su analize i date preporuke za sprovođenje zajedničkih kontrola.
4.4.4.	Uskladiti radno vrijeme na graničnim prelazima i unutrašnjim terminalima sa značajnim učešćem u prekograničnoj trgovini, a zasnovano na frekventnosti graničnih prelaza i unutrašnjih carinskih terminala;	NKTO u saradnji sa Mješovitom komisijom za integrisano upravljanje granicom	Uprava carina Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Granična policija Udruženja privatnog sektora	II kvartal 2020	Zahtijeva dodatna budžetska sredstva u dijelu planiranja zarada shodno preraspodjeli radnog vremena. Postoji spremnost pružanja tehničke podrške od strane IFC kroz TFSPprogram WBG.	Usklađeno je radno vrijeme na graničnim prelazima i unutrašnjim terminalima sa značajnim učešćem u prekograničnoj trgovini.
4.4.5.	Revidirati, gdje je potrebno, međuagencijske sporazume o saradnji u skladu sa zahtjevima Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP5, kao i operativne procedure, instrukcije i uputstva za implementaciju međuagencijskih sporazuma o saradnji graničnih organa;	NKTO u saradnji sa Mješovitom komisijom za integrisano upravljanje granicom	Uprava carina Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Granična policije, Udruženja privatnog sektora	III kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva Postoji spremnost pružanja tehničke podrške od strane IFC kroz TFSPprogram WBG.	Unaprijeđen je pravni okvir za koordinaciju i zajedničko sprovođenje aktivnosti.

OPERATIVNI CILJ 4 – UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
4.4.6.	Izraditi i redovni ažurirati priručnik za sprovođenje procedura u kojem će biti objedinjene sve procedure i postupanja i dostaviti ga svim organizacionim jedinicama koji te procedure primjenjuju kako bi se obezbijedilo istovjetno postupanje u svim organizacionim jedinicama;	Nadležni državni organi		II kvartal 2021		Urađeni su priručnici i unaprijeđene pretpostavke za jednoobraznu primjenu propisa.
4.4.7.	Izvršiti preraspodjelu kadrovskih kapaciteta i zaposliti dodatan broj inspektora u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslova kako bi se zadovoljile opravdane potrebe trgovinske zajednice i osigurao nesmetan i brz promet robe;	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		IV kvartal 2019	Zahtijeva dodatna budžetska sredstva u dijelu planiranja zarada shodno preraspodjeli radnog vremena.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti graničnih organa za koordinaciju i zajedničko sprovedjenje aktivnosti
4.4.8.	Pripremiti i implementirati plan obuke za međuresornu saradnju i koordinaciju aktivnosti;	Nadležni organi		IV kvartal 2019 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva	

OPERATIVNI CILJ 5 PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRADE I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA

INDIKATOR UČINKA OPERATIVNOG CILJA		Polazna vrijednost		Ciljana vrijednost	Rok realizacije
1. Procenat uvoznih, izvoznih i tranzitnih transakcija koje su u potpunosti automatizovane (bespapirne).		Utvrditi polaznu vrijednost		70%	31. decembra 2022.
MJERA 5.1. IMPLEMENTIRATI ELEKTRONSKO PODNOŠENJE ISPRAVA					
Uprava carina će omogućiti elektronsko dostavljanje deklaracija i prateće dokumentacije za uvoz, izvoz i tranzit robe, bez obaveze podnošenja papirnog primjerka.					
INDIKATOR	VRIJEDNOST		ROK		UČINAK
	Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije	
1. Procenat prihvaćenih elektronskih carinskih deklaracija bez obaveze podnošenja papirnog primjerka.	40%	100%	2018	2020	Uprava carina u potpunosti prihvata elektronsku deklaraciju bez obaveze podnošenja papirnog primjerka, osim u posebnim situacijama ² ;
2. Procenat prihvaćenih elektronskih pratećih dokumenata bez obaveze podnošenja papirnog primjerka.	0	70%	2020	2022	U postupcima vršenja dokumentarnih ili fizičkih kontrola, Uprava carina prihvata elektronske verzije pratećih dokumenata, bez obaveze podnošenja papirnog primjerka.

² Posebne situacije neće biti uračunate prilikom kvantifikovanja nivoa realizacije.

OPERATIVNI CILJ 5 – PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRADE I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
5.1.1.	Izvršiti reviziju i objaviti procedure, smjernice ili uputstva, ako je potrebno, koji zahtijevaju potpunu bespapirnu deklaraciju i prateću dokumentaciju i prezentaciju pratećih dokumenata samo na osnovu zahtjeva.	Uprava carina	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	II kvartal 2020	Redovna budžetska sredstva.	Uspostavljene su procedure za implementaciju bespapirnog poslovanja.
5.1.2.	Analizirati, dizajnirati i sprovesti izmjene u CIS-u, kako je neophodno da se uključe odgovarajuće mjere autentičnosti, kako bi se omogućilo podnošenje dokumenata bez pisanog potpisa; da se dozvoli elektronsko dostavljanje pratećih dokumenata ili podataka; i da se prateća dokumenata podnose samo po zahtjevu.	Uprava carina		IV kvartal 2022	Potrebna dodatna budžetska sredstva. Potrebna donatorska tehnička i finansijska podrška.	Unaprijeđene su funkcionalnosti CIS-a za podršku bespapirnom poslovanju.
5.1.3.	Izraditi i implementirati program obuke i kampanje upoznavanja sa izmjenama CIS-a.	Uprava carina		III kvartala 2022 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva. Potrebna donatorska tehnička i finansijska podrška.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti.

MJERA 5.2. IMPLEMENTIRATI NOVI KOMPJUTERIZOVANI TRANZITNI SISTEM (NCTS)

Uprava carina će u potpunosti primijeniti Novi kompjuterizovani tranzitni sistem (NCTS), Konvenciju o zajedničkom tranzitu i Konvencija o pojednostavljivanju formalnosti za trgovinu robom (uključujući i Jedinstvenu carinsku ispravu), u skladu sa zahtjevima i standardima EU.

INDIKATOR	VRIJEDNOST		ROK		UČINAK
	Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije	
1. Procenat izrađenih i obrađenih deklaracija u NCTS u odnosu na ukupan broj tranzitnih deklaracija.	0	100%	2018	2021	Sve tranzitne deklaracije izrađuju se i obrađuju u NCTS-u.

OPERATIVNI CILJ 5 – PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRADE I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
5.2.1.	Pripremiti izmjene Uredbe za sprovođenje Carinskog zakona, u dijelu odredbi koje se odnose na sprovođenje tranzitnog postupka;	Ministarstvo finansija	Uprava carina	II kvartal 2018	Redovna budžetska sredstva.	Uspostavljen je pravni okvir za primjenu NCTS-a.
5.2.2.	Uputiti Konvencije u skupštinsku procedure radi ratifikacije;	Ministarstvo finansija	Uprava carina	IV kvartal 2022	Redovna budžetska sredstva.	
5.2.3.	Pripremiti i usvojiti Uputstvo za sprovođenje NCTS-a i ostale operativne procedure i neophodna uputstva.	Uprava carina			Redovna budžetska sredstva. Tehnička podrška obezbijeđena kroz predpristupni program podrške – IPA 2014.	Usvojene su procedure za sprovođenje NCTS-a.
5.2.4.	Analizirati, dizajnirati i implementirati izmjene u CIS-u kako je potrebno za primjenu režima NCTS-a;	Uprava carina		IV kvartal 2021	Zahtijeva dodatna budžetska sredstva kao participacija u projektima prepristupne pomoći.	Uspostavljena je informaciona podrška za implementaciju NCTS-a.
5.2.5.	Instalirati kompjutersku infrastrukturu ili izmijeniti postojeću, da bi se ispunili uslovi Konvencije, a posebno kompatibilnost sa Zajedničkom mrežom za komunikaciju (CCN2), uključujući: • omogućavanje sistema elektronske razmjene poruka na nacionalnom, međunarodnom i spoljnom domenu; • kreiranje NCTS aplikacije, koja će omogućiti obradu tranzitne deklaracije, TIR i ATA karneta; • uvođenje elektronskog podnošenja tranzitne deklaracije.				Tehnička pomoć i podrška obezbijeđeni kroz predpristupni program podrške – IPA 2014.	
5.2.6.	Uspostaviti organizacionu jedinicu – Helpdesk, koja će podržavati funkcionisanje NCTS-a.	Uprava carina		IV kvartal 2021	Zahtijeva dodatna budžetska sredstva u dijelu zarada	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti.

OPERATIVNI CILJ 5 – PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRADE I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
5.2.7.	Imenovati i obavijestiti sve ostale članice CEFTA o nacionalnom tranzitnom koordinatoru kojem se mogu uputiti sva pitanja i prijedlozi drugih CEFTA strana, koji se odnose na efikasno funkcionisanje tranzitnih operacija;				zaposlenih u Helpdesk-u.	
5.2.8.	Izraditi i implementirati program obuke i kampanje za podizanje svijesti javnosti o zahtjevima Konvencije o zajedničkom tranzitnom postupku.					

MJERA 5.3. RAZVITI INFORMACIONI SISTEM UPRAVE ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će razviti informacioni sistem za podršku graničnim veterinarskim i fitosanitarnim inspektorima i inspektorima za bezbjednost hrane, i omogućiti elektronsko dostavljanje prateće dokumentacije za uvoz, izvoz i tranzit robe, bez zahtjeva za papirnim primjerkom.

INDIKATOR	VRIJEDNOST		ROK		UČINAK
	Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije	
1. Procenat automatizovanih u odnosu na ukupan broj transakcija Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.	0	70%	2019	2022	70 % transakcija Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je u potpunosti automatizovano.

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
5.3.1.	Sprovesti pripremne radnje koje se odnose na: - Imenovanje radne grupe za upravljanje projektom; - Pripremiti i usvojiti Projektni zadatak; - Pripremiti Studiju izvodljivosti; - Donijeti odluku o finansiranju; - Pripremiti Projektni plan, uključujući poslovne zahtjeve i specifikacije, kao i hardverske potrebe	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	Nadležni državni organi	III kvartal 2019	Redovna budžetska sredstva. Potrebna tehnička pomoć za izradu Studije izvodljivosti i Projektnog plana.	Ustanovljen je okvir za razvoj informacionog Sistema Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

OPERATIVNI CILJ 5 – PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRADE I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
5.3.2.	Izvršiti nabavku informatičke opreme (software i hardware) u skladu sa EU zahtjevima i standardima.	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove		IV kvartal 2022	Potrebna dodatna budžetska sredstva Potrebna tehnička i finansijska pomoć za nabavku opreme i implementaciju Sistema.	Informacioni sistem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je funkcionalan.
5.3.3.	Angažovanje neophodnog broja službenika za administriranje sistemom.	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove			Potrebna dodatna budžetska sredstva.	Obezbeđeni su kadrovski kapaciteti za funkcionisanje sistema.
5.3.4.	Identifikovati potrebe za obukama i ciljne grupe i implementirati program obuka i kampanje jačanja svijesti.	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	Nadležni organi	I kvartal 2022 i kontinuirano	Redovna budžetska sredstva. Potrebna tehnička pomoć za sprovođenje obuka.	Unaprijeđeni su administrativni kapaciteti.

MJERA 5.4. INICIRATI PROJEKAT JEDINSTVENOG ŠALTERA ZA SPROVOĐENJE PROCEDURA U PREKOGRANIČNOM PROMETU

U toku perioda koji obuhvata ova Strategije iniciraće se razvoj jedinstvenog šaltera za obavljanje svih graničnih formalosti na jednom mjestu, koji će omogućiti tehnički dizajn i implementaciju sistema do 2024. godine.

INDIKATOR	VRIJEDNOST		ROK		UČINAK
	Polazna	Ciljana	Polazna godina	Godina realizacije	
1. Stepen realizacije aktivnosti na uspostavljanju koncepta „jedinstvenog šaltera“.	Utvrditi polaznu vrijednost	Stvorene su pretpostavke za punu implemetaciju do 2024.	2019	2022	Završene su aktivnosti planiranja, procjene i donošenja odluka koje su potrebne da bi se omogućio tehnički dizajn i implementacija nacionalnog jedinstvenog šaltera za obavljanje svih graničnih formalnosti na jednom mjestu do 2024. godine.

OPERATIVNI CILJ 5 – PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRADE I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
5.5.1.	Uspostaviti Tim za upravljanje projektom sastavljenim od menadžera ključnih agencija koje bi bile direktno uključene u implementaciju i korišćenje jedinstvenog šaltera;	NKTO	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	II kvartal 2019	Potrebna dodatna budžetska sredstva.	Uspostavljen je institucionalni okvir za rukovođenje implementacijom projekta.
5.5.2.	Formirati radnu grupu sa odgovarajućim tehničkim predstavnicima ključnih agencija u cilju izvršenja tehničkih aspekata projekta;				Potrebna tehnička pomoć i podrška za bliže upoznavanje i bolje razumijevanje koncepta jednog šaltera, različitih modela softvera, faza razvoja, mogućnosti finansiranja, modela koordinacije, primjera dobre prakse itd.	
5.5.3.	Pripremiti i usvojiti projektni zadatak;					
5.5.4.	Pripremiti Studiju izvodljivosti kojom će se definisati: potencijalni opseg jedinstvenog šaltera, nivo i priroda potreba, mogući scenariji za implementaciju (uključujući moguće faze implementacije), potencijal i priroda pilot implementacije, troškovi implementacije pod različitim scenarijima, potrebni resursi (kadrovski, tehnički i itd.), potencijalne koristi i rizici, vremenski okvir, strategija implementacije i upravljanja;	NKTO	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	IV kvartal 2021	Potrebna dodatna budžetska sredstva.	Pripremljena je studija izvodljivosti sa opcijama implementacije.
5.5.5.	Razviti tzv. business case za uspostavljanje jedinstvenog šaltera u okviru svakog predloženog scenarija, uključujući procjenu početnih i operativnih troškova, benefite, održivost, moguće mehanizme za prikupljanje prihoda i izvore finansiranja projekta;				Potrebna tehnička i finansijska pomoć i podrška za izradu Studije izvodljivosti, mogućih scenarija, plana implementacije i razvoja poslovnog slučaja.	
5.5.6.	Analizirati zakonska rješenja po pitanja uspostavljanja jedinstvenog šaltera, zakonodavstvo o zaštiti tajnosti podataka, uključujući podnošenje informacija od strane trgovaca, razmjenu informacija između različitih državnih organa i agencija, kao i pitanja vezana za korištenje elektronskih potpisa;	NKTO	Nadležni državni organi, Udruženja privatnog sektora	III kvartal 2022	Potrebna dodatna budžetska sredstva. Potrebna tehnička i finansijska pomoć za	Izvršena je analiza zakonodavnog okvira.

OPERATIVNI CILJ 5 – PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRADE I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA

R.B.	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU MJERE	INSTITUCIJA		ROK REALIZACIJE	IZVORI FINANSIRANJA	ISHOD
		VODEĆA	PARTNERSKA			
5.5.7.	Uraditi analizu postojećih tehničkih sistema za prijem, čuvanje i razmjenu navedenih informacija;				analizu tehničkih uslova i izradu specifikacije;	Uradjena je analiza tehničkih uslova i pripremljena tehnička specifikacija.
5.5.8.	Odrediti tehničke uslove, uključujući specifične zahtjeve za razvoj dodatnih sistema, interfejse, radne stanice i utvrditi da li postojeći sistemi mogu da podrže povećanje obima i toka podataka;				Potrebna tehnička pomoć i podrška za izmjene i dopune / prilagođavanje pravnog okvira u cilju uvođenja i definisanja postupaka koji	
5.5.9.	Ispitati pitanja koja se odnose na verifikaciju i autentifikaciju podataka;				podržavaju specifične karakteristike softvera;	
5.5.10.	Analizirati postojeći set trgovinskih dokumenata i podataka i utvrdite da li ih je potrebno usklađivati, pojednostaviti ili eliminisati.				Potrebna tehnička pomoć i podrška za sprovođenje analize poslovnih procesa i re-inžinjeriing modela poslovnih procesa (model „kako jeste – kako će biti“);	Urađena je analiza trgovinskih dokumenata i podataka i date preporuke za unapređenje.

SADRŽAJ:

AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE TRGOVINSKIH OLAKŠICA 2018 - 2022.....	1
OPERATIVNI CILJ 1 UNAPRIJEĐENJE TRANSPARENTNOSTI I PRISTUPA INFORMACIJAMA	2
MJERA 1.1. UNAPRIJEDITI DOSTUPNOST I KVALITET INFORMACIJA	2
MJERA 1.2. USPOSTAVITI KONTAKT TAČKE	5
OPERATIVNI CILJ 2 USKLAĐIVANJE I RACIONALIZACIJA FORMALNOSTI, DOKUMENTACIJE I TAKSI	7
MJERA 2.1. POJEDNOSTAVITI I HARMONIZOVATI FORMALNOSTI I DOKUMENTACIJU	7
MJERA 2.2. REDOVNO REVIDIRATI BROJ I VRSTE TAKSI I NAKNADA	10
OPERATIVNI CILJ 3 IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE	12
MJERA 3.1. REDOVNO SPROVODITI STUDIJE MJERENJA PROSJEČNOG VREMENA PUŠTANJA ROBE	12
MJERA 3.2. PROŠIRITI PRIMJENU POJEDNOSTAVLJENIH POSTUPAKA	14
MJERA 3.3. U POTPUNOSTI IMPLEMENTIRATI PROGRAM OVLAŠĆENOG PRIVREDNOG SUBJEKTA	16
MJERA 3.4. USPOSTAVITI SISTEM OBRADE PRIJE DOLASKA ROBE	18
MJERA 3.5. UBRZATI KONTROLU I CARINJENJE KVARLJIVE ROBE	21
OPERATIVNI CILJ 4 UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA	24
MJERA 4.1. IMPLEMENTIRATI SISTEM ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA U UPRAVI ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE	24
MJERA 4.2. UNAPRIJEDITI CARINSKI SISTEM ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA	27
MJERA 4.3. UNAPRIJEDITI CARINSKU NAKNADNU KONTROLU	28
MJERA 4.4. KOORDINIRATI AKTIVNOSTI NADLEŽNIH GRANIČNIH ORGANA	29
OPERATIVNI CILJ 5 PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRADE I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA	33
MJERA 5.1. IMPLEMENTIRATI ELEKTRONSKO PODNOŠENJE ISPRAVA	33
MJERA 5.2. IMPLEMENTIRATI NOVI KOMPJUTERIZOVANI TRANZITNI SISTEM (NCTS)	34
MJERA 5.3. RAZVITI INFORMACIONI SISTEM UPRAVE ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE	36
MJERA 5.4. INICIRATI PROJEKAT JEDINSTVENOG ŠALTERA ZA SPROVOĐENJE PROCEDURA U PREKOGRANIČNOM PROMETU	37

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA**PREDLAGAČ PROPISA****Ministarstvo finansija****NAZIV PROPISA****Predlog Strategije trgovinskih olakšica 2018-2022 sa
Predlogom Akcionog plana za implementaciju
Strategije trgovinskih olakšica 2018-2022****1. Definisanje problema**

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Implementacijom Strategije trgovinskih olakšica 2018-2022 Crna Gora će do kraja 2022. godine otkloniti administrativne neefikasnosti u prekograničnom prometu robe koje utiču na njen izvozni potencijal i njenu konkurentnost. Istovremeno, biće realizovane obaveze preuzete ratifikacijom Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (Sporazuma o trgovinskim olakšicama) i Dodatnog Protokola 5 Centralnoevropskog Sporazuma o izmjeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini.

Uzroci nastanka ovih problema su sljedeći:

- i) Nedovoljno razvijena transparentnost;
- ii) Kompleksne, relativno skupe i dugotrajne procedure;
- iii) Ograničena mogućnost korišćenja pojednostavljenih carinskih postupaka;
- iv) Nedovoljno funkcionalan sistem za upravljanje rizikom;
- v) Nedovoljno razvijena koordinacija i saradnja između graničnih organa;
- vi) Nedovoljno razvijena informaciona infrastruktura i različit nivo automatizacije graničnih organa.

Rezultati Studije mjerenja prosječnog vremena puštanja robe koju je Uprava carina uz tehničku podršku Međunarodne finansijske korporacije (IFC) sprovedla i Izvještaja Svjetske banke o lakoći poslovanja za 2018 (indikator prekogranične trgovine), pokazuju da ovi problemi imaju za posljedicu sljedeće:

- i) Vrijeme i troškovi uvoza u Crnu Goru značajno prelaze prosječne vrijednosti EU u pogledu vremena i troškova uvoza;
- ii) Vrijeme i troškovi izvoza u Crnoj Gori povoljni su u poređenju sa onim iz drugih CEFTA zemalja; međutim, vrijeme i troškovi uvoza dva i više puta premašuju prosjek ostalih CEFTA zemalja;
- iii) Crna Gora je na Doing business ljestvici za 2018 po lakoći prekogranične trgovine rangirana na 44. mjesto, od ukupno 190 ekonomija. S obzirom na gore pomenutu neusaglašenosti u vremenu i troškovima uvoza i izvoza, mjesto koje je zauzela Crna Gora prema izvještaju Doing Business-a najmanje je povoljno u odnosu na zemlje CEFTA, osim Kosova.

Zadržavanjem status-a quo odrazilo bi se na konkurentnost crnogorske privrede, posebno u poređenju sa zemljama Evropske unije i ekonomijama zemalja regiona koje aktivno sprovode reforme za olakšanje trgovine. Navedeno bi se odrazilo na cijene proizvoda na crnogorskom tržištu, kao i na ugrožavanje ambijenta za povećanje izvoza. Takođe, nepreduzimanje planiranih aktivnosti, imalo bi za posljedicu komparativno zaostajanje Crne Gore u međunarodnim istraživanjima o konkurentnosti i prekograničnoj trgovini.

Iz navedenih razloga, implementacijom mjera iz ove Strategije biće uspostavljen integrisan i efikasan sistem za olakšanje prekogranične trgovine koji će, kroz unapređenje saradnje sa poslovnom zajednicom, uticati na smanjenje vremena i troškova potrebnih za sprovođenje procedura za uvoz, izvoz i tranzit roba. Očekuje se da će se navedeno povećanje efikasnosti odraziti na unaprijeđenje pozicije Crne Gore u međunarodnim istraživanjima o prekograničnoj trgovini (Doing business izvještaj Grupacije Svjetske banke - indikator prekogranične trgovine, Logistics Performance Index, OECD Trade Facilitation Indicators), i na bliže usaglašavanje prosječnog vremena puštanja robe sa vremenima u zemljama EU.

2. Ciljevi

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

Strateški cilj Strategije trgovinskih olakšica je u funkciji otklanjanja administrativnih neefikasnosti u prekograničnom prometu robe, i istim je predviđeno da će Crna Gora do kraja 2022. godine otkloniti navedene neefikasnosti koje utiču na njenu konkurentnost, i na taj način smanjiti vrijeme potrebno za sprovođenje procedura za uvoz, izvoz i tranzit robe za najmanje 50%, a pripadajuće troškove za 20%.

Pet operativnih ciljeva su glavne oblasti fokusa ovog strateškog dokumenta i njihova implementacija će doprinijeti realizaciji strateškog cilja. Navedeni operativni ciljevi odnose se na sljedeće:

- i) **Unapređenje transparentnosti i pristupa informacijama** - obuhvata povećanje dostupnosti i kvaliteta informacija u prekograničnoj trgovini i uspostavljanje kontakt tačaka u okviru nadležnih organa koje će odgovarati na razumne upite zainteresovanih strana;
- ii) **Usklađivanje i racionalizacija formalnosti, dokumentacije i taksi** – podrazumijeva vršenje redovne revizije svih formalnosti, dokumentacije, taksi i naknada u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom roba u cilju minimiziranja administrativnih i fiskalnih opterećenja poslovne zajednice;
- iii) **Implementiranje procedura pojednostavljenog i ubrzanog puštanja roba** - obuhvata set mjera (poput proširenja primjene pojednostavljenih postupaka i ovlašćenih privrednih subjekata, uvođenje sistema obrade prije dolaska robe i ubrzanje protoka kvarljive robe), koje imaju za cilj smanjenje vremena potrebnog za okončanje svih procedura u prekograničnom prometu. Njihova uspješnost će se pratiti kroz redovno sprovođenje Studije mjerenja prosječnog vremena puštanja robe;
- iv) **Unapređenje saradnje i povećanje efektivnosti graničnih kontrola** – ima za cilj uspostavljanje i razvoj potpuno funkcionalnog sistema za upravljanje rizikom koji će obezbijediti identifikaciju i fokusiranje kontrola na pošiljke visokog rizika, razmjenu informacija i vršenje zajedničkih kontrola, a sve u cilju stvaranja adekvatnog balansa između olakšavanja trgovine i zaštite javnih interesa;
- v) **Proširenje automatske obrade i elektronske razmjene podataka** - podrazumijeva razvoj i umrežavanje informacionih sistema organa nadležnih za prekogranični promet robe, kojima se unapređuje komunikacija i razmjena informacija između nadležnih organa, kao i između njih i privrednih subjekata, a čime se smanjuju vrijeme i troškovi zadržavanja robe.

Strateški cilj Strategije trgovinskih olakšica usklađen je sa ciljevima datim **Programom ekonomskih reformi 2018-2020, Strategijom integrisanog upravljanja granicom 2014-2018 i Poslovnim strategijom Uprave carina 2016-2018.**

Strateški razvojni cilj Crne Gore definisan **Programom ekonomskih reformi 2018-2020** je održiv i inkluzivan ekonomski rast koji će doprinijeti smanjenju razvojnog jaza zemlje u odnosu na prosjek EU i povećanju kvaliteta života svih njenih građana. Strateški cilj Strategije trgovinskih olakšica proizilazi iz grupe mjera ekonomske politike koje su usmjerene na rješavanje strukturnih problema u ekonomiji, a koje su date Programom ekonomskih reformi. Shodno tome strateški cilj Strategije je u funkciji

otklanjanja administrativnih neefikasnosti u prekograničnom prometu robe koje ugrožavaju izvozni potencijal Crne Gore i, shodno tome, konkurentnost njene privrede.

Iako je osnovni cilj **Strategije integrisanog upravljanja granicom 2014-2018** bezbjednost, ona sadrži i neke elemente trgovinskih olakšica. Konkretno, u okviru strateškog cilja koji se odnosi na međuresornu saradnja, Strategija definiše aktivnosti i mjere radi unapređenja ovog vida saradnje.

Poslovnom strategijom Uprave carina 2016-2018, definisani su vizija, misija i sedam strateških ciljeva. Jedan od strateških ciljeva odnosi se na olakšavanje trgovine, i to: Strateški cilj 4: Unapređenje trgovinskih olakšica i partnerstva sa poslovnom zajednicom. Da bi se ostvario cilj olakšavanja trgovine, Poslovna strategija definiše posebne ciljeve i aktivnosti na visokom nivou, kao što su mjere za sprovođenje pojednostavljenih procedura, uspostavljanje OPS programa, postupak ekspresne pošiljke, automatizovane sisteme EU za uvoz i tranzit (SKU i NCTS) i komunikacione strategije za informisanje javnosti.

Koristeći navedene dokumente kao zajedničko polazište, Strategija trgovinskih olakšica donosi dodatnu vrijednost jer predstavlja strateški pristup u regulisanju ove materije započet dosadašnjim ad hoc pristupom, a sa pomenutim dokumentima dijeli zajedničko polazište, ciljeve i principe, i predstavlja logičan nastavak i nadogradnju dosadašnje javne politike u ovoj oblasti.

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**
- **Obrazložiti preferiranu opciju?**

Tokom analize su razmatrane tri opcije:

- i) Status quo;
- ii) Izmjene i dopune postojećih strateških dokumenata koji djelimično regulišu ovu materiju;
- iii) Izrada posebne Strategije trgovinskih olakšica;

Imajući u vidu međunarodne obaveze Crne Gore preuzete ratifikacijom dva međunarodna Sporazuma (Sporazum o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP5), status quo opcija bi podrazumijevala nepreduzimanje aktivnosti za ispunjavanje ovih obaveza. Dodatno, kao što je navedeno, zadržavanje status-a quo ugrozilo bi konkurentnost crnogorske privrede, posebno u poređenju sa zemljama Evropske unije i ekonomijama zemalja regiona koje aktivno sprovode reforme za olakšanje trgovine.

Takođe, postojećim strateškim dokumentima (Program ekonomskih reformi 2018-2020, Strategija integrisanog upravljanja granicom 2014-2018, Poslovna strategija Uprave carina 2016-2018) trgovinske olakšice obuhvaćene su u manjoj mjeri, i to samo s aspekta koji tretiraju navedeni dokumenti. Naime, strateški dokument Uprave carina obuhvata samo aktivnosti koje su u nadležnosti ove institucije, ne i ostalih učesnika u procesu. Sa druge strane, fokus Strategije integrisanog upravljanja granicom je efikasna zaštita i bezbjednost granica i njene mjere ne utiču na smanjenje vremena i troškova privrednih subjekata. Konačno, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove kao jedna od glavnih institucija u ovoj oblasti nema strateških dokumenata koji su usmjereni na unapređenje administrativnih procedura za prekograničnu trgovinu.

Budući da se na ovaj način nisu mogle sistemski riješiti identifikovane interesorne barijere i uticati na njihovo eliminisanje kroz zajedničku sinhronizovanu akciju svih nadležnih organa zaključeno je da se pravi cilj ne može ispuniti izmjenom postojećih strateških dokumenata

Iz navedenih razloga Ministarstvo finansija je predložilo, a Vlada CG u formi zaključka (broj 07-1187 od 20. aprila 2017. godine) usvojila da se pitanje trgovinskih olakšica sistemski sagleda i pripremi poseban strateški dokument – Strategija trgovinskih olakšica 2018-2022, koji će usmjeriti proces reformi u ovoj oblasti u narednom petogodišnjem periodu. Takođe, u postupku ažuriranja postojećih i izrade novih poslovnih strategija i planova nadležnih organa, biće neophodno obuhvatiti i dodjeljene aktivnosti iz ove strategije.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Rješenja data u Strategiji imaće pozitivan uticaj na:

1. Privatni sektor koji učestvuje u prekograničnom prometu roba (trgovci, proizvođači, špediteri, carinski zastupnici, prevoznici),
2. Nadležne državne organe, prvenstveno Upravu carina i Upravu za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i njihove organizacione jedinice,
3. Pravni sistem i rangiranje Crne Gore na međunarodnim rang listama.

Pozitivan uticaj na privatni sektor ogleda se u sljedećem:

- Povećanju transparentnosti koja se ogleda u: (i) objavljivanju i redovnom ažuriranju propisa, procedura, formulara i dokumentacije koji su potrebni za sprovođenje postupaka uvoza, izvoza i tranzita roba, (ii) uspostavljanju kontakt tačke u okviru svih nadležnih institucija koje će blagovremeno odgovarati na razumne upite zainteresovanih strana;
- Pojednostavljenju kompleksnih procedura i formalnosti u postupcima uvoza, izvoza i tranzita kroz: (i) analizu i reviziju postojećih formalnosti i dokumentacije sa ciljem njihovog redukovanja i harmonizacije, (ii) redovno godišnje vršenje reviziju taksi i naknada sa ciljem smanjenja njihovog broja i raznolikosti;
- Povećanju efikasnosti carinskog postupka, posebno kada je u pitanju roba koja podliježe veterinarskoj, fitosanitarnoj i kontroli bezbjednosti hrane koje će biti realizovano kroz: (i) uspostavljanje redovnog mjerenja prosječnog vremena puštanja roba u prekograničnom prometu, (ii) proširenje primjene pojednostavljenih carinskih postupaka, (iii) uspostavljanje i sprovođenje programa ovlašćenih privrednih subjekata, (iv) usvajanje i implementaciju postupka obrade prije dolaska robe, (v) usvajanje propisa i implementiranje operativnih procedura kako bi se obezbijedilo da kontrola i puštanje kvarljive robe imaju prioritet i obavljaju se u najkraćem mogućem vremenu;
- Unapređenju postojećeg sistema za upravljanje rizikom kako bi se omogućio adekvatan balans između olakšavanja trgovine i zaštite javnih interesa kroz: (i) uspostavljanje i implementaciju sistema i selektivnosti kao osnove za kontrolu robe koja podliježe veterinarskoj, fitosanitarnoj i kontroli, (ii) dodatno unapređenje sistema za upravljanje rizicima u Upravi carina, (iii) unapređenje naknadne carinske kontrole, (iv) poboljšanje koordinacije graničnih organa, uključujući usaglašavanje radnog vremena, uspostavljanje zajedničkog pristupa upravljanju rizicima, zajedničkih kontrola i međusobnog povezivanja informacionih sistema;
- Postepenom omogućavanju bespapirnog poslovanja na način što će se: (i) unaprijediti propisi i izvršiti nadogradnja carinskog informacionog sistema kako bi se omogućilo elektronsko dostavljanje deklaracija i prateće dokumentacije za uvoz, izvoz i tranzit robe, bez zahtjeva za papirnim primjerkom, (ii) sprovesti sve neophodne aktivnosti za nacionalnu implementaciju NCTS-a radi povećanja efikasnosti i efikasnosti u tranzitnom postupku, (iii) implementirati informacioni sistem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i (iv) inicirati uspostavljanje "jedinstvenog šaltera" (Single window) koji će omogućiti elektronsko podnošenje i obradu zahtjeva i cjelokupne dokumentacije vezane za uvoz, izvoz ili tranzit roba na jednom mjestu;
- Jačanju saradnje između privatnog i javnog sektora što će, zajedno sa pobrojanim efektima, omogućiti povećanje povjerenja u organe javne vlasti.

Pozitivan uticaj za nadležne državne organe ogleda se u sljedećem:

- korišćenjem postojećih resursa nadležni državni organi će postizati bolje rezultate u postupanju, i time doprinijeti kvalitetnijem i efikasnijem realizovanju prava i obaveza pravnih lica;
- povećanju nivoa protoka robe preko granice, što će uticati na povećanje poreske baze, i u krajnjem rezultiraće većem prikupljanju prihoda;
- povećanju transparentnosti rada organa javne uprave;
- efikasnijoj komunikaciji i boljoj razmjeni podataka između nadležnih državnih organa, sa ciljem boljeg donošenja relevantnih odluka u poslovima zaštite javnog interesa;
- boljem praćenju stanja u oblastima;
- unaprijeđenju sistema otkrivanja carinskih prevara i smanjenju mogućnosti za korupciju.

Pozitivan uticaj na pravni sistem ogleda se u usaglašavanju pravila i propisa sa evropskim zakonodavstvom. Realizacija aktivnosti predviđenih Strategijom omogućiće implementaciju obaveza preuzetih ratifikacijom međunarodnih sporazuma.

Budući da Strategija predviđa pojednostavljanje procedura i njihovo brže sprovođenje, očekuje se smanjenje direktnih i indirektnih troškova privrede. S druge strane, prelazak na bespapirno poslovanje i potpuno elektronsko okruženje, kroz korišćenje tehnika elektronske obrade podataka u svim carinskim postupcima, podrazumijeva unapređenje postojećih informacionih sistema privrednih subjekata, što može prouzrokovati troškove (troškovi nabavke informatičke opreme, softvera, obuka zaposlenih i sl.). Međutim, treba imati u vidu da veliki broj privrednih subjekata već imaju razvijene elektronske sisteme koje koriste u svakodnevnom poslovanju, zbog čega se očekuje da će benefiti koje dobijaju prevazilaziti eventualne troškove nadogradnje.

Pozitivne posljedice donošenja i implementacije ove Strategije opravdavaju troškove koje će stvoriti. Ovo opravdanje se ogleda i smanjenju vremena potrebnog za sprovođenje procedura za uvoz, izvoz i tranzit robe za najmanje 50%, a pripadajuće troškove za 20%. Pored ovih indirektnih troškova, očekuje se i smanjenje direktnih troškova kao npr. kroz eliminisane terminalne takse za kompanije koje su na pojednostavljenom režimu carinjenja ili imaju OPS status. Smanjenje vremena carinjenja omogućiće i smanjenje direktnih troškova po osnovu transporta, te svih troškova koji nastaju kao posljedica višestrukog podnošenja dokumentacije potrebne za sprovođenje postupka.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- **Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?**
- **Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.**
- **Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.**
- **Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?**
- **Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?**
- **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?**
- **Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**
- **Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.**
- **Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?**
- **Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.**

Sredstva za implementaciju aktivnosti iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije trgovinskih olakšica finansirane se iz sljedećih izvora:

- **Budžeta Crne Gore:**

- Najveći dio aktivnosti koje se finansiraju iz budžeta biće realizovane kao dio redovnih poslovnih aktivnosti državnih organa za čije poslovanje nijesu potrebna dodatna sredstva, osim onih koji se u budžetu redovno planiraju.
- Za realizaciju aktivnosti iz mjera 1.1., 4.4., 5.2. kojima je predviđena mogućnost angažovanja dodatnog broja izvršilaca, biće urađene početne analize kojima će se identifikovati trenutno stanje, i u skladu sa istim napraviti procjene o preraspoređivanju ili potrebama za dodatnim kadrovskim osnaživanjem. Navedene mjere predviđene su za realizaciju u 2019, 2020. i 2021. godini.

- **IPA projekata:**

- Za realizaciju mjere **5.2. – Implementacija Nacionalnog kompjuterizovanog tranzitnog sistema** (NCTS) u toku je tenderska procedura za ugovaranje, i njeno okončanje se očekuje do kraja tekuće godine. Sredstva neophodna za realizaciju projekta se obezbjeđuju kroz IPA 2014 program, i to u razmjeri 90% IPA sredstva i 10% nacionalno kofinansiranje (definisano finansijskim sporazumom za IPA 2014, potpisanim između Vlade Crne Gore i Evropske komisije).

- ✓ za 2018. godinu sredstva u ukupnom iznosu od 726.000€ su planirana u okviru budžeta Ministarstva finansija, program CFCU (od čega je 72.600€ nacionalno kofinansiranje).

- ✓ Projekcija potrošnje sredstava za naredni 3-godišnji period:

- 2019. – 1.029.600 € (102.960 nacionalno kofinansiranje);
- 2020. – 831.600 € (83.160 nacionalno kofinansiranje);
- 2021. – 712,800 € (71.280 nacionalno kofinansiranje).

- Za aktivnosti za implementaciju mjere **3.4. – Uspostaviti sistem obrade prije dolaska robe**, koje takođe proizilaze iz procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, biće potrebno identifikovati mogućnosti angažovanja sredstava predpristupne pomoći.

- **Tekućih projekata:**

- Aktivnosti za koje je u Akcionom planu evidentirano da se realizuju u okviru tekućih projekata biće finansirane iz **Programa podrške trgovinskim olakšicama** koji realizuje IFC - članica Grupacije Svjetske banke i **Projekta Evropske komisije** - Podrška olakšavanju trgovine između zemalja CEFTA koji implementiraju Njemačka organizacija za međunarodnu saradnju - GIZ i Međunarodni trgovinski centar - ITC; Za realizaciju navedenih aktivnosti nije potrebno angažovanje dodatnih finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore.

- **Planiranih projekata:**

- Za određeni broj aktivnosti, koje su identifikovane u Akcionom planu, iskazana je spremnost međunarodnih donatora da podrže njihovu implementaciju proširenjem obuhvata projekata koji su u toku. Realizacija ovih aktivnosti zavisice od spremnosti i kapaciteta institucija nosilaca da se aktivno uključe u taj proces.

- **Mjere za koje ne postoje planirani izvori finansiranja:**

- Mjere i odnosne aktivnosti za koje u ovom trenutku ne postoje planirani izvori finansiranja, i za koje nije bilo moguće precizno procijeniti iznos sredstava potreban za njihovu realizaciju, s obzirom da spadaju u domen investicionih projekata, su sljedeći:

- ✓ **Mjera 5.1. - Implementirati elektronsko podnošenje isprava;**

- ✓ **Mjera 5.3. - Razviti informacijski sistem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove;**
- ✓ **Mjera 5.5. - Inicirati projekat jedinstvenog šaltera za sprovođenje procedura u prekograničnom prometu;**
- ✓ **Aktivnosti za nadogradnju Carinskog informacionog sistema.**
- U slučaju ovih mjera, inicirane su dodatne konsultacije sa međunarodnom zajednicom kako bi se identifikovali optimalni modeli implementacije i finansiranja. S tim u vezi, u toku su pregovori za obezbjeđivanje sredstava iz međunarodnih izvora finansiranja za realizaciju navedenih mjera i aktivnosti.
- Procjene Grupacije svjetske banke u okviru Projekta za trgovinske i transportne olakšice upućuju na iznos od **cca 5 mil. \$** za punu implementaciju principa jednog šaltera, a kojim bi bile obuhvaćene i sve gore navedene mjere i aktivnosti.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.**

Vlada Crne Gore je u aprila 2017. godine usvojila Informaciju o obavezama iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama sa Planom tehničke pomoći za punu implementaciju Sporazuma. S tim u vezi, Vlada je Zaključkom (br. 07-1187 od 20. aprila 2017. godine), zadužila Nacionalni komitet za trgovinske olakšice (NKTO) da se obrati međunarodnim donatorima za obezbjeđivanje tehničke pomoći za realizaciju prioritarnih oblasti iz Sporazuma, uključujući i pripremu Strategije trgovinskih olakšica.

Za realizaciju zaključka, u dijelu pripreme Strategije trgovinskih olakšica, Ministarstvo finansija je, u ime NKTO, obezbijedio podršku IFC. Takođe, Ministarstvo je formiralo radnu grupu za izradu strategije koju su činili predstavnici sljedećih institucija: Ministarstva finansija, Ministarstva ekonomije, Ministarstva poljoprivrede, Uprave carina, Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprave policije, Privredne komore, Udruženja trgovine Privredne komore i Udruženja špeditera Privredne komore.

Organizovane su tri radionice na kojima je Radna grupa u sardnji sa IFC ekspertom definisala strukturu strategije, strateški cilj, operativne ciljeve i mjere, te indikatore za njihovo praćenje. Na ovim radionicama su identifikovane i osnovne aktivnosti za realizaciju mjera. Aktivnosti su detaljno razrađene u saradnji sa lokalnim IFC konsultantom.

U izradi Strategije umjesto metode javnih konsultacija sa privatnim sektorom, korišćen je pristup njihovog aktivnog učešća na dva nivoa:

- kroz članstvo u radnoj grupi za izradu Strategije (Privredna komora Crne Gore, Udruženje špeditera Privredne komore i Udruženje trgovine Privredne komore); i
- kroz postupak usaglašavanja i usvajanje od strane Nacionalnog Komiteta za trgovinske olakšice (Privredna komora Crne Gore, Udruženje špeditera Privredne komore, Udruženje trgovine Privredne komore, Udruženje malih i srednjih preduzeća i preduzetnika Privredne komore, Montenegro Biznis Alijansa i Unija poslodavaca Crne Gore).

U dijelu konceptualnog i metodološkog formulisanja Strategije, u potpunosti su uvažene sugestije nadležnog Direktora za koordinaciju, praćenje usklađenosti i praćenje sprovođenja strategija Ministarstva evropskih poslova.

Tokom rada na Strategiji, svi komentari i sugestije zainteresovanih strana iz privatnog i javnog sektora su usaglašeni.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

Uspješna implementacija ove strategije podliježe sljedećim **opštim rizicima** (utiču na sve strateške mjere) i **specifičnim rizicima** (utiču na određene strateške mjere):

Opšti rizici i mjere za njihovo prevazilaženje:

- Nedostatak potrebnih finansijskih sredstava** – u cilju prevazilaženja ovog rizika neophodno je dalje raditi na intenziviranju saradnje sa međunarodnim donatorima, kao i sagledati različite modele obezbjeđivanja sredstava, kao što su organizovanje i/ili učestvovanje na donatorskim konferencijama i sl.; Razmotriti alternativne pristupe implementaciji ili reprogramiranje rada i izmjena utvrđenih prioriteta.
- Nedostatak potrebnih administrativnih kapaciteta** - u cilju prevazilaženja ovog rizika neophodno je istražiti različite mogućnosti za unapređenje kapaciteta, uključujući obuke zaposlenih koji trenutno nemaju potrebne kvalifikacije, preraspoređivanje zaposlenih koji mogu doprinijeti realizaciji aktivnosti ili zapošljavanje novih službenika.
- Nedostatak političke posvećenosti/podrške** - u cilju prevazilaženja ovog rizika neophodno je dalje raditi na obezbjeđivanju kvalitetnog informisanje Vlade Crne Gore o benefitima trgovinskih olakšica i iznosu ušteda u vremenu i novcu, odnosno stepenu povraćaja uložених sredstava za realizaciju aktivnosti, kao i promociji benefita i ušteda koje privredna zajednica implementacijom ove Strategije može ostvariti.

Posebni rizici i mjere za njihovo prevazilaženje:

- Ograničeno učešće i prilagođavanje od strane privatnog sektora** - u cilju prevazilaženja ovog rizika neophodno je osigurati da je u okviru plana komunikacije i promocije posebna pažnja posvećena komunikaciji sa privatnim sektorom; Obezbijediti da mjere koje se implementiraju pružaju nedvosmislene i konkretne olakšice za privatni sektor kako bi isti, shodno očekivanim benefitima, donio adekvatnu odluku o investiranju u svoje resurse za prilagođavanje novim zahtjevima poslovnog okruženja.
- Različit stepen informatičkog razvoja graničnih organa** - u cilju prevazilaženja ovog rizika neophodno je aktivno podržati raspravu na nivou Vlade Crne Gore o implementaciji Zakona o elektronskoj upravi i Nacionalnom okviru interoperabilnosti; takođe, potrebno je intenzivirati aktivnosti na obezbjeđivanju donatorske podrške za implementaciju automatizovanih sistema.
- Nedostatak tehničke i pomoći u unapređenju kapaciteta** - U izradi ove strategije uspostavljena je adekvatna komunikacija sa međunarodnim donatorima i prije njenog usvajanja je obezbijeđena podrška za realizaciju najvećeg broja aktivnosti. Aktivnosti za koje nije obezbijeđena donatorska podrška spadaju u domen investicionih projekata koji podrazumijevaju dodatne konsultacije i angažovanje od strane Vlade Crne Gore.

Za svaki operativni cilj dati su konkretni i mjerljivi indikatori učinka koji će omogućiti da se godišnje sprovodi monitoring napretka u pogledu ostvarivanja zacrtanih ciljeva. Sve mjere koje proizilaze iz operativnih ciljeva, takođe, sadrže indikatore uz pomoć kojih će se pratiti stepen realizacije i preduzimati eventualne korektivne mjere. Akcioni plan sadrži indikatore koji su direktno povezani sa aktivnostima koje je potrebno preduzeti radi realizacije mjera utvrđenih Strategijom i koji su fokusirani na operativne rezultate. Svi indikatori operativnih ciljeva i mjera sadrže polaznu i ciljanu vrijednost i rok realizacije.

Pregled indikatora za operativne ciljeve i mjere iz Strategije trgovinskih olakšica:

OPERATIVNI CILJ 1 - UNAPRJEĐENJE TRANSPARENTNOSTI I PRISTUPA INFORMACIJA

Indikatori učinka za operativni cilj 1:

- Od 1. januara 2021. godine, 70% anketiranih zainteresovanih strana prijavljuju visok stepen zadovoljstva informacijama objavljenim na internet stranicama graničnih organa u pogledu tačnosti, korisnosti i ažurnosti informacija;
- Od 1. januara 2020. godine 70% anketiranih zainteresovanih strana prijavljuju visok stepen zadovoljstva radom kontakt tačaka u pogledu tačnosti, korisnosti i vremena dobijanja odgovora upućenih od strane kontakt tačaka;

Indikatori učinka za mjere iz operativnog cilja 1:

Mjera 1.1. - Procenat informacija koje su objavljene shodno članu 1.1. i 1.2. Sporazuma o trgovinskim olakšicama i CEFTA DP 5;

Mjera 1.2. - Procenat odgovora na relevantne upite koje obezbjeđuju kontakt tačke;

OPERATIVNI CILJ 2 - USKLAĐIVANJE I RACIONALIZACIJA FORMALNOSTI, DOKUMENTACIJE I TAKSI:

Indikatori učinka za operativni cilj 2:

- Do 31. decembra 2022., formalnosti i dokumentacija za uvoz, izvoz i tranzit robe, koje zahtijeva Uprava carina su u potpunosti usklađeni sa zakonodavstvom EU;
- Do 31. decembra 2022., formalnosti i dokumentacija za uvoz, izvoz i tranzit robe koje zahtijeva Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove su u potpunosti usklađeni sa zakonodavstvom EU i primjenjivim odredbama CEFTA DP 5;
- Do 31. decembra 2020., takse i naknade koje se naplaćuju u vezi sa uvozom, izvozom i tranzitom robe su pojednostavljene, konsolidovane i/ili eliminisane u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti sa relevantnim zahtjevima EU.

Indikatori učinka za mjere iz operativnog cilja 2:

Mjera 2.1. - Procenat dokumentacije koja je usklađena, pojednostavljena i/ili eliminisana;

Mjera 2.2 - Učestalost vršenja revizije taksi i naknada u cilju smanjenja njihovog broja i vrsti,

OPERATIVNI CILJ 3 - IMPLEMENTIRANJE PROCEDURA POJEDNOSTAVLJENOG I UBRZANOG PUŠTANJA ROBE:

Indikator učinka za operativni cilj 3:

- Do 31. decembra 2022., procedure pojednostavljenog i ubrzanog puštanja roba su u potpunosti usaglašene sa EU zakonodavstvom i relevantnim EU zahtjevima.

Indikatori učinka za mjere iz operativnog cilja 3:

Mjera 3.1. - Studije mjerenja prosječnog vremena puštanja robe biće sprovedene i objavljene u 2019. i 2022. godini;

Mjera 3.2.- Procenat deklaracija obrađenih u okviru pojednostavljenih postupaka u odnosu na ukupan broj deklaracija;

Mjera 3.3.- Nivo usklađenosti crnogorskog OPS programa sa kriterijumima EU; Procenat uvoznih/izvoznih deklaracija koje su podnijete od strane privrednih subjekata koji imaju OPS status u odnosu na ukupan broj uvoznih/izvoznih deklaracija;

Mjera 3.4. - Procenat elektronske obrade ZUDa i ZVUDa od strane Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove;

Mjera 3.5. - Prosječno vrijeme potrebno za okončanje svih formalnosti za carinjenje kvarljive robe.

OPERATIVNI CILJ 4 - UNAPREDJENJE SARADNJE I POVEĆANJE EFEKTIVNOSTI GRANIČNIH KONTROLA:

Indikatori učinka za operativni cilj 4:

- Do 2022.godine, efektivnost sistema upravljanja rizicima u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je ekvivalentna efektivnostima sistema za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarnu politiku uporedivih sistema EU zemalja članica;
- Do 2021. godine, efektivnost sistema upravljanja rizicima Uprave carina je ekvivalentna efektivnostima uporedivih sistema carinskih administracija zemalja članica EU, što ukazuje procenat dokumentarnih i fizičkih kontrola robe i procenat registrovanih neregularnosti kontrolisanih pošiljki.Mjera 4.1. Procenat registrovanih neregularnosti u odnosu na procenat dokumentarnih i fizičkih kontrola, uključujući uzorkovanje:

Indikatori učinka za mjere iz operativnog cilja 4:

Mjera 4.1. - Procenat registrovanih neregularnosti u odnosu na procenat dokumentarnih i fizičkih kontrola, uključujući uzorkovanje;

Mjera 4.2.: - Procenat registrovanih neregularnosti u odnosu na procenat dokumentarnih i fizičkih kontrola,; - Procenat neregularnosti pošiljki na zelenom kanalu evidentiranih kroz naknadnu kontrolu.

Mjera 4.3. - Procenat uvoznih transakcija određenih za puštanje kroz naknadnu kontrolu (plavi kanal);

Mjera 4.4. : - Usaglašenost radnog vreme graničnih organa - GP i unutrašnjim terminalima koji značajno učestvuju u međunarodnom prometu robe; - Procenat zajedničkih kontrola u odnosu na ukupne kontrole robe.

OPERATIVNI CILJ 5 - PROŠIRENJE AUTOMATSKE OBRAD E I ELEKTRONSKE RAZMJENE PODATAKA:

Indikatori učinka za operativni cilj 5:

- Procenat uvoznih, izvoznih i tranzitnih transakcija koje su u potpunosti automatizovane (bespapirne).